A IX.

5/B

~~Pag 177~~

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30530799_0009

ARTIS MEDICÆ
PRINCIPES.

TOMUS NONUS.

+260

ARTIS MEDICÆ PRINCIPES

HIPPOCRATES, ARETÆUS, ALEXANDER, AURELIANUS, CELSUS, RHAZEUS.

RECENSUIT, PRÆFATUS EST

ALBERTUS DE HALLER,

Præſes Societ. Reg. Scient. Götting. Sodalis Acadd. Reg. Scient. Pariſ. Chir. Reg. Gall. Imp. Berol. Suec. Bon. Arcad. Bavar. Soc. Scient. Britan. Edimb. Upſal. Bat. Botan. Flor. Helvet. In Senatu Supremo Bernenſi Ducentumvir.

TOMUS NONUS.

LAUSANNÆ,

Sumptibus FRANC. GRASSET & SOCIOR.

M. D. CC. LXXII.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Verwijderd K. B.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

A. CORN. CELSI
MEDICINÆ,
LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis ſingularum corporis partium.

DIxi de his vitiis, quæ per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia deſiderant; nunc ad ea veniam, quæ non niſi in ſingulis partibus incidere conſueverunt, orſus a capite.

1. *De Capillis fluentibus* (a).

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem ſæpe radendo ſuccurritur. Adjicit etiam vim

(a) Trallian. *I.* 2. Actuar. *M. M. II.* 5. *IV.* 9. Oribas. *de Loc. Affect. Cur. IV.* 5.

quandam ad continendum, ladanum cum oleo (*b*) miſtum. Nunc de his capillis loquor, qui poſt morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibuſdam ætate (*c*) nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

CAP. II.

De Porrigine (*a*).

PORRIGO autem eſt, ubi inter pilos quædam quaſi ſquamulæ ſurgunt, eæque a cute reſolvuntur; & interdum madent, multo ſæpius ſiccæ ſunt. Idque evenit, modo ſine ulcere, modo exulcerato loco. Huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo ſit, rarius in barba, aliquando etiam in ſupercilio.

Ac neque ſine aliquo corporis vitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium eſt, non incommodum eſt, ſummam cutem potius ſubinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis neceſſariam verti.

Commodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res magis offendit (quod nimium humore ſequente fieri poteſt; magiſque, ſi is etiam mali odoris

(b) *Scil. myrteo.* TH. PRISCIAN. *I.* 2.
(c) PRISCIAN. *I.* 2.
(a) ÆGINET. *III.* 3. TRALLIAN. *I.* 4. ORIBAS. *de Loc. Affect. Cur. IV.* 9. 10.

eſt) caput ſæpe radendum eſt; dein id ſuper adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus; quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per hæc proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut ſciamus, utique in recenti vitio id inutile eſſe.

CAP. III.

De Sycoſi (a),

EST etiam ulcus, quod a fici ſimilitudine σύκωσις a Græcis nominatur, quia caro in eo excreſcit: & id quidem generale eſt. Sub eo vero duæ ſpecies ſunt. Altera, ulcus durum & rotundum eſt: altera, humidum & inæquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinoſum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quæ pilis conteguntur: ſed, id quod calloſum & rotundum eſt, maxime in (*b*) barba, id vero, quod humidum, præcipue in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini ſemen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

(a) ÆGINET. *III.* 3. ACTUAR. *M. M. II.* 5. ORIBAS. *de Loc. Affect. Cur. IV.* 52. TRALL. I. 5.
(b) TRALLIAN. *I.* 1. PRISCIAN. *Lb.* I. c. 6.

C A P. IV.

De Areis.

Arearum quoque duo genera ſunt. Commune utrique eſt, quod, emortua ſumma pellicula, pili primum extenuantur: deinde excidunt: ac, ſi ictus is locus eſt, ſanguis exit liquidus, & mali odoris: increſcitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus eſt, quod denſam cutem, & ſubpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quæ ἀλωπεκία nominatur, ſub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba. Id vero, quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις (a) adpellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate eſt: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſæpe finitur.

Quidam hæc genera arearum ſcalpello exaſperant, quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combuſtam; quidam reſinam terebinthinam cum thapſia inducunt. Sed nihil melius eſt, quam novacula quotidie radere: quia, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculæ. Neque ante oportet deſiſtere, quam frequentem pilum naſci adparuerit. Id au-

(a) Oribas. *de Loc. Affect. Cur. IV.* 42. Actuar. *M. M. V.* 13.

tem, quod ſubinde raditur, in fini atramento ſutorio ſatis eſt.

CAP. V.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide (a).

PENE ineptiæ ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen feminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quæ ſupra propoſui, vari lenticulæque vulgo notæ ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam φακίαν Græci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inæqualior. Ἐφηλὶς vero a pleriſque ignoratur: quæ nihil eſt, niſi aſperitas quædam & durities mali coloris. Cætera non niſi in facie: lenticulæ etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent, de qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operæ pretium non eſt.

Sed vari commodiſſime tolluntur impoſita reſina, cui non minus quam ipſa eſt, aluminis ſciſſilis, & paulum mellis adjectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. His corpus illinendum eſt, &, interpoſitis pluribus horis, mane eluendum, oleoque leviter ungendum.

Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis & paulum mellis adjectum eſt. Ad omnia vero iſta, atque etiam ad colorandas cicatrices, prodeſt ea compoſitio, quæ ad TRYPHONEM

(a) ÆGINET. *III.* 1.

patrem authorem refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani, crocomagmatis, cretæ cimoliæ ſubcæruleæ, nucum amararum, farinæ hordei atque ervi, ſtruthii albi, ſertulæ campanæ ſeminis. quæ omnia contrita, melle quam amariſſimo coguntur, illitumque a veſpere uſque mane eluitur.

CAP. VI.

De oculorum morbis: & primo de his, qui lenibus medicamentis curantur. (*a*)

SED hæc quidem mediocria ſunt. (*b*) Ingentibus vero & variis caſibus oculi noſtri patent. Qui cum magnam partem ad vitæ ſimul & uſum & dulcedinem conferant, ſumma cura tuendi ſunt.

Protinus autem orta lippitudine, quædam notæ ſunt, ex quibus, quid eventurum ſit, colligere poſſimus. Nam, ſi ſimul & lachryma & tumor & craſſa pituita cœperint; ſi ea pituita lachrymæ miſta eſt; neque lachryma calida eſt, pituita vero alba & mollis, tumor non durus, longæ valetudinis metus non eſt.

At ſi lachryma multa & calida, pituitæ paulum, tumor modicus, idque in uno oculo eſt; longum id, ſed ſine periculo, futurum eſt. Idque lippitudinis genus minime cum dolore eſt; ſed vix ante vigeſimum diem tollitur, nonnunquam per duos menſes durat; quandoque brevius finitur.

Si pituita alba & mollis eſſe incipit; lachry-

(*a*) ACTUAR. *M. M. IV.* 11. *VI.* 5. *III.* 22.
(*b*) TRALLIAN. *II.* 1.

mæque miſcetur, aut, ſi ſimul hæ utrumque oculum invaſerunt, poteſt eſſe brevior, ſed periculum ulcerum eſt. Pituita autem ſicca & arida dolorem quidem movet, ſed maturius deſinit; niſi quid exulceravit.

Tumor magnus, ſi ſine dolore eſt, & ſiccus, ſine ullo periculo eſt: ſi ſiccus quidem, ſed cum dolore eſt, fere exulcerat; & nonnunquam ex eo caſu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Ejuſdem exulcerationis timor in palpebris pupilliſve eſt; ubi, ſuper magnum dolorem, lachrymæ ſalſæ calidæque eunt; aut etiam ſi, tumore jam finito, diu lachryma cum pituita profluit.

Pejus etiamnum eſt, ubi pituita pallida aut livida eſt, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos dolor pervenit, nocturna vigilia urget, ſiquidem ſub his oculus plerumque rumpitur, votumque eſt, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At, ſi aſperum, & craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit.

Curare vero oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino, vetuſtiſſimus author HIPPOCRATES (*c*) memoriæ prodidit. Sed eorum tempora & cauſas parum explicuit: in quibus Medicinæ ſumma eſt. Neque minus in (*d*) abſtinentia & alvi ductione ſæpe auxilii eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor eſt; ſequiturque

(c) *Aphor. VI.* 31.
(*d*) MARCELL. *de medic.* c. 8.

pituitæ curſus, nonnunquam copioſior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In ejuſmodi caſu prima omnium ſunt quies & abſtinentia. Ergo primo die, loco obſcuro cubare debet ſic, ut a ſermone quoque abſtineat, nullum cibum adſumere; ſi fieri poteſt, ne aquam quidem; ſin minus, certe quam minimum ejus.

Quod ſi graves dolores ſunt, commodius ſecundo die; ſi tamen res urget, etiam primo (*e*) ſanguis mittendus eſt; utique ſi in fronte venæ tument, ſi firmo corpore materia ſupereſt. Si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum non niſi ſecundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium deſiderat: ſatiſque eſt, uti quiete & abſtinentia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium neceſſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat: ſed ſecundo die dari debet id, quod leviſſimum videri poteſt ex iis, quæ pituitam faciunt craſſiorem; qualia ſunt ova ſorbilia: ſi minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. In ſequentibus diebus, quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibis poterit; ſed generis ejuſdem: utique ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex his, quæ extenuant, ſumatur; nihil potui præter aquam. Et victus quidem ratio talis maximæ neceſſaria eſt.

Protinus autem primo die, (*f*) croci p. I. *. & farinæ candidæ quam tenuiſſimæ p. II. *. excipere oportet ovi albo, donec mellis craſſitudinem habeat: idque in linteolum illinere, &

(*e*) Marcell. *de Medic.* c. 8.
(f) Idem *ibidem.*

fronti adglutinare, ut, compreſſis venis, pituitæ impetum cohibeat. Si crocum non eſt, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Superinungi vero oculi debent ſic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur, myrrhæ ad fabæ, papaveris lachrymæ ad lentis magnitudinem, eaque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculos inducantur.

Aliud ad idem: myrrhæ p. I. *. (g) mandragoræ ſucci p. II. *. papaveris lachrymæ p. II. *. foliorum roſæ, cicutæ ſeminis, ſingulorum p. III. *. acaciæ p. IV. *. gummi p. VIII. *. Et hæc quidem interdiu: noctu vero, quo commodior quies veniat, non alienum eſt, ſuperimponere candidi panis interiorem partem ex vino ſubactam, nam & pituitam reprimit, &, ſi quid lachrymæ proceſſit, abſorbet, & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum, propter magnum oculorum dolorem, videtur, ovi & album & vitellus in vas defundendum eſt; adjiciendumque eo mulſi paulum, idque digito permiſcendum; ubi facta unitas eſt, demitti debet lana mollis bene carpta, quæ id excipiat, ſuperque oculos imponi. Ea res & levis eſt, & refrigerando pituitam coercet, & non exareſcit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mixta, commode imponitur. Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo, ſi levior impetus eſt, ex aqua; ſi major, ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt, ne per ſomnum cadant: at hoc ſuperimponi ſatis eſt, quia & reponi ab

(g) IDEM *ibid.*

ipſo ægro commodo poteſt: & quia, cum inaruit, iterum madefaciendum eſt.

Si tantum mali eſt, ut ſomnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum eſt, quæ ἀνώδυνα Græci adpellant: ſatiſque eſt puero, quod ervi; viro, quod fabæ magnitudinem impleat. In ipſum vero oculum primo die, niſi immodica inflammatio eſt, nihil recte conjicitur: ſæpe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur. At ſecundo die, gravi quoque lippitudini per indita medicamenta recte ſuccuritur, ubi vel jam ſanguis miſſus, vel alvus ducta eſt; aut, neutrum neceſſarium eſſe, manifeſtum eſt.

2. *De diverſis oculorum collyriis.*

Multa autem multorumque collyria ad id apta ſunt; noviſque etiamnum miſturis temperari poſſunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie miſceantur. Ego autem nobiliſſima exequar.

3. PHILONIS *collyrium.*

Eſt igitur PHILONIS, quod habet ceruſſæ elotæ, ſpodii, gummi, ſingulorum p. I. *. papaveris lachrymæ combuſtæ p. I. *. Illud ſcire oportet, hæc quoque omnia medicamenta, ſingula primum per ſe teri, deinde miſta iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quaſdam alias facultates habeat, hoc maxime præſtat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata ſint, neque frientur.

4. DIONYSII *collyrium.*

DIONYSII collyrium eſt: papaveris lachrymæ combuſtæ, donec teneſcat p. I. *. thuris

cumbuſti, gummi, ſingulorum p. II. *. ſpodii p. IV. *.

5. CLEONIS *collyrium.* (h)

CLEONIS nobile admodum: papaveris lachrymæ frictæ p. I. *. croci p. I. *. gummi p. *. V. quibus, cum teruntur, adjicitur roſæ ſuccus.

Aliud ejuſdem valentius: ſquamæ ferri, quod ϛόμωμα (i) adpellant, p. I. *. croci p. II. *. ſpodii p. IV. *. plumbi & eloti, & combuſti p. I. *. gummi tantumdem.

EJUS aliud quoque ad idem eſt, maxime ubi multa pituita profluit: caſtorei p. *. I. aloes p. *. I. myrrhæ p. *. II. cadmiæ curatæ p. VIII. *. ſtibii tantumdem, acaciæ ſucci p. XII. *. quod, cum miſcueris, in pixidicula ſervetur.

THEODOTUS vero huic compoſitioni adjecit papaveris lachrymæ combuſtæ p. *. I. æris combuſti & eloti p. II. *. nucleorum palmarum combuſtorum p. X. *. gummi p. XII. *.

6. THEODOTI (k) *collyrium,* Achariſtum *adpellatum.*

At ipſius THEODOTI, quod a quibuſdam ἀχάριϛον nominatur, ejuſmodi eſt: caſtorei, nardi

(h) ORIBAS. *Synopſ. LIII.* de Collyriis. ÆGINET. *VII.* 16.

(i) *Vide* SARACENUM *in* DIOSCORID. *Lib. V.* c. 90.

(k) ÆGINET. *VII.* 16. *Paulo aliter exſtat apud* MARCELLUM *de Medic. c. VIII. pag.* 267. *Ed.* STEPH. *Eſt & aliud* THEODOTION DIONYSIANUM *pag.* 274. *eodem capite deſcriptum, niſi malis hoc referre ad mox antecedens* DIONYSII. *Aliud exſtat etiam pag.* 281.

Indici, ſingulorum p. I. *. lycii p. *. papaveris lachrymæ tantumdem; myrrhæ p. II. *. croci, ceruſſæ elotæ, aloes, ſingulorum p. III. *. cadmiæ botryitidis elotæ, æris combuſti, ſingulorum p. VIII. *. gummi p. XVIII. *. acaciæ ſucci p. XX. *. ſtibii tantumdem; quibus aqua pluviatilis adjicitur.

7. Cythion *vel* Tephrion *collyrium.*

Præter hæc, ex frequentiſſimis collyriis eſt id, quod quidam *Cythion*, quidam a cinereo colore *Tephrion* adpellant. Habet amyli, tragacanthæ, acaciæ ſucci, gummi, ſingulorum p. I. *. papaveris lachrymæ p. II. *. ceruſſæ elotæ p. IV. *. ſpumæ argenti elotæ p. VIII. quæ æque ex aqua pluviatili conteruntur.

8. Euelpidis *collyrium*, Trygodes *nominatum.*

Euelpides autem, qui ætate noſtra maximus fuit (*l*) ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat, & τρυγῶδες nominabat. Habet autem hoc, caſtorei p. II. *. lycii, nardi, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. I. *. croci, myrrhæ, aloes, ſingulorum p. IV. *. æris combuſti p. VIII. *. cadmiæ, & ſtibii, ſingulorum p. XII. *. acaciæ ſucci p. XXVI. *. gummi tantumdem.

Quo gravior vero quæque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, ſi neque medicus, neque medicamentum præſto eſt, ſæpius

(l) Marcell. *de Medic. c. 8. p.* 267. 274.

utrumlibet horum in oculos penicillo ad idipſum facto infuſum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus eſt, jamque curſus pituitæ conſtitit, reliquias fortaſſe leviores futuras diſcutiunt balneum & vinum. Igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiuſque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore adflatuve lædatur: poſthæc cibo paulo pleniore, quam ex operum conſuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, ſubauſterum, modice vetus; neque effuſe, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latentia acria.

Sed, ſi quis in balneo ſenſit majorem oculorum perturbationem, quam adtulerat (quod incidere his ſolet, qui, manente adhuc pituitæ curſu, feſtinarunt) quamprimum diſcedere debet: nihil eo die vini adſumere; cibi minus etiam, quam pridie; deinde cumprimum ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad uſum balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, ſive tempeſtatum vitio, ſive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitæ curſus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipſa vetuſtate res matura eſt, ab his eiſdem auxilium petendum eſt, id eſt balneo ac vino. Hæc enim ut in recentibus malis aliena ſunt; quia concitare ea poſſunt, & accendere: ſic in veteribus, quæ nullis aliis auxiliis ceſſerunt, admodum efficacia eſſe conſuerunt, videlicet hic quoque, ut alibi (*), cum ſecunda vana fuerint, con-

(*) *Lib II. c. 9.*

trariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento; continereque in lectulo ſe; donec omnis calor, qui conceptus eſt, finiatur; deſinatque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt.

Tum ad idem cibi vinique genus veniendum eſt ſic, uti potiones meracæ ſint; obtegendumque caput, & quieſcendum. Sæpe enim poſthæc gravis ſomnus, ſæpe ſudor, ſæpe alvi dejectio pituitæ curſum finit. Si levatum eſt malum (quod aliquando ſerius fit) per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas reſtituatur. Si diebus eiſdem alvus nihil reddit, ducenda eſt; quo magis ſuperiores partes leventur.

Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos e ſua ſede propellat; πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Græci adpellant. His utique, ſi vires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, alvum duci, longioremque inediam induci, neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei: neque de ullo magis inter omnes authores convenit.

9. Nilei *collyrium, omnium optimum.*

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. *. gummi p. I. *. croci p. II. *. foliorum roſæ recentium p. IV. *. quæ vel aqua pluviatili, vel vino levi ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt, malicorium, vel ſertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſæ foliis miſcere: aut hyoſcyami folia cum ovi vitello cocta: aut

farinam cum acaciæ ſucco, vel paſſo, aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora ſunt. Horum aliquo præparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expreſſo, in qua ante vel myrti vel roſæ folia decocta ſint: deinde, ex illis aliquid imponi. Præter hæc, ab occipitio inciſa cute, cucurbitula adhibenda eſt.

Quod ſi per hæc reſtitutus oculus in ſedem ſuam non eſt, eodemque modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumen eſſe amiſſum: deinde futurum, ut indureſcat is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui tempori propior eſt, incidi oculus debet; ut, effuſo pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicæ reſidant, quo minus fœda poſtea facies ſit. Utendum deinde vel iiſdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi miſceatur.

At, ſi induruit, & ſic emortuus eſt, ut ne in pus verteretur; quatenus fæde prominebit, excidendum erit ſic, ut hamo ſumma tunica adprehendatur, atque infra id ſcalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt, qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

10. *De Carbunculis oculorum.* (m)

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipſis, modo ab interiore,

---

(m) SCRIBON. LARG. *III.* c. 25. MARCELL. *de Medic.* c. *VIII.* TRALLIAN. *II.* 7.

modo ab exteriore parte. In hoc caſu alvus ducenda eſt: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quæ læſerunt, leniantur.

Quod ad cataplaſmata & medicamenta pertinet, his utendum, quæ adverſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum eſt. Si tamem carbunculus in exteriore palpebræ parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum; aut, ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

11. *De Puſtulis oculorum.*

Puſtulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſervanda ſunt, quæ de ſanguine & quiete ſupra propoſui: ſin ſerius, quam ut ſanguis mitti poſſit, alvus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio ſervanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt; quale Nilei, quale Cleonis eſt.

12. Philetis *collyrium, ad puſtulas oculorum.*

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum eſt. Habet enim myrrhæ, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. I. *. plumbi eloti, terræ Samiæ, quæ ἀστὴρ vocatur, tragacanthæ, ſingulorum p. IV. *. ſtibii cocti *(n)*, amyli, ſingulorum

(n) Scribon. Largus. *Comp. XXIII.* Rhodius *in notis pag.* 63.

rum p. VI. *. ſpodii eloti, ceruſſæ elotæ, ſingulorum p. VIII. *. quæ aqua pluviatili excipiuntur. Uſus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte eſt.

13. *De Ulceribus oculorum, & de* διὰ λιβάνυ *collyrio.* (o)

Ex puſtulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia æque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & iiſdem fere, quæ ſupra in puſtulis propoſui. Fit quoque proprie ad hæc, quod διὰ λιβάνυ vocatur. Habet æris combuſti, & eloti, papaveris lachrymæ frictæ, ſingulorum p. I. *. ſpodii eloti, thuris, ſtibii combuſti & eloti, myrrhæ, gummi, ſingulorum p. II. *.

14. *De Imminutione oculorum.*

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel ſinguli, minores fiant, quam eſſe naturaliter debeant. Idque & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt: cibis vero his, qui maxime corpus alere, & implere conſuerunt: vitandaque omni modo cauſa, quæ lachrymas excitet, & cura domeſticorum, quorum etiam, ſi quid forte incidit, ejus (p) notitiæ ſubtrahen-

---

(o) TRALLIAN. *II.* 5. *Longe aliter deſcribitur a* MARCELLO. *de Medic. Cap. VIII. pag.* 280. *Eadem pagina paulo inferius aliud ejuſdem nominis depromitur.*

(p) HIPPOCR. *de Dec. Orn. XI.* 15.

dum: atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

15. *De Pediculis palpebrarum.* (q)

Genus quoque vitii eſt, qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur; id φθειρίασιν Græci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: ſed fere, tempore interpoſito, pituitæ curſus acerrimus ſequitur; exulceratiſque vehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit.

His alvus ducenda eſt: caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliiſque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandum ex mulſo, in quo nepeta & pingius ficus decocta ſit: ſæpe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte pingui vinoque utendum: bibendumque liberalius, quam edendum eſt.

Medicamenta vero intus quidem lenia danda ſunt; ne quid acrioris pituitæ concitent: ſuper ipſos vero pediculos alia, quæ necare eos, & prohibere, ne ſimiles naſcantur, poſſint. Ad ipſum ſpumæ nitri p. I. *. ſandarachæ p. I. *. uvæ taminiæ p. *. I. ſimul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acetum, donec eis mellis craſſitudo ſit.

(q) ACTUAR. *M. M. II.* 7. *& IV.* 11. AETIUS. *Tetrab. II. Serm. III.* 65. ORIBAS. *de Loc. Aff. IV.* 32.

16 *De Oculorum gravioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, & validioribus medicamentis curantur, & de* ANDREÆ *collyrio, & de* διὰ κέρατος.

Hactenus oculorum morbi, qui lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt, quæ diverſam curationem deſiderant; fere ex inflammationibus nata, ſed finitis quoque his, manentia; atque inprimis in quibuſdam perſeverat tenuis pituitæ curſus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda eſt, demendumque aliquid ex cibo. Neque alienum eſt, illini frontem ex compoſitione ANDREÆ. Quæ habet gummi p. I. *. ceruſſæ, ſtibii, ſingulorum p. II. *. ſpumæ argenti coctæ & elotæ p. IV. *. ſed ea ſpuma ex aqua pluviatili coquitur; & arida hæc medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplaſma quoque ſuperinjiciendum ex farina, quæ frigida aqua coacta ſit, cuique aut acaciæ ſuccus, aut cupreſſus adjecta ſit. Cucurbitula quoque, inciſo vertice, recte adcommodatur; aut ex temporibus ſanguis emittitur.

Inungi vero eo debet, quod habet ſquamæ æris, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. *. cervini cornu combuſti & eloti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum p. IV. *. thuris p. XII. Hoc vero collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominant. Quotieſcunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum ſit, aquam intelligi volo.

17. Μεμιγμένον, EUELPIDIS *collyrium*

Ad idem EUELPIDIS, quod μεμιγμένον nomiminabat, in eo papaveris lachrymæ, & albi pi-

peris, ſingulæ unciæ ſunt, gummi libra, æris combuſti p. I. *. Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquam, proſunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi ſint, qui extenuant; tum præcipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi jam faſtidium eſt eorum, quæ pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiæ maxime promptum eſt; confugiendum eſt ad ea, quæ, quia ventrem, corpus quoque adſtringunt.

18. *De Oculorum ulceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcentia, aut ſordida, aut certe vetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia collyrio, quod μεμιγμένον vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod *Smilion* nominatur.

19. Smilion *collyrium.*

Habet æruginis p. VI. *. gummi tantumdem, ammoniaci, minii ſinopici, ſingulorum p. XVI. *. quæ quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora ſint, ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium* Euelpidis.

Id quoque Euelpidis, quod Phynona adpellabat, hic utile eſt: croci p. I. *. papaveris lachrymæ, gummi, ſingulorum p. II. *. æris combuſti & eloti, myrrhæ, ſingulorum p. IV. piperis albi p. VI. Sed ante litum, hoc ungendum eſt.

21. Sphærion *collyrium* EUELPIDIS.

Id quoque ejuſdem, quod *Sphærion* nominabat, eodem valet. Lapidis hæmatitis eloti p. II. *. piperis grana ſex, cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. III. *. croci p. IV. *. gummi p. VIII. *. quæ cum vino Aminæo conteruntur.

22. *Liquidum* EUELPIDIS *collyrium.*

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat; in quo erant hæc: æruginis p. *. minii combuſti, atramenti ſutorii, cinnamomi, ſingulorum p. III. *. croci, nardi, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. I. *. myrrhæ p. II. *. æris combuſti p. III. *. cineris ex odoribus p. IV. *. piperis grana XV. Hæc ex vino auſtero teruntur: deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum ſit. Idque medicamentum vetuſtate efficacius fit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodiſſime implent ex his, quæ ſupra poſita ſunt, *Sphærion*, & id quod PHILETIS vocatur. Idem *Sphærion* vetuſtis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime ſuccurrit.

24. HERMONIS *collyrium.*

Eſt etiam collyrium, quod cum ad plura valent, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad HERMONEM authorem.

Habet piperis longi p. I. z. *. albi p. *. cinnamomi, coſti, ſingulorum p. I. *. atramenti ſutorii, nardi, caſiæ, caſtorei, ſingulorum p. II. *. gallæ p. V. *. myrrhæ, croci, thuris, lycii, ceruſſæ, ſingulorum p. VIII. *. papaveris lachrymæ p. XII. *. aloes, æris combuſti, cadmiæ, ſingulorum p. XVI. *. acaciæ, ſtibii, gummi, ſingulorum p. XXV. *.

25. *De cicatricibus oculorum, quæ ex ulceribus factæ ſunt, & de* Aſclepia, & Canopite, & Pyxino, *collyriis.*

Factæ vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavæ, aut craſſæ ſint. Si cavæ ſunt, poteſt eas implere id, quod *Sphærion* vocari dixi; vel id, quod (*r*) Asclepias nominatur. Habet hoc papaveris lachrymæ p. II. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum p. III. *. æruginis p. IV. *. gummi p. VIII. *. piperis p. XII. *. cadmiæ elotæ, ceruſſæ, ſingulorum p. XVI. *.

At, ſi craſſæ cicatrices ſunt, extenuant vel *Smilion*, vel *Canopite* collyrium, quod habet cinnamomi, acaciæ, ſingulorum p. I. *. cadmiæ elotæ, croci, myrrhæ, papaveris lachrymæ, gummi ſingulorum p. II. *. piperis albi, thuris, ſingulorum p. III. *. æris combuſti p. IX. *. cum aqua pluviatili.

Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his conſtat: ſalis foſſilis p. IV. *. ammoniaci thymiamatis p. VIII. *. papaveris lachrymæ p. XII. *. ceruſſæ p. XV. *. piperis albi, croci Cilicii,

(r) Marcell. *de Medic. Lib. cap.* 8. *p.* 266.

ſingulorum p. LII. *. gummi p. XIII. *. cadmiæ elotæ p. IX. *. Maxime tamen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi p. III. *. æruginis p. I. *. crocomagmatis p. IV. *.

26. *De alio genere Inflammationis oculorum.*

Eſt etiam genus inflammationis, in qua, ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte mitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore, inungi acribus medicamentis, quæ ſupra comprehenſa ſunt; maximeque eo, quod *Sphærion* nominatur, quodque lapidem hæmatiten habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quæ ad extenuandam aſpritudinem fiunt; de qua protinus dicam.

Hæc autem inflammationem oculorum fere ſequitur; interdum major, interdum levior. Nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit, atque ipſam deinde aſpritudinem auget, fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quæ vix unquam finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt; verſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quæ neque niſi in magna vetuſtaque aſpritudine, neque ſæpe facienda ſunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem ſumendi ſunt acres & extenuantes.

27. Cæſarianum (ſ) *collyrium.*

At medicamentum id, quod *Cæſarianum* vocatur; habet atramenti ſutorii p. I. *. miſyos p. *. piperis albi p. V. *. papaveris lachrymæ, gummi, ſingulorum p. II. cadmiæ lotæ p. III. *. ſtibii p. VI. *. Satiſque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis his, quæ lenibus nutriuntur.

28. HIERACIS *collyrium.*

Id quoque, quod HIERACIS nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhæ p. I. *. ammoniaci thymiamatis p. II. *. æruginis raſæ p. IV. *. cum aqua pluviatili. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod *Canopite*, & id quod *Smilion* vocatur, & id quod *Pyxinum*, & id quod *Sphærion.* Si autem compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commode aſpritudo curatur.

29. *De arida lippitudine.*

Eſt etiam genus aridæ lippitudinis, quod ξηροφθαλμίαν (*t*) Græci adpellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi prurigine graves

---

(ſ) *Forte a* CÆSARE AUGUSTO *ita dictum*, *ſi illud inde dictum*, *quod refert* MARCELL. *de Med. c.* 8. *p.* 266.

(t) ACTUAR. *M. M. II.* 7. ÆGINET. *III.* 22. AETIUS *Tetrab. II. Serm. III. c.* 75. 77.

ſunt, & palpebræ citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhæreſcunt: quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior eſt.

In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari ſæpe, ibique deſudare, multaque fricatione uti neceſſarium eſt. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti ſunt, ſed inter hos medii. Mane, ubi concoxiſſe manifeſtum eſt, non eſt alienum ex ſinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. Rhinion *collyrium.*

Collyrium vero hoc aptiſſimum eſt, quod *Rhinion* vocatur. Habet myrrhæ p. I. *. papaveris lachrymæ, acaciæ ſucci, piperis, gummi, ſingulorum p. I. *. lapidis hæmatitis, lapidis Phrygii, lycii, lapidis ſciſſilis, ſingulorum p. II. *. æris combuſti p. IV. *. Ac *Pyxinum* quoque eidem accommodatum eſt.

31. *De ſcabris oculis.* (*u*)

Si vero ſcabri oculi ſunt, quod maxime in angulis eſſe conſuevit, poteſt prodeſſe *Rhinion*, id quod ſupra poſitum eſt. Poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet æruginis raſæ, piperis longi, papaveris lachrymæ, ſingulorum p. II. *. piperis albi, gummi, ſingulorum p. IV. *. cadmiæ lotæ, ceruſſæ, ſingulorum p. VI. *.

Nullum tamen melius eſt, quam EUELPI-

(*u*) AETIUS *Tetrab. II. Serm. III. c.* 76.

dis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lachrymæ, ceruſſæ, lapidis Aſii, ſingulorum p. II. *. gummi p. XIII. *. piperis albi p. IV. *. croci p. VI. *. *pſorici* p. XIII. *. Nulla autem per ſe materia eſt, quæ *pſoricum* nominetur; ſed chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in vas fictile inditum, & contectum ficulneis foliis ſub terra reponitur diebus viginti, & rurſus ſublatum teritur, & ſic adpellatur *pſoricum*. Verum de baſilico quoque collyrio convenit, ad omnes adfectus oculorum id eſſe idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non ſunt medicamenta compoſita, ſcabros angulos lævant & mel & vinum. Succurritque & his & aridæ lippitudini, ſi quis panem ex vino ſubactum ſuper oculum imponit. Nam, cum fere ſit humor aliquis, qui modo ipſum oculum, modo angulos, aut palpebras exaſperat, ſic &, ſi quid prodit humoris, extrahitur; & ſi quid juxta eſt, repellitur.

32. *De Caligine oculorum.*

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam ſine hac, propter ſenectutem, imbecillitatemve aliam, conſueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium eſt, adjuvat collyrium, quod *Aſclepias* nominatur. Adjuvat & id, quod ex crocomagmate fit.

33. Διὰ κρόκȣ *collyrium.* (x)

Proprie etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκȣ

(x) Trallian. *II.* I.

vocant. Habet piperis p. i. *. croci Cilicii, papaveris lachrymæ, ceruſſæ, ſingulorum p. ii. *. pſorici, gummi, ſingulorum p. iv. *.

34. *De Caligine propter ſenectutem, aut aliam imbecillitatem.* (y)

At, ſi ex ſenectute aliave imbecillitate id eſt, recte inungi poteſt, & melle quam optimo, & Cyprino, & oleo vetere. Commodiſſimum tamen eſt, balſami partem unam, & olei veteris, aut Cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miſcere. Utilia quoque huic medicamenta ſunt, quæ ad caliginem proxime, quæque ad extenuandas cicatrices ſupra comprehenſa ſunt. Cuicunque vero oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum eſt, præcipue tamen caput ex irino, donec inſudet; velandumque poſtea, nec detegendum, antequam ſudor & calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, & extenuantibus: interpoſitiſque aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

35. *De Suffuſione oculorum.* (z)

Suffuſio quoque, quam Græci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi pupillæ, qua cernit, ſe opponit. Quod ſi inveteraverit, manu curandum eſt. Inter initia nonnunquam certis obſer-

---

(y) Oribas. *de Loc. Affect. IV.* 16.
(z) Actuar. *M. M. II.* 7. *IV.* 11. Aetius. *Tetrab. II. Serm. III.* 49. Æginet. *III.* 22.

vationibus diſcutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; ſuffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus eſt, qui pituitam extenuat.

36. *De reſolutione oculorum.*

At ne reſolutio quidem oculorum (quam παράλυσιν Græci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda eſt. Expoſuiſſe tantum genus vitii ſatis eſt. Igitur interdum evenit, modo in uno oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex diſtentione nervorum, qua vehementer ipſe oculus convulſus eſt, ut is neque quoquam intendi poſſit, neque omnino conſiſtat; ſed huc illucve ſine ratione moveatur, ideoque ne conſpectum quidem rerum præſtet.

37. *De Mydriaſi oculorum.* (*aa*)

Non multum ab hoc malo diſtat id, quod μυδρίασιν Græci vocant. Pupilla diffunditur & dilatatur, acieſque ejus hebeſcit, ac pene caligat. Difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id eſt paralyſi & mydriaſi, pugnandum eſt per eadem omnia, quæ in caligine oculorum præcepta ſunt, paucis tantum mutatis: ſiquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum eſt; oculos vero melle inungi ſatis eſt.

(aa) Cæl. Aurel. *II.* 1. *p.* 344. Actuar. *M. M. II.* 7. & *IV.* 11. Æginet. *III.* 22.

Quidam in poſteriore vitio calidis aquis uſi, relevatique: quidam ſine ulla manifeſta cauſa ſubito obcæcati ſunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidiſſent, repentina *(bb)* profuſione alvi, lumen receperunt. Quo minus alienum videtur, & recenti re & interpoſito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. *De imbecillitate oculorum.*

Præter hæc imbecillitas oculorum eſt, ex qua quidem interdiu ſatis, *(cc)* noctu nihil cernunt; quod in feminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit. Sed ſic laborantes inungi oportet ſanguine jocinoris (maxime hircini; ſin minus, caprini) ubi id aſſum coquitur, excepto: atque edi quoque ipſum jecur debet. Licet tamen etiam iiſdem medicamentis non inutiliter uti, quæ vel cicatrices, vel aſpritudinem extenuant. Quidam contrito ſemine portulacæ mel adjiciunt eatenus, ne id ex ſpecillo diſtillet, eoque inungunt. Utendum vero eſt exercitationibus, balneo, & fricationibus.

39. *Ad Oculos, quod extrinſecus offenduntur, & ſanguine ſuffuſi ſunt.*

Et hæc quidem in ipſis corporibus oriuntur. Extrinſecus vero interdum ſic ictus oculum læ-

(bb) *Aph. VI.* 17.

(cc) νυκτάλωπας *vocant* ÆGINET. *III.* 21. ACTUAR. *M. M. II.* 7. *VI.* 11. TRALLIAN. *II.* 6. AETIUS *Tetrab. II. Serm. III.* 46.

dit, ut ſanguis in eo ſuffundatur. Huic nihil commodius eſt, quam ſanguine vel columbæ, (*dd*) vel palumbæ, vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſa fit; cum harum acies extrinſecus læſa, interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulæ factus eſt, per parentes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſime tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbæ, minimum efficax columbæ, & ſibi ipſi, & nobis.

Supra percuſſum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non eſt alienum imponere etiam cataplaſmata. Sed ſal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, ſic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat. Id deinde miſcendum eſt cum hordeacea farina, quæ ex mulſo decocta ſit.

Facile autem, recognitis omnibus, quæ medici quoque prodiderunt, adparere cuilibet poteſt, vix ullum ex iis, quæ ſupra comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, & promptis remediis ſubinde removeri poſſit.

(dd) Æginet. *III.* 22.

C A P. VII.

De Aurium morbis. (a)

Hactenus in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſunt: ideoque ad aures tranſeundum eſt; quarum uſum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum, nam vitia oculorum intra ipſos nocent: aurium inflammationes doloreſque, interdum etiam ad dementiam mortemque præcipitant. Quo magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne majori periculo locus ſit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis ſenſit, abſtinere & continere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malum eſt, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut ſanguis quoque mittatur. Si id aliquæ cauſæ prohibent, alvus ſolvenda eſt. Cataplaſmata quoque calida, ſubinde mutata, proficiunt; ſive fœni Græci, ſive lini, ſive alia farina ex mulſo decocta. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiæ, ex aqua calida expreſſæ. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius, quod ex roſa eſt, proficit.

Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto

(a) Seren. Sammon. *XII.* Æginet. *III.* 23. Trallian. *III.* 1. Actuar. *M. M. II.* 6. *IV.* 10. Cæl. Aurelian. *Tardar. Paſſ. Lib. II.* c. 3.

prohibet, adjici cataplaſmati debent papaveris cortices fricti atque contriti ſic, ut ex his pars dimidia ſit; eaque tum ſimul ex paſſo vel mulſo decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet; quod ſemper ante (*b*) tepefieri convenit, commodiſſimeque per (*c*) ſtrigilem inſtillatur: ubi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda eſt, quæ humorem intus contineat. Et hæc quidem communia ſunt.

Medicamentum vero eſt & roſæ, & radicum arundinum ſuccus, & oleum, in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali Perſici expreſſus. Compoſita vero ad inflammationem doloremque leniendum hæc fere ſunt: caſtorei, papaveris lachrymæ, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum. Vel papaveris lachrymæ, croci, myrrhæ par modus ſic teritur, ut invicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur. Vel id, quod amarum in (*d*) Ægyptia faba eſt, conteritur, roſa adjecta. Quibus myrrhæ quoque paululum a quibuſdam miſcetur, vel papaveris lachrymæ, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum roſa ſuccus.

Vel caſtorei, myrrhæ, papaveris lachrymæ pares portiones cum paſſo.

Vel croci p. I. *. myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. III. *. quibus, cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus

(b) Plin. *de Re Med. Lib.* I. *c.* 9.
(c) *Formam exhibet* Mercurial. *in Art. Gymnaſt.*
(d) Marcell. *p.* 284.

nus cyatho. Idque ex primis medicamentis eſt.

Vel papaveris lachryma ex aceto.

Licet etiam compoſitione uti Themisonis; quæ habet caſtorei, opopanacis, papaveris lachrymæ ex aceto, ſingulorum p. II. *. ſpumæ nitri p. IV. *. quæ contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi uſus requirit, rurſus id medicamentum, adjecto paſſo, piſtillo teritur.

Illud perpetuum eſt, quotieſcunque craſſius medicamentum eſt, quam ut in aurem inſtillari poſſit, adjiciendum eum eſſe humorem, ex quo id componi debet, donec ſatis liquidum ſit.

2. *De Pure & malo odore aurium.* (e)

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per ſe infunditur; aut irinum unguentum; aut porri ſuccus cum melle; aut centaureæ ſuccus cum paſſo; aut ſuccus mali punici in ipſius cortice tepefactus, adjecta myrrhæ exigua parte.

Recte etiam miſcentur myrhæ, quam σακτὴν cognominant, p. I. *. croci tantumdem, nuces amaræ XXV. mellis ſeſquicyathus, quæ contrita, cum utendum eſt, in cortice mali punici tepefiant.

Ea quoque medicamenta, quæ oris exulcerati cauſa componuntur, æque ulcera aurium ſanant. Quæ ſe vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta compoſitio eſt, quæ ad authorem Erasis-

(e) Æginet. *III.* 23. Oribas. *de Loc. Affect. IV.* 37. Aetius *Tetr. II. Serm. II. c.* 83. Plin. *de Re Med. Lib.* I. c. II.

TRATUM refertur: habet piperis, croci, ſingulorum p. I. *. myrrhae, miſy cocti, ſingulorum p. II. *. aeris combuſti p. II. *. haec ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur paſſi heminae tres, & ſimul incoquuntur. Cum vero utendum eſt, adjicitur his mel & vinum.

Eſt etiam PTOLEMÆI chirurgi medicamentum, quod habet lentiſci, gallae, ſingulorum p. I. *. omphacii p. I. *. ſuccum punici mali.

Eſt & MENOPHILI validum admodum, quod ex his conſtat: piperis longi p. I. *. caſtorei p. II. *. myrrhae, croci, papaveris lachrymae, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Ægyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, ſingulorum p. IV. *. Quibus, dum conteruntur, adjicitur acetum quam acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat.

Eſt & CRATONIS: cinnamomi, caſſiae, ſingulorum p. I. *. nardi, lycii, myrrhae, ſingulorum p. I. *. aloes p. II. *. mellis cyathi tres, vini ſextarius. Ex quibus lycium cum vino decoquitur; deinde his alia miſcentur.

At, ſi multum puris, maluſque dolor eſt, aeruginis raſae, thuris ſingulorum p. II. *. mellis cyathi duo, aceti quatuor ſimul incoquuntur; ubi utendum eſt, dulce vinum miſcetur.

Aut aluminis ſciſſilis, papaveris lachrymae, acaciae ſucci par pondus miſcetur, hiſque adjicitur hyoſcyami ſucci dimidio minor, quam unius ex ſuperioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per ſe quoque hyoſcyami ſuccus ſatis proficit.

3. *Compoſitiones (f) ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum ASCLEPIADES compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiæ, ſingulorum p. I. *. floris junci rotundi, caſtorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhæ pinguis, croci, ſpumæ nitri, ſingulorum p. II. *. Quæ ſeparatim contrita, rurſus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur.

Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt POLYBI ſphragis ex dulci vino liquata. Quæ compoſitio priori libro continetur.

Quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, mixto vino per oricularium clyſterem eluere; & tum infundere vinum auſterum cum roſa mixtum, cui ſpodii paulum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbæ ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhæ.

4. *De Ulcere ſordido aurium.*

Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; & tum aliquod ex his, quæ ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargari-

(f) SCRIBON. LARG. c. *V.* MARCELL. *Empir. Cap.* 9.

zandum, & uſque ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico utendum eſt.

Si cruor quoque ex ulceribus adparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua roſa decocta ſit, ſucco aut herbæ ſanguinalis, aut acaciæ adjecto.

Quod ſi ſuper ulcera caro (*g*) increvit, eaque mali odoris, & ſanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure ærugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum ærugine incoctum. Squama quoque æris cum ſandaracha contrita per fiſtulam recte inſtillatur.

5. *De Vermibus aurium.* (*h*)

Ubi vero vermes orti ſunt, ſi juxta ſunt, protrahendi oriculario ſpecillo ſunt: ſi longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne poſtea naſcantur. Ad utrumque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum ſit. Sic emortui vermes in primam auris partem prolabuntur, unde facillime educi poſſunt.

6. *Ad compreſſa aurium foramina.*

Si foramen auris compreſſum eſt, & intus craſſa ſanies ſubeſt, mel quam optimum indendum eſt. Si id parum proficit, mellis cyatho &

(g) Aetius *Tetrab. II. Serm. II. c.* 84.
(h) Aetius *Tetrab. II. Serm. II. c.* 85. Oribas. *de Locis Affect. IV.* 40.

dimidio, æruginis raſæ p. II. *. adjiciendum eſt, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & roſæ ſcrupuli duo. Item galbani p. II. *. myrrhæ cum melle, & fellis taurini, ſingulorum p. II. *. vini quantum ſatis eſt ad myrrham diluendam.

7. *Ad gravem auditum.* (*i*)

Ubi vero gravius aliquis audire cœpit (quod maxime poſt longos capitis dolores evenire conſuevit) in primis aurem ipſam conſiderare oportet. Adparebit enim aut cruſta, qualis ſuper ulcera innaſcitur, aut ſordium coitus. Si cruſta eſt, infundendum eſt aut oleum calidum, aut cum melle ærugo, vel porri ſuccus, aut cum mulſo nitri paulum. Atque, ubi cruſta ex auricula procidit, eluenda eſt aqua tepida; quo facilius ea per ſe diducta oriculario ſpecillo protrahat.

Si ſordes eæque molles ſunt, eodem ſpecillo eximendæ ſunt. At, ſi duræ ſunt, acetum & cum eo nitri paulum injiciendum eſt; cumque emollitæ ſunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet.

Quod ſi capitis gravitas manet, adtondendum idem; & leniter, ſed diu perfricandum eſt, adjecto vel irino vel laureo oleo, ſic ut utrilibet paululum aceti miſceatur: tum diu ambulandum, leniterque poſt unctionem aqua calida caput fo-

---

(i) Aetius *Tetrab. II. Serm. II.* c. 79. Plin. *de Re Medic. Lib.* I. c. 12.

vendum: cibiſque utendum ex imbecilliſſima & media materia; magiſque adſumendæ dilutæ potiones: nonnunquam gargarizandum eſt (*k*). Infundendum autem in aurem caſtoreum cum aceto & laureo oleo & ſucco radiculæ corticis; aut cucumeris agreſtis ſuccus, adjectis roſæ foliis contritis. Immaturæ quoque uvæ ſuccus cum roſa inſtillatus, adverſus ſurditatem ſatis proficit.

8. *De Sonitu aurium.* (*l*)

Aliud vitii genus eſt, ubi aures intra ſe ipſæ ſonant. Atque hoc quoque fit, ne externum ſonum accipiant. Leviſſimum eſt, ubi id ex gravedine eſt: pejus, ubi ex morbo, capitiſve longis doloribus incidit: peſſimum, ubi, magnis morbis venientibus, maximeque comitiali, provenit.

Si ex gravedine eſt, purgare aurem oportet, & ſpiritum continere, donec inde humor aliquis exſpumet.

Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, perfuſionem, gargarizationemque pertinet, eadem facienda ſunt: cibis non utendum niſi extenuantibus: in aurem dandus radiculæ ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & inde collyrium factum in aurem dimittitur.

(k) *Aceto ſcil.* Marcellus *de medic. pag.* 287.

(l) Actuar. *M. M. II.* 6. *IV.* 10. Aetius *Tetrab. II. Serm. II. c.* 77. *Trall. III.* 3.

Si ſine his cœpit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo; aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum; aut myrrha & nitrum cum roſa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio; eademque facienda ſunt, quæ ſupra comprehendi, cum majore quoque diligentia: & præterea, donec is ſonus finiatur, a vino abſtinendum.

Quod ſi ſimul & ſonus eſt, & inflammatio, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt, aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myrham miſcent.

9. *Ad ea, quæ in aurem inciderunt, extrahenda.* (*m*)

Solet etiam interdum aurem aliquid incidere, aut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus eſt, compellendum eo lanæ paululum eſt; quo ipſe ſi ſubit, & ſimul extrahitur. Si non eſt ſecutus, aliudve animal eſt, ſpecillum lana involutum in reſinam quam glutinoſiſſimam, maximeque terebinthinam dimittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum eſt; utique enim comprehendet & eximet.

Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt, aut hamulo retuſo paululum recurvato. Si iſta nihil proficiunt, poteſt eodem modo reſina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa.

Tabula quoque collocatur media, inhærens capitibus utrinque pendentibus, ſuperque eam

(m) AETIUS *Tetrab. II. Serm. II. c.* 87.

homo deligatur in id latus verſus, cujus auris eo modo laborat, ſic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulæ, quod a pedibus eſt, feritur; atque ita concuſſa aure, id quod ineſt, excidit.

CAP. VIII.

De Narium morbis. (a)

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquæ calidæ. Id & (*b*) ſpongia expreſſa atque admota fit, & ſubjecto vaſe oris auguſti, calida aqua repleto. Poſt id fomentum, illinenda ulcera ſunt, aut plumbi recremento, aut ceruſſa, aut argenti ſpuma; cum quodlibet horum aliquis conterit, ei, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adjiciat, donec mellis craſſitudinem fecerit.

Sin autem ea ulcera circa os ſunt, pluresque cruſtas & odorem fœdum habent, quod genus Græci (*c*) ὄζαιναν adpellant; ſciri quidem debet, vix ei malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen hæc tentari poſſunt; ut caput ad cutem tondeatur, adſidueque vehementer perfricetur, multaque calida aqua perfundatur: multa eidem am-

(a) Trallian. *III.* 8. Actuar. *M. M. VI.* 12. Aetius *Tetrab. II. Serm. II.* c. 90.

(b) Marcell. *de Medic.* c. x. *pag.* 288.

(c) Oribas. *de Loc Affect. IV.* 45. Aetius *Tetrab. II. Serm. II.* 91. Marcellus *de Medic. Cap.* x. Odorem gravem *vertit. Vide H. F. ab* Aquapendente *Oper. Chir. P. I.* c. 26.

bulatio ſit; cibus modicus, neque acer, neque valentiſſimus. Tum in narem ipſam mel cum exiguo modo reſinæ terebinthinæ conjiciatur (quod ſpecillo quoque involuto lana fit) adtrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus ejus ſentiatur. Sub his enim cruſtæ reſolvuntur, quæ tum per ſternutamenta elidi debent.

Puris ulceribus vapor aquæ calidæ ſubjiciendus eſt; deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthæ, aut marrubii ſuccus; aut atramentum ſutorium, quod candefactum, deinde contritum ſit; aut interior ſcillæ pars contrita; ſic ut horum cuilibet mel adjiciatur. Cujus in cæteris admodum exigua pars eſſe debet; in atramento ſutorio tanta, ut ea miſtura liquida ſit; cum ſcilla utique pars major; involvendumque lana ſpecillum eſt, & in eo medicamentum tingendum, eoque ulcera implenda ſunt. Rurſuſque linamentum involutum & oblongum eodem medicamento illinendum, dimittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per æſtatem & antumnum, ter fieri debet.

2. *De Carnoſis carunculis narium.*

Interdum vero in naribus carunculæ quædam ſimiles muliebribus mammis naſcuntur, hæque imis partibus, quæ cartilaginoſæ ſunt, inhærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; ſub quibus ex toto conſumuntur.

Πολύπȣς (d) vero eſt caruncula, modo alba,

(d) ÆGINET. *III.* 24. *VI.* 25. ACTUAR. *M. M. II.* 8. AETIUS *Tetrab. II. Serm. II.* c. 92.

modo ſubrubra, quæ narium oſſibus inhæret; & modo ad labra tendens narem implet modo retro per id foramen, quo ſpiritus a naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit, ut poſt uvam conſpici poſſit; ſtrangulatque hominem, maxime auſtro aut euro flante; fereque mollis eſt, raro dura; eaque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat; fereque καρκινώδης eſt, itaque adtingi non debet.

Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inareſcit, ſi addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt, quæ habet minii ſinopici, chalcitidis, calcis, ſandarachæ, ſingulorum p. I. *. atramenti ſutorii p. II. *.

CAP. IX.

De Dentium (a) dolore.

IN dentium autem dolore, qui ipſe quoque maximis tormentis adnumerari poteſt, vinum ex toto circumcidendum eſt; cibo quoque primo abſtinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irritet; tum extrinſecus admovendus per ſpongiam vapor aquæ calidæ; imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum eſt. Quod ſi gravior dolor eſt,

---

(a) Trallian. *III.* 10. Cæl. Aurelian. *Morb. Chron. II.* 4.

utiliter & alvus ducitur, & calida cataplaſmata ſuper maxillam injiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, ſæpiuſque mutatur. Cujus rei cauſa & (*b*) quinquefolii radix in vino mixto coquitur; & hyoſcyami radix vel in poſca, vel in vino mixto coquitur ſic, ut paululum his ſalis adjiciatur; & papaveris non nimium aridi cortices, & mandragoræ radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum eſt, ne, quod hauſtum erit, devoretur.

Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc uſum in vino mixto recte coquitur; aut in aceto cornu cervini ramentum & nepeta cum teda ac ficu pingui: item ficus pinguis vel in mulſo, vel in aceto & melle; ex quibus cum ficus diſcocta eſt, is humor percolatur. (*c*) Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipſe dens fovetur.

Quinetiam quædam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum induntur, in quem uſum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallæ pinei corticis conteritur, miſceturque his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur: aut panacis, papaveris lachrymæ, peucedani, uvæ taminiæ ſine ſeminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lachrymæ pars quarta. Quicquid dentibus admotum eſt, nihilo minus ſupra maxillam ceratum (quale ſupra poſui) eſſe debet lana obtectum.

(b) MARCELLUS. *de Medic. C. XII. p.* 293. 297.

(c) *Auriſcalphium dicit* MARCELL. *de Medic. Cap. XII. p.* 293.

Quidam etiam myrrhæ, cardamomi, ſingulorum p. I. *. croci, pyrethri, ficorum, piperis, ſingulorum p. IV. *. ſinapis p. VIII. *. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; ſi is ſuperior eſt, a ſcapulis; ſi inferior, a pectore: idque dolorem levat; &, cum levavit, protinus ſubmovendum eſt.

Si vero exeſus *(d)* eſt dens, feſtinare ad eximendum eum, niſi res coegit, *(e)* non eſt neceſſe: id tum omnibus fomentis, quæ ſupra poſita ſunt, adjiciendæ quædam valentiores compoſitiones ſunt, quæ dolorem levant, quales hæ ſunt, quæ habent papaveris lachrymæ p. I. *. piperis p. II. *. ſoreos p. X. *. quæ contrita galbano excipiuntur, idque circumdatur: aut Menemachi, maxime ad maxillares dentes; in qua ſunt, croci p I. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum, piperis, pyrethri, ſingulorum p. IV. *. ſinapis p. VIII. *. Quidam autem miſcent pyrethri, piperis, elaterii, ſingulorum p. I. *. aluminis ſciſſilis, papaveris lachrymæ, uvæ taminiæ, ſulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, ſinapis, ſingulorum p. II. *.

Quod ſi dolor eximi eum cogit, piperis ſemen cortice liberatum, & eodem modo bacca *(f)* hederæ conjecta in ejus foramen, dentem findit, iſque per teſtas excidet. Plani quoque piſcis (quam nos paſtinacam, Græci τρηγόνα vocant) aculeus

(d) Oribas. *de Loc. Affect. IV.* 58. Aetius *Tetrab. II. Serm. IV.* c. 33. 34.

(e) *Ita ſentit* Marcellus *de Medic. Cap. XII. p.* 293.

(f) Marcell. *de Medic. Cap. XII. p.* 296.

torretur, deinde conteritur, reſinaque excipitur, quæ denti circumdata hunc ſolvit. Alumen quoque ſciſſile in foramen conjectum dentem citat. Sed id tamen involutum in lanula demitti commodius; quia ſic & dentem ſervat, & dolorem levat.

Hæc a Medicis accepta ſunt: ſed agreſtium experimento cognitum eſt, cum dens doluerit, herbam (g) mentaſtrum cum ſuis radicibus evelli debere, & in pelvem mitti, ſupraque aquam infundi, collocarique juxta ſedentem hominem undique veſte contectum; tum in pelvem candentes ſilices demitti, ſic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut ſupra dictum eſt, undique incluſum. Nam & ſudor plurimus ſequitur, & per os continens pituita defluit; idque longiorem, ſæpe annuam valetudinem bonam præſtat.

CAP. X.

De Tonſillis. (a)

SI vero tonſillæ exulceratione per inflammationem intumeſcunt, caput quoque velandum eſt, & extrinſecus is locus vapore calido fovendus; multa ambulatione utendum; caput in lecto ſublime habendum; gargarizandumque reprimentibus medicamentis. Radix quoque ea, quam dulcem adpellant, contuſa & in paſſo mulſove decocta, idem præſtat.

(g) IDEM *eodem cap. p.* 293.
(a) ORIBAS. *de Loc. Affect. IV.* 70.

Leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienum eſt; quæ hoc modo fiunt. Ex malo (*b*) punico dulci ſuccus exprimitur, & ejus ſextarius ad lenem ignem decoquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit; tum croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. II. *. per ſe conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priore ſucco iſta miſcentur, & rurſus leniter incoquuntur: aut ejuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita hæc adjiciuntur; nardi p. *. omphacii p. I. *. cinnamomi, myrrhæ, caſiæ, ſingulorum p. I. *. Eadem autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis eſſe debet, ne exaſperet.

Quod ſi tanta inflammatio eſt, ut ſpiritum impediat, in lecto conquieſcendum; cibo abſtinendum, neque adſumendum quicquam præter aquam calidam eſt: alvus quoque ducenda eſt: gargarizandumque ex fico & mulſo: illinendumque mel cum omphacio; extrinſecus admovendus, ſed aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea ſuppurent, & per ſe aperiantur. Si pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt: deinde mulſo calido gargarizandum.

At, ſi modicus quidem tumor, ſed exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum eſt, illinendaque ulcera hoc medicamento: paſſi quam dulciſſimi tres heminæ ad unam coquuntur; tum adjicitur thuris p. I. *. croci, myrrhæ, ſingulorum p. *. iterumque omnia ferveſcunt.

(b) ORIBAS. *de Loc. Affect. IV.* 73. ÆGINET. *III.* 26.

Ubi pura ulcera ſunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eſt. Atque hic quoque cibis lenibus opus eſt; quibus adjici dulce vinum poteſt.

CAP. XI.

De Oris Ulceribus (*a*).

ULCERA autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quæ ſupra poſita ex malis punicis fiunt. Continenduſque ſæpe ore reprimens cremor eſt, cui paulum mellis ſit adjectum: utendumque ambulationibus, & non acri cibo.

Cum vero pura ulcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda eſt. Prodeſtque adſumptum putum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet: inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallæ immaturæ ſit adjectum.

Si jam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendæ ſunt compoſitiones, quas Græce ἀνθηρὰς nominant. (*b*) Habent hæ junci quadrati, myrrhæ, ſandarachæ: aluminis, pares portiones: aut croci, myrrhæ, ſingulorum P. II. *. iridis, aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingulorum P. IV. *. junci quadrati P. VIII. *. aut gallæ

(*a*) AETIUS *Tetrab. II. Serm. IV. c.* 22.

(*b*) *Simile medicamentum vide apud* MARCEL. *cap. XI. pag.* 292. PLIN. *de Re Med. Lib.* I. *c.* 31.

myrrhæ, ſingulorum P. II. *. aluminis ſciſſilis P. II. *. roſæ foliorum P. IV. *.

Quidam autem croci P. *. aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorum P. I. *. ſandarachæ P. II. *. junci quadrati P. IV. *. miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis.

Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ulcera, quas, ἄφθας (c) Græci adpellant; ſed in (d) pueris: hos enim ſæpe conſumunt; in viris & mulieribus idem periculum non eſt. Hæc ulcera a gingivis incipiunt: deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt, quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat, ac miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed inprimis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, & his operibus, quæ ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, & his qui non facile corrumpuntur: potione, ſi febricitat puer, aquæ, ſi ſine febre eſt, vini diluti; ac, ſi alvus nutrici ſubſiſtit, ducenda eſt.

Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui (e) rhus quem Syriacum vocant, aut amaræ nuces adjectæ ſunt: vel miſtis inter ſe roſæ foliis aridis; nucleis

---

(c) Ægin. *I.* 10. Aretæus *Morb. Acut. I.* 9. Orib. *de Loc. Affect. Cur. IV.* c. 68. Actuar. *M. M. II.* 10. *IV.* 14. Aet. *Tetrab. II. Serm. I.* 39.

(d) *Aph.* III. 24.

(e) Salmas. *de Homonym. Hyles Jatric. cap.* 58.

nucleis pini, mentha, collectis cum melle: vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miſcetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari poſſit.

Si vero jam firmior puer eſt, gargarizare debet his fere, quæ ſupra comprehenſa ſunt. Ac, ſi leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quæ adurendo cruſtas ulceribus inducant. Valens quoque eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames & abſtinentia, quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caſeus ex melle recte datur.

CAP. XII.

De linguæ ulceribus (*a*).

Linguæ quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quæ prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quæ in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpe ulcus eo loco non ſinit, ideoque limandus eſt.

(*a*) Actuar. *M. M. II.* 10.

C A P. XIII.

De Parulidibus (a) & ulceribus gingivarum.

Solent etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quædam oriri dolentia; παρουλίδας Græci adpellant. Hæc initio leniter ſale contrito perfricare oportet, aut inter ſe mixtis ſale foſſili combuſto, cupreſſo, nepeta: deiude eluere os cremore lenticulæ, & inter hæc hiare, donec pituitæ ſatis profluat.

In majore vero inflammatione iiſdem medicamentis utendum eſt, quæ ad ulcera oris ſupra poſita ſunt: & mollis linamenti paululum involvendum aliqua compoſitione ex his, quas ἀνθηρὰς (*b*) vocari dixi; dimittendumque id inter dentem & gingivam.

Quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admovendus erit ſpongiæ vapor calidus, imponendumqne ceratum.

Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore utendum erit: & continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Idemque ſubcrudum incidendum, ne, ſi ibi diutius pus permanſerit, os lædat.

Quod ſi major is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exempto, ſi levis plaga eſt, ſatis eſt ore ca-

(*a*) Oribas. *de Loc. Affect. IV.* 66. Actuar. *M. M. II.* 10. *IV.* 14. Aetius *Tetrab. II. Serm. IV.* 24. Ægin. *VI.* 27.

(*b*) Scribon. Larg. *C. XII. c.* 61.

lidam aquam continere, & extrinſecus fovere eodem vapore: ſi major eſt, lenticulæ cremore uti, iiſdemque medicamentis, quibus cætera ulcera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quidem eadem, quæ in reliquo ore, ſuccurrunt. Maxime tamen mandere liguſtrum oportet, ſuccumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivæ ulcere, ſive παρουλὶς fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, dente aut corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximeque id per fiſtulam evenire conſuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus, dens eximendus; teſta oſſis, ſi qua deceſſit, recipienda eſt; ſi quid vitioſi eſt, radendum. Poſt quæ, quid fieri debeat, ſupra in aliorum ulcerum curatione comprehenſum eſt.

Si vero a dentibus gingivæ recedunt, eædem antheræ ſuccurrunt. Utile eſt etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore cum humorem continere. Idemque præſtare non acre acetum in ore retentum poteſt.

CAP. XIV.

De Uvæ morbo (*a*).

Uvæ vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abſtinentia neceſſaria eſt, & ſanguis recte mittitur; &, ſi id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque ſuper hæc velandum, & ſublimius habendum eſt:

(*a*) Oribas. *de Loc. Affec. Cur. IV.* 73.

tum aqua (*b*) gargarizandum, in qua ſimul rubus & lenticula decocta ſit. Illinenda autem ipſa uva vel omphacio, vel galla (*c*), vel alumine ſciſſili, ſic ut cuilibet eorum mel adjiciatur.

Eſt etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium (*d*) adpellatur: conſtat ex his; alumine ſciſſili, ſquama æris rubri, atramento ſutorio, galla, myrrha, miſy, quæ per ſe contrita, mixtaque rurſus paulatim adjecto vino auſtero, teruntur, donec his mellis craſſitudo ſit. Chelidoniæ quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt. Ubi horum aliquo illita uva eſt, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum.

Quod ſi minor in ea inflammatio, laſer terere, eique adjicere frigidam aquam ſatis eſt, eamque âquam cochleari exceptam ipſi uvæ ſubjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodemque modo ſubjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, vel cum laſere, vel ſine eo. At curationis uvæ productæ per manum, ratio ſubjecta eſt.

(*b*) Marcell. *de Medic. Cap. XIV. pag.* 299.
(*c*) Scribon. Larg. *C. XVII. c.* 71.
(*d*) Idem. *C. XIII.* 63. *Longe aliter exſtat adud* Marcell. *de Medic. cap. XI. pag.* 292.

CAP. XV.

De Cancro oris (a).

SI quando autem ulcera oris cancer invaſit, primo conſiderandum eſt, num malus corporis habitus ſit; eique occurrendum: deinde ipſa ulcera curanda. Quod ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthera, humida ulceri arida inſperſa; ſicciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartæ combuſtæ partes duæ, auripigmenti pars una.

Si penitius malum deſcendit, chartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars quarta: aut pares portiones ſalis fricti, & iridis frictæ: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & ſanum locum lædant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem conjiciunt, donec tabeſcere deſinat; deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur; eumque ſalem contritum inſpergunt. Qnoties autem medicamentum injicitur, & ante & poſt os diluendum eſt vel cremore lenticulæ, vel aqua, in qua aut ervum, aut (b) oleæ, aut verbenæ decoctæ ſint, ſic, ut cuilibet eorum paululum mellis miſceatur. Acetum quoque ex ſcilla retentum ore, ſatis adverſus

(a) SCRIBON. LARG. c. *XIII.*
(b) MARCELL. *de Medic. cap. XI. pag.* 292.

hæc ulcera proficit: & ex aceto cocto ſali, ſicut ſupra demonſtratum eſt, rurſus miſtum acetum: ſed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſarium eſt.

Quod ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana involutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. At, ſi dolor in gingivis eſt, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet, nam curationem vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda.

Quod tamen in labris ideo non eſt neceſſarium, quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem, æque aduſtum, atque exciſum, ſine ea curatione, quæ corpori manu adhibetur, impleri non poteſt.

Gingivarum vero oſſa, quæ hebetia ſunt, in perpetuum uſtione nudantur, neque enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem, qualis eſſe poteſt, recipiant.

CAP. XVI.

De Parotidibus (a).

HÆc in capite fere medicamentis egent. Sub ipſis vero auribus oriri παρωτίδες ſolent; modo in ſecunda valetudine, ibi inflammatione orta; modo poſt longas febres, illuc impetu morbi con-

(*a*) Oribas. *de Loc. Aff. Cur.* c. 44. Trallian. *III.* 7.

verſo. Id abſceſſus genus eſt. Itaque nullam novam curationem deſiderat: animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam, ut, ſi ſine morbo id intumuit, primum reprimentibus experimentum fiat: ſi ex adverſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quam primum aperiri commodius eſt.

CAP. XVII.

De Umbilico prominente (*a*).

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum ſit, ante tentandum eſt, ut abſtineant, alvus his ducetur: imponatur ſuper umbilicum id, quod ex his conſtat; cicutæ & fuliginis, ſingulorum P. I. *. ceruſſæ elotæ P. IV. *. plumbi eloti P. VIII. *. ovis duobus; quibus etiam ſolani ſuccus adjicitur. Hoc diutius impoſitum eſſe oportet; & interim conquieſcere hominem; cibo modico uti, ſic ut vitentur omnia inflantia.

(*a*) ÆGINET. *VI.* 51. AETIUS *Tetr. I. Serm. IV.* c. 26. & *Tetr. IV. Serm. IV.* III. ORIBAS. *de Loc. Affec. IV.* c. 117.

C A P. XVIII.

De Obſcœnarum partium vitiis.

PRoxima ſunt ea, quæ ad partes obſcœnas pertinent, quarum apud Græcos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta jam uſu ſunt; cum in omni fere medicorum volumine atque ſermone jactentur: apud nos fœdiora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecundius loquentium (*a*) commendata ſunt: ut difficilis hæc explanatio ſit, ſimul & artis præcepta ſervantibus. Neque tamen ea res a ſcribendo deterrere me debuit. Primum, ut omnia, quæ ſalutaria accepi, comprehenderem: dein, quia in vulgus eorum curatio etiam præcipue cognoſcenda eſt, quæ invitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

2. *Colis morbis.*

Igitur ſi ex inflammatione (*b*) coles intumuit, reducique ſumma cutis, aut rurſus induci non poteſt, multa calida aqua fovendus locus eſt. Ubi vero glans contecta eſt, oriculario quoque clyſtere inter eam cutemque aqua calida inſerenda eſt; ſi mollita ſic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio eſt: ſi tumor vicit, imponenda eſt vel lenticula vel marrubium, vel oleæ folia ex vino cocta, ſic ut cuilibet eorum,

(*a*) *Alii* accommodata.

(*b*) Aetius *Tetrab. IV. Serm. II.* 16.

dum teritur, mellis paululum adjiciatur: ſurſumque coles ad ventrem deligandus eſt; quod in omni curatione ejus neceſſarium eſt: iſque homo continere ſe, & abſtinere a cibo debet, & potione aquæ tantum a ſiti vindicari. Poſtero die rurſus adhibendum iiſdem rationibus aquæ fomentum eſt, & tum vi quoque experiundum, an cutis ſequatur.

Eaque, ſi non parebit, leviter ſumma ſcalpello concidenda erit, nam, cum ſanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur.

Sive autem hoc modo victa erit, ſive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperientur: quæ neceſſe eſt, aut pura ſiccaque ſint, aut humida & purulenta. Si ſicca ſunt, primum aqua calida fovenda ſunt: deinde imponendum lycium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum.

Si tenuis iis humor ineſt, vino eluenda ſunt; tum butyro roſæ & mellis paululum, & reſinæ terebinthinæ pars quarta adjicienda eſt, eoque utendum.

At, ſi pus ex iis profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis P. I. *. myrrhæ P. II. *. croci, miſyos cocti, ſingulorum P. II. *. quæ ex vino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uvæ madenti, oris nariumque ulceribus accommodata eſt.

Aliud ad idem; piperis P. I. *. myrrhæ P. I. *. croci P. II. *. miſyos P. I. *. æris combuſti P. II. *. quæ primum ex vino auſtero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis; & incoquuntur, donec viſci craſſitudinem habeant.

Ærugo quoque cum cocto melle, & ea, quæ ad oris ulcera ſupra comprehenſa ſunt, curant.

At Erasistrati compoſitio, aut Cratonis, recte ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleæ ex novem cyathis coquuntur; his adjicitur aluminis ſciſſilis P. iv. *. lycii P. viii. *. mellis ſeſquicyathus: ac, ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle: ſi minus, ex vino diluitur.

Illud perpetuum eſt; poſt curationem, dum inflammatio manet, quale ſuprapoſitum eſt, cataplaſma ſuper dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare.

Quod ſi pus & multum, & cum malo odore cœpit profluere, elui cremore lenticulæ debet, ſic, ut ei mellis paululum adjiciatur: aut oleæ, aut lentiſci folia, vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex ærugine & melle ad aures fit; aut compoſitio Andronis; aut anthera, ſic, ut ei paululum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius ſerpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut ærugo, aut omphacium cum melle; aut Andronis compoſitio; aut marrubii, myrrhæ, croci, aluminis ſciſſilis cocti, roſæ foliorum aridorum, gallæ, ſingulorum p. i. *. minii ſinopici p. ii. *. quæ per ſe ſingula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati craſſitudinem habeant; tum in æneo vaſe leniter coquuntur, ne ſuperfluant; cum jam guttæ indureſcunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum tum, prout opus eſt, aut ex melle

aut ex vino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas utile eſt.

Solet etiam interdum ad nervos (*c*) ulcus deſcendere; profluitque pituita multa, ſanies tenuis malique odoris, non coacta, at aquæ ſimilis, in qua caro recens lota eſt: doloreſque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandum eſt; quale eſt emplaſtrum τετραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic, ut thuris quoque paululum ei miſceatur: aut id, quod ex butyro, roſa, reſina, melle fit; ſupra vero a me poſitum eſt. Præcipueque id ulcus multa calida aqua fovendum eſt, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exeſus eſt ſic, ut glans excidat. Sub quo caſu cutis ipſa circumcidenda eſt. Perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abſcinditur, illam eſſe ſervandum, ne conſidat, ulcerique adglutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea, & fortaſſe fiſtulam quoque urinæ intercludat.

Tubercula etiam, (*d*) quæ φύματα Græci vocant, circa glandem oriuntur; quæ vel medicamentis, vel ferro aduruntur; & cum cruſtæ exciderunt, ſquama æris inſpergitur, ne quid ibi rurſus increſcat.

3. *De Cancro, qui in Cole naſcitur.*

Hæc citra cancrum ſunt; qui cum in reliquis

(c) *i. e. cremaſteras pag.* 455. *l.* 30.
(d) ÆGINET. *VI.* 57.

partibus, tum in his quoque vel præcipue ulcera infeſtat. Incipit a nigritie, quæ ſi cutem occupavit, protinus ſpecillum ſubjiciendum, eaque incidenda eſt; deinde oræ vulſella prehendendæ, tum, quicquid corruptum eſt, excidendum, ſic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid uſtum eſt, id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit: deinde, ubi cruſtæ exciderunt, ulcera ſicut alia curentur.

At, ſi cancer ipſum colem occupavit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque ſcalpello, quicquid corruptum eſt, ſic, ut aliquid ſecum integri trahat, præcidi debet. Illud quoque æque perpetuum eſt; exciſo cancro, vulnus eſſe adurendum.

Sed ſive ex medicamentis, ſive ex ferro cruſtæ occalluerint, magnum periculum eſt, ne his decidentibus, ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete & immobili pene corpore opus eſt, donec ex ipſo cruſtæ maturæ leniter reſolvantur.

At ſi vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, cruſtas diduxit, & fluit ſanguis, frigida aqua adhibenda eſt. Si hæc parum valet, decurrendum eſt ad medicamenta, quæ ſanguinem ſupprimunt. Si ne hæc quidem ſuccurrunt, aduri diligenter & timide debet: neque ullo poſtea motu dandus eidem periculo locus eſt.

4. *De Phagedæna in Cole naſcente.*

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα a Græcis nominatur, oriri ſolet. In

quo minime differendum, ſed protinus iiſdem medicamentis occurrendum eſt; &, ſi parum valent, ferro adurendum. Quædam etiam nigrities eſt, quæ non ſentitur, ſed ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, uſque ad veſicam tendit; neque ſuccurri poſtea poteſt.

Sed, ſi in ſumma glande circa fiſtulam urinæ eſt, prius in eam tenue ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: ſi vero alte penetravit, quicquid occupatum eſt, præcidendum eſt. Cætera eadem, quæ in aliis cancris, facienda ſunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole naſcitur.*

Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid, idque omni pene ſenſu caret, quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum adparet, oriculario clyſtere eluendus eſt: deinde ipſe quoque medicamentis (*e*) urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut ærugine cum cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quæ ad oras ulceris componuntur.

6. *De Teſticulorum morbis.*

In teſticulis vero, ſi qua inflammatio (*f*) ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt: a cibo abſtinendum: imponendum, quod eſt ex fa-

---

(*e*) AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II.* 18.

(*f*) ÆGINET. *III.* 54. AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II. cap.* 21.

bæ farina ex mulſo cocta, & cum cumino contrito ex melle coacta; aut contritum cum cerato ex roſa facto; aut lini ſemen frictum, contritum, & in mulſo coctum; aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo; aut lilii radix contrita. At, ſi iidem induruerunt, imponi debet lini vel fœni Græci ſemen ex mulſo coctum; aut ex Cyprino ceratum; aut ſimila ex vino contrita, cui paululum croci ſit adjectum. Si vetuſtior jam durities eſt, maxime proficit cucumeris agreſtis radix ex mulſo cocta, deinde contrita.

Si ex ictu tument, ſanguinem mitti neceſſarium eſt; magiſque, ſi etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quæ cum cumino componuntur, ſupraque poſita ſunt; aut ea compoſitio, quæ habet nitri cocti P. I. *. reſinæ pineæ, cumini, ſingulorum P. II. *. uvæ taminiæ ſine ſeminibus P. IV. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Quod ſi ex ictu teſticulus ali quidem deſiit, fere quoque pus increſcit; neque aliter ſuccurri poteſt, quam ſi, inciſo ſcroto, & pus emiſſum, & ipſe teſticulus exciſus eſt.

7. *De Ani morbis.*

De Rhagadiis.

Anus quoque multa tædiique plena mala recipit, nec inter ſe multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo ſæpe, & quidem pluribus locis, cutis ſcinditur; (g) ῥαγάδια Græci vocant. Id ſi recens eſt, quieſcere homo debet, & in aqua calida deſidere. Columbina quoque

(g) Scribon. Larg. c. *LXXXIX.* 223.

ova coquenda ſunt, &, ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, ſic, ut invicem utroque aliquamdiu utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes roſa diluendum eſt; aut œſypum recens miſcendum cum cerato liquido ex roſa facto; aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut reſinæ terebinthinæ myrrha: aut ſpumæ argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si, quicquid læſum eſt, extra eſt, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt, &, quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem caſu, neque acribus cibis utendum, neque aſperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam ſatis utile eſt, niſi admodum paulum. Liquida, lenia, pinguia, glutinoſa, meliora ſunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. *De Condylomate* (*h*).

Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potioneſque pertinet, eadem ſervari debent, quæ proxime ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur, ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua verbenæ decoctæ ſunt ex reprimentibus: tum recte imponitur & lenticula cum exigua mellis parte, ſertula campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto; & cum

(*h*) Aetius *Tetrab. IV. Serm. II. c.* 3. Scrib. Larg. *C. XC.* Æginet. *VI.* 80.

eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: & chalcitis cocta atque contrita, deinde œſypo ac roſa excepta; & ex ea compoſitione, quæ habet thuris p. I. *. aluminis ſciſſilis p. II. *. ceruſſæ p. III. *. ſpumæ argenti p. V. *. quibus, dum teruntur, invicem roſa & vinum inſtillatur, Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus eſt, qui ad duo capita, duas anſas, ab altera vero parte totidem faſcias habet; cumuue ſubjectus eſt, anſis ad ventrem datis, a poſteriore parte in eas adductæ faſciæ conjiciuntur, atque, ubi artatæ ſunt, dexterior ſiniſtra, ſiniſterior dextra procedit, circumdatæque circa alvum inter ſe noviſſime nodo deligantur.

Sed, ſi vetus condyloma jam induruit, neque ſub his curationibus deſiit, aduri medicamento poteſt, quod ex his conſtat; æruginis p. II. *. myrrhæ p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. ſtibii, papaveris lachrymæ, acaciæ, ſingulorum p. XVI. *. Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si id nondum in condylomate proficit, adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Ubi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

9. *De Hæmorrhoidibus.* (i)

Tertium autem ani vitium eſt, ora venarum tanquam capitulis quibuſdam turgentia, quæ ſæpe ſanguinem fundunt; αἱμοῤῥοίδας Græci vocant. Idque

(i) Æginet. *III.* 59. *VI.* 79. Aetius *Tetrab. VI. serm. II. c.* 5.

Idque etiam in ore vulvæ feminarum incidere conſuevit. Atque in quibuſdam parum tuto ſupprimitur; qui ſanguinis profluvio imbecilliores non fiunt; habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum ſanguis exitum non haberet, inclinata in præcordia ac viſcera materia, ſubitis & graviſſimis morbis correpti ſunt. Si cui vero id nocet, is deſidere in aqua ex verbenis debet: imponere maxime malicorium cum aridis roſæ foliis contritum; aut ex his aliqua, quæ ſanguinem ſupprimunt.

Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum læſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fovendum ovis, imponendi vitelli cum roſæ foliis ex paſſo (*k*) ſubactis: idque, ſi intus eſt, digito illinendum; ſi extra, ſuperillitum panniculo imponendum eſt. Ea quoque medicamenta, quæ recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis vero in hoc caſu iiſdem, quibus in prioribus, utendum eſt. Si iſta parum juvant, ſolent impoſita medicamenta adurentia ea capitula abſumere.

At, ſi jam vetuſtiora ſunt, ſub authore DIONYSIO inſpergenda ſandaracha eſt: deinde imponendum, quod ex his conſtat; ſquamæ æris, auripigmenti, ſingulorum p. v. *. ſaxi calcis p. VIII. *. poſtero die acu compungendum. Aduſtis capitulis fit cicatrix, quæ ſanguinem fundi prohibet. Sed, quoties is ſupreſſus eſt, ne quid periculi adferat, multa excercitatione digerenda materia eſt, prætereaque & viris, & feminis,

(k) *Alii* ſubacto.

quibus menſtrua non proveniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

10. *Si Anus, vel Os vulvæ procidit, qua (l) curatione utendum ſit.*

At, ſi anus ipſe, vel os vulvæ procidit (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet, purum ne id ſit, quod provolutum eſt, an humore mucoſo circumdatum. Si purum eſt, in aqua deſidere homo debet, aut ſalſa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino auſtero ſublavandum eſt, illinendumque fece vini combuſta. Ubi utrolibet modo curatum eſt, intus reponendum eſt; imponendaque plantago contrita, vel folia ſalicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque ſuper deliganda ſunt, cruribus inter ſe devinctis.

11. *De Fungo ani aut vulvæ.*

Fungo quoque ſimile ulcus in eadem ſede naſci ſolet. Id, ſi hiems eſt, egelida; ſi aliud tempus, frigida aqua fovendum eſt: dein ſquama æris inſpergenda, ſupraque ceratum ex myrteo factum, cui paululum ſquamæ, fuliginis, calcis, ſit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis ſimilibus, vel vehementioribus, ferro adurendum eſt.

(l) Æginet. *III.* 89. Aetius *Tetrab IV. Serm. II. c.* 7.

C A P. XIX.

De Digitorum ulceribus.

Digitorum autem vetera ulcera commodiſſime curantur, aut lycio, aut amurca cocta, cum utrilibet vinum adjectum eſt. In iiſdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore conſuevit; πτερύγιον (*a*) Græci adpellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantumdem mellis infundere, & rudicula miſcere, donec ſimilis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eumdem uſum decoquere ſimul malunt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerunt.

Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda ſunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, ſquama æris excipiuntur fico pingui leviter cocto & melle; aut chartæ combuſtæ, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrto facto; aut æruginis raſæ p. I. *. ſquamæ æris p. II. *. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miſcentur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt. Tertio die digitus reſolvendus, &, ſi quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si

(a) Æginet. *IV.* 81. *VI.* 85. Aetius *Tetrab. IV. Serm. II. c.* 74.

non vincitur, purgandum eſt ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendum, &, ſicut reliqua uſta, curandum.

At, ubi ſcabri *(b)* ungues ſunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum ſuper eos ex hac compoſitione aliquid imponi, ſandarachæ, ſulphuris, ſingulorum p. II. *. nitri, auripigmenti, ſingulorum p. IV. *. reſinæ liquidæ p. VIII. *. tertioque id die reſolvendum eſt. Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renaſcuntur.

(b) Aetius *Tetrab. IV. Serm. II. c.* 79.

LIBER SEPTIMUS.

PRÆFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis eſſe Chirurgus debeat, & quid hoc in libro deſcribatur.

TERTIAM eſſe medicinæ partem, quæ manu curet, & vulgo notum, & a me propoſitum eſt. Ea non quidam medicamenta atque victus rationem omittit; ſed manu tamen plurimum præſtat, eſtque ejus effectus inter omnes medicinæ partes evidentiſſimus. Si quidem in morbis cum multum (*a*) fortuna conferat (*b*), eademque ſæpe ſalutaria, ſæpe vana ſint; poteſt dubitari, ſecunda valetudo medicinæ, an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maxime utimur, quamvis profectus evidentior eſt, tamen ſanitatem & per hæc fruſtra quæri, & ſine his reddi ſæpe, manifeſtum eſt. Sicut in oculis quoque deprehendi poteſt; qui a medicis diu vexati, ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea parte, quæ manu curat, evidens eſt, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hic tamen plurimum trahere.

(a) HIPPOCRAT. *de Arte V.*
(b) remedia *quidam adſcripſit margini edit.* CÆSAR.

Hæc autem pars, cum ſit vetuſtiſſima, magis tamen ab illo parente omnis medicinæ HIPPOCRATE, quam a prioribus exculta eſt. Deinde, poſteaquam diducta ab aliis habere profeſſores ſuos cœpit, in Ægypto quoque increvit, PHILOXENO maxime authore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentiſſime comprehendit. GORGIAS quoque & SOSTRATUS, & HERONES & APOLLONII duo, & AMMONIUS Alexandrinus, multique alii celebres viri, ſinguli quædam repererunt. Ac Romæ quoque non mediocres profeſſores, maximeque nuper (c) TRYPHON pater, & EUELPISTUS PHLEGETIS filius, &, ut ex ſcriptis ejus intelligi poteſt, horum eruditiſſimus MEGES, quibuſdam in melius mutatis, aliquantum ei diſciplinæ adjecerunt.

Eſſe autem Chirurgus debet adoleſcens, aut certe adoleſcentiæ propior; manu ſtrenua, ſtabili, nec unquam intremiſcente, eaque non minus ſiniſtra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, (d) immiſericors, ſic, ut ſanari velit eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res deſiderat, properet, vel minus, quam neceſſe eſt, ſecet: ſed perinde faciat omnia, ac ſi nullus ex vagitibus alterius adfectus oriretur.

Poteſt autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum ſit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi exſecutus ſum, Chirurgi ſibi vendicant. Ego eundem

---

(c) RHOD. *ad* SCRIBON. LARG. *pag.* 291.
(d) THEODORET. *Græc. Affect.* I. *pag. m.* 4.

quidem hominem poſſe omnia iſta præſtate concipio: atque, ubi ſe diviſerunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipſe autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribuſve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad oſſa pertinet. Quæ deinceps exſequi adgrediar, dilatiſque in aliud volumen oſſibus, in hoc cætera explicabo: præpoſitiſque his, quæ in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quæ proprias ſedes habent, tranſibo.

CAP. I.

De Vexatis. (*a*)

VEXATA igitur in quacunque parte corporis ſint, quamprimum ſic curari debent, ut, qua dolor eſt, ea ſcalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverſo profluens ſanguis, quod ſi paulo tardius ſubvenitur, jamque etiam rubor eſt; qua rubet corpus: ſi tumor quoque acceſſit, quacunque is eſt, ad idem optimum auxilium eſt. Tum ſuperdanda reprimentia ſunt; maximeque lana ſuccida ex (*b*) aceto & oleo. Quod ſi levior is caſus eſt, poſſunt etiam, ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi. Et, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque; maxime ex ſarmentis: ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

(a) AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II.* 68.
(b) ACTUAR. *M. M. IV.* 16.

CAP. II.

De his, quæ per ſe intumeſcunt, quomodo incidenda, & curanda ſint.

VERUM hoc quidem promptum eſt. In his autem negotium majus eſt, quæ per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea exſecutus ſum: nunc ſupereſt, ut dicam, quæ in iis manu fieri debeant. Ergo, priuſquam indureſcant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illud malæ corruptæque materiæ coiit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas eſt, nihil a cucurbitula agere.

Interdum etiam fit, ſed raro, ut quicquid abſcedit, velamento ſuo includatur; id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dixit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeretur, ſed, ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, ſi tunica eſt, idem, ſi callus eſt, fieri debet: neque ulla res prohibet, etiamſi callus eſt, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, hæc interdum eſſe conſuevit; ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt; ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit.

Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt: ſed, ut alias ſcripſi,

vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil præterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro ſecandum eſt: item ubicunque mediocris abſceſſus eſt: item quoties in ſumma cute, vel etiam carne vitium eſt; niſi feſtinare curandi imbecillitas cogit. Satiſque eſt cataplaſmatibus efficere, ut per ſe pus aperiatur, nam fere ſine cicatrice poteſt eſſe is locus, qui expertus ferrum non eſt. Si autem altius malum eſt, conſiderari debet, nervoſuſne is locus ſit, an non ſit. Nam, ſi ſine nervis eſt, candenti ferramento aperiri debet, cujus hæc ratio eſt, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum pateat, parvaque poſtea cicatrix ſit. At, ſi nervi juxta ſunt, ignis alienus eſt; ne diſtendatur & membrum debilitent; neceſſaria vero opera (*c*) ſcalpelli eſt.

Sed cætera etiam ſubcruda aperiri poſſunt; inter nervos ultima exſpectanda maturitas eſt, quæ cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur.

Jamque alia rectam plagam deſiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autem, ubi ſcalpellus admovetur, id agendum eſt, ut & quam minimæ & quam pauciſſimæ plagæ ſint: cum eo tamen, ut neceſſitati ſuccurramus, & in modo, & in numero. Nam majores ſinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi ſunt. Dandaque ope-

(c) *H. F. ab* AQUAPEND. *Chirurg p.* 442.

ra, ut imus ſinus exitum habeat; ne quis humor intus ſubſidat, qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet.

Eſt etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda ſit. Nam, ubi poſt longos morbos totius corporis habitus vitiatus eſt, lateque ſe ſinus ſuffudit, & in eo jam cutis pallet; ſcire licet, eam jam emortuam eſſe, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius eſt: maxime, ſi circa articulos majores id evenit, cubantemque ægrum fluens alvus exercuit, neque per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad ſimilitudinem myrtei folii fiat, facilius ſaneſcat. Idque perpetuum eſt, ubicunque medicus & quacunque de cauſa cutem excidit. Pure effuſo, in alis vel inguinibus linamento opus non eſt; ſed ſpongia ex vino imponenda eſt.

In cæteris partibus, ſi æque ea linamenta ſupervacua ſunt, purgationis cauſa paulum mellis infundendum, dein glutinantia ſuperdanda: ſi illa neceſſaria ſunt, ſuper ea quoque ſimiliter dari ſpongia eodem modo ex vino expreſſa debet. Quando autem linamentis opus ſit, quando non ſit, alias dictum eſt. Cætera eadem, inciſa ſuppuratione, facienda ſunt, quæ, ubi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui.

CAP. III.

De bonis, maliſve ſignis ſuppurationum.

PROTINUS autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut ſperari aut timeri debeat, ex quibuſdam ſignis intelligi poteſt; fereque iiſdem, quæ in vulneribus expoſita ſunt. Nam bona ſigna ſunt, ſomnum capere, facile ſpirare, ſiti non confici, cibum non faſtidire, ſi febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, læve, non fedi odoris. Mala ſunt, vigilia, ſpiritus gravitas, ſitis, cibi faſtidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, (*a*) & fedi odoris: item procedente curatione eruptio ſanguinis; aut ſi, antequam ſinus carne impleatur, oræ calloſæ (*b*) fiunt, illa quoque ipſa carne habere, nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipſa curatione, vel poſtea, peſſimum omnium eſt. Quinetiam morbus ipſe, ſive ſubito ſolutus eſt, dein ſuppuratio exorta eſt; ſive effuſo pure permanet, non injuſte terret. Eſtque inter cauſas timoris, ſi ſenſus in vulnere rodentium non eſt.

Sed ut hæc ipſa fortuna huc illucve diſcernit; ſic medici partium eſt, eniti ad reperiendum ſanitatem. Ergo, quoties ulcus reſolverit, eluere id, ſi reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviatili mixto, vel aqua, in qua lenti-

(*a*) *Aph. VII.* 44.
(*b*) *Aph. VI.* 4.

cula cocta ſit, debebit: ſi purgandum erit, mulſo; rurſuſque imponere eadem. Ubi jam repreſſus videbitur humor, ulcuſque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, ſuperque imponi ſpongiam ex vino & roſa tinctam, per quæ caro producitur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea eſt, ſolutis jam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum, quotidiana, ſed lenis geſtatio, cibi potioneſque corpori faciendo aptæ. Quæ omnia, per medicamenta quoque ſuppuratione rupta, ſequuntur. Sed, quia magno malo vix ſine ferro mederi licet, in hunc locum reſervata ſunt.

CAP. IV.

De Fiſtulis.

Adversus fiſtulas quoque, ſi altius penetrant, ut ad ultimas demitti (*a*) collyrium non poſſit, ſi tortuoſæ ſunt, ſi multiplices, majus in manu, quam in medicamentis præſidium eſt; minuſque operæ eſt, ſi ſub cute tranſverſæ feruntur, quam ſi recta intus tendunt. Igitur, ſi ſub cute tranſverſa fiſtula eſt, dimitti (*b*) ſpecillum debet, ſupraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt. Idemque faciendum, ſi plu-

(*a*) Æginet. IV. 49.
(*b*) Aetius *Tetrab. IV. Serm. II. c.* 55.

res ſe quaſi rivuli oſtendunt. Ubi ad fines fiſtulæ ventrum eſt, excidendus ex ea totus callus eſt, ſuperque fibulæ dandæ, & medicamentum, quo glutinetur. At, ſi recta ſubter tendit, ubi, quo maxime ferat, ſpecillo exploratum eſt; excidi is ſinus debet: dein fibula oris cutis injicienda eſt, eique glutinantia medicamenta ſuperdanda ſunt; aut, ſi corruptius ulcus eſt (quod interdum oſſe vitiato fit) ubi id quoque curatum eſt, pus moventia.

2. *De Coſtarum Fiſtulis.*

Solent autem inter coſtas fiſtulæ ſubter ire. Quod ubi incidit, eo loco coſta ab utraque parte præcidenda (*c*) & eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi coſtas tranſierunt, ſeptum id, quod tranſverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit, violare. Quod intelligi poteſt & ex loco, & ex magnitudine doloris, & quia nonnunquam ſpiritus eo cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque, ſi hunc ore ille continuit. In eo medicinæ locus nullus eſt. In cæteris vero, quæ circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt; cæteris, quæ ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. *De Ventris fiſtulis.*

Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi pernicioſæ

(*c*) *H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. P. I. c.* 4.

admodum fiſtulæ fiunt: adeo ut Sostratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et quidem, quod maxime mirum videri poteſt, tutior fiſtula eſt contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra inteſtina: non quo pernicioſior ibi res ſit, ſed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam authores parum modum rei cognoverunt. Nam venter ſæpe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina conduntur, & oras vulneris ſuturæ comprehendunt, quod quemadmodum fiat, mox indicabo.

Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrupit, exidere eam licet, ſuturaque oras conjungere. Si vero ea fiſtula intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat, quod niſi permagna vi ſui non poteſt; utique ab interiore parte, qua quaſi membrana quædam finit abdomen, quam πειτόναιον Græci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri cœpit, rumpitur illa ſutura, atque inteſtina ſolvuntur; quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omnimodo res ea deſperationem habet: ideoque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

4. *De Ani fiſtulis.* (*d*)

Propriam etiamnum animadverſionem deſiderant eæ, quæ in ano ſunt. In has demiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet:

(*d*) Æginet. *VI.* 78. *H. F. ab* Aquapendente *Operat. Chirurg. P. I. c.* 93. Petr. de Marchettis *Obſerv. Medic. Chirurgic. in fine multa.*

dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipſum perforatam, conjectum ſit. Ibi linum adprehendendum ligandumque cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quæ ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque (*e*) linum debet eſſe crudum, & duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas in eo facta ſit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis in die, ſoluto nodo, ducendum eſt ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quæ ſuperior fuit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat: ſed tertio quoque die nodus reſolvendus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere. id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quæ ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimulque & id ſaneſcit, quod a lino relictum eſt; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Hæc ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt.

Qui feſtinant, adſtringere cutem lino debent, quo celerius ſecetur; noctuque ex penicillo tenuia quædam intus demittere, ut cutis hoc ipſo extenuetur, quo extenditur, ſed hæc dolorem movent. Adjicitur celeritati, ſicut tormento quoque, ſi & linum, & id, quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus callum exedi propoſui.

Poteſt tamen fieri, ut ad ſcalpelli curationem etiam illo loco veniendum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in hæc genera demiſſo ſpecillo, duabus lineis incidenda cutis eſt;

(*e*) *Quid ſit docet H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 93.

ut media inter eas habenula tenuis admodum injiciatur, ne protinus oræ coeant; ſitque locus aliquis linamentis, omniaque eodem modo facienda, quæ in abſceſſibus poſita ſunt. Si vero ab uno ore plures ſinus erunt, recta fiſtula ſcalpello erit incidenda; ab eo cæteræ, quæ jam patebunt, lino excipiendæ. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejuſmodi caſibus, ſive manu, ſive medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua, ubi jam caro increſcit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

CAP. V.

De Telis e corpore extrahendis. (a)

TELA quoque, quæ illata corporibus intus hæſerunt, magno negocio ſæpe ejiciuntur. Sunt enim quædam difficultates ex generibus eorum; quædam ex his ſedibus, in quas illa penetraruut. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit; illic viam, qua redeat, ipſum ſibi fecit: hic, a ſcalpello accipit, nam contra mucronem caro inciditur. Sed ſi non alte telum inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certe magnas venas & loca nervoſa non tranſiit; nihil melius eſt, quam, qua venit, id revellere. Si vero plus

(a) Æginet. *VI.* 88.

plus eſt, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum eſt; jamque venas nervoſque id tranſiit, commodius eſt aperire quod ſupereſt, (c) eaque extrahere, nam & propius petitur, & tutius evellitur. Et in majore membro, ſi medium mucro tranſiit, facilius ſaneſcit, quod pervium eſt; quia utrinque medicamento fovetur. Sed, ſi retro telum recipiendum, amplianda plaga eſt; quo facilius id ſequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quæ major fit, ſi ab illo ipſo telo, dum redit, corpus laniatur. Item, ſi ex alia parte vulnus aperitur, laxius eſſe debet, quam ut telo poſtea tranſeunte amplietur. In ſumma autem utraque parte iſta habenda cura eſt, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendumque a ſcalpello. Ubi autem inciſum eſt ſatis, telum eximendum eſt: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne ſub eo, quod eximitur, aliquid eorum lædatur, quæ tuenda eſſe propoſui.

2. *De Sagittis recipiendis.*

Hæc communia ſunt: præter quæ propria quædam in ſingulis telorum generibus ſunt, quæ protinus ſubjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit. Hæc autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa anguſta eſt. Sæpius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; præcipueque, quia fere ſpiculis cin-

(b) *Alii* itaque.

gitur; quæ magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad ſimilitudinem Græcæ literæ ν: deinde, ubi adparuit mucro, ſi ei arundo inhæret, propellenda eſt, donec ab altera parte adprehendi, & extrahi poſſit. Si jam illa decedit, ſolumque intus ferrum eſt; mucro vel digitis adprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit; nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula adparuerunt, eaque brevia & tenuia ſunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi: ſi ea majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, ſic evellenda ſunt; & in ſagittis quidem hæc obſervatio eſt.

3. *De latis telis educendis.*

Latum vero telum, ſi aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque ingens vulnus adjiciamus. Evellendum eſt ergo quodam genere ferramenti, quod Διοκλέυς γραφίσκον Græci vocant; quoniam authorem Dioclem habet: quem inter priſcos maximoſque medicos fuiſſe, jam poſui. Lamina eſt ferrea, vel ænea etiam, ab altero capite duos utrinque deorſum converſos uncos habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quæ ſinuata eſt; inſuper etiam ea parte inclinata, quæ perforata eſt. Hæc juxta telum tranſverſa

demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum eſt, paululum torquetur, ut telum foramine ſuo excipiat: cum in cavo mucro eſt, illico duo digiti, ſubjecti partis alterius uncis, ſimul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. *De alio telorum genere.*

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, eſt plumbea glans, aut lapis, aut ſimile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus inſedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod ineſt, ea, qua venit, forcipe extrahendum eſt. Accedit vero aliquid difficultatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhæſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit. In oſſe uſque eo movendum eſt, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum eſt; quæ ratio quoque in dentibus ejiciendis eſt. Et vix unquam ita telum non ſequitur; ſed, ſi morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum eſt, ubi non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad ſpeciem literæ v contra telum os excidere ſic, ut lineæ, quæ diducuntur, ad telum ſpectent: eo facto, id neceſſe eſt labet, & facile auferatur.

Inter duo vero oſſa ſi per ipſum articulum perruperit, circa vulnus duo membra faſciis habeniſve deliganda, & per has in diverſas partes diducenda ſunt, ut nervos diſtendant: quibus extentis, laxius inter oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate telum recipiatur. Illud videndum eſt, ſicut in aliis locis poſui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo lædatur, dum id extra-

hitur: eadem ſcilicet ratione, quæ ſupra poſita eſt.

5. *De venenato telo evellendo.*

At, ſi venenato quoque telo quis ictus eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam feſtinantius actis, adjicienda curatio eſt, quæ vel epoto veneno (*c*), vel a ſerpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipſius, extracto telo, medicina non alia eſt, quam quæ eſſet, ſi corpore icto nihil inhæſiſſet; de qua ſatis alio loco dictum eſt.

CAP. VI.

De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, (a) & Steatomate, capitis tuberculis.

HÆc evenire in qualibet parte corporis poſſunt: reliqua certas ſedes habent; de quibus dicam, orſus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriuntur, (*b*) γάγγλια, μελικηρίδας, & ἀθερώματα nominant; aliiſque etiamnum vocabulis quædam alii diſcernunt; quibus ego ςεατώματα quoque adjiciam, quæ quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri ſolent; per ſe tamen non poſui; cum iſta omnia mediocres differentias habeant, ac neque periculo ter-

(c) SCRIBON. LARG. *C. XLV. c.* 175.
(a) ÆGINET. *IV.* 34. *VI.* 36. ACTUAR. *M. M. IV.* 16.
(b) ÆGINET. *IV.* 16. & *VI.* 39. ACTUAR. *M. M. II.* 11.

reant, neque diverſo genere curentur. Omnia autem iſta & ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increſcunt, & tunica ſua includuntur.

Quædam ex his dura ac renitentia, quædam mollia cedentiaque ſunt: quædam ſpatio nudantur, quædam tecta capillo ſuo permanent, fereque ſine dolore ſunt. Quid intus habeant, ut conjectura præſagiri poteſt; ſic ex toto cognoſci, niſi cum ejecta ſunt, non poteſt. Maxime tamen in his, quæ renituntur, aut lapillis quædam ſimilia, aut concreti confertique pili repériuntur. In his vero, quæ cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quaſi raſæ cartilagini, aut carni hebeti & cruentæ, quibus alii aliique colores eſſe conſueverunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati ſubeſt quaſi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor; ideoque preſſu circumfluit: ſteatomati pingue quiddam, idque latiſſime patere conſuevit, reſolvitque totam cutem ſuperpoſitam ſic, ut ea labet; cum in cæteris ſit adſtrictior.

Omnia, deraſa ante, ſi capillis conteguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coiit. Sed ſteatomatis tunica quoque ſecanda eſt: quia non (c) facile a cute & ſubjecta carne ea ſeparatur. At in cæteris ipſa tunica inviolata ſervanda eſt. Protinus autem, cum iſta alba & intenta ſe oſtendit, tum ſcalpelli manubriolo diducenda a cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicæ muſculus inhæſit, ne is lædatur, ſuperior pars illius de-

---

(c) ACTUAR. *M. M. IV.* 16.

cidenda, alia ibidem relinquenda eſt. Ubi tota exempta eſt, committendæ oræ, fibulaque his injicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt, pus moventia adhibenda ſunt.

CAP. VII.

De Oculorum vitiis, quæ ſcalpello & manu curantur.

SED ut hæc neque genere vitii, neque ratione curationis inter ſe multum diſtant: ſic in oculis, quæ manum poſtulant, & ipſa diverſa ſunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in ſuperioribus palpebris veſicæ (*a*) naſci ſolent, pingues graveſque; quæ vix adtollere oculos ſinunt, leveſque pituitæ curſus, ſed aſſiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris naſcuntur. Oportet, compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſverſa linea incidere, ſuſpenſa leviter manu, ne veſica ipſa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipſa prorumpat; tum digitis eam adprehendere, & evellere; facile enim ſequitur. Dein ſuperinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur: quo pauciſſimis diebus cicatricula inducitur. Moleſtius eſt, ubi inciſa veſica eſt, effundit enim humorem; neque poſtea, quid tenuis admodum eſt, poteſt colligi. Si forte id

(a) *De hiſce agit H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c. 9.*

incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quæ puri movendo ſunt.

2. *De Crithe.* (*b*)

In eadem palpebra ſuper pilorum locum tuberculum parvulum naſcitur, quod a ſimilitudine (*c*) hordei, a Græcis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter matureſcit, comprehenſum eſt. Id vel calido pane, vel cera ſubinde calefacta foveri oportet ſic, ne nimius is calor ſit, ſad facile a parte ſuſtineatur, hac enim ratione ſæpe diſcutitur, interdum concoquitur.

Si pus ſe oſtendit, ſcalpello dividi debet, &, quicquid intus humoris eſt, exprimi: eodem deinde vapore poſtea quoque foveri, & ſuperinungi, donec ad ſanitatem perveniat.

3. *De Chalazio.* (*d*)

Alia quoque quædam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur; ſed neque utique figuræ ejuſdem, & mobilia, ſimulatque digito huc vel illuc impelluntur. Quæ, quia grandini ſimilia ſunt, χαλάζια Græci vocant. Hæc incidi debent, ſi ſub cute ſunt, ab exteriore parte; ſi ſub cartilagine, ab interiore: dein ſcalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus ſunt.

Ac, ſi intus plaga eſt, inungendum primo

(*b*) ÆGINET. *III.* 22. ACTUAR. *M. M. II.* 7.
(*c*) Varulus *dicitur* MARCELL. *de Med. C. VIII. pag.* 279.
(*d*) ACTUAR. *M. M. II.* 7.

lenibus, deinde acrioribus: ſi extra, ſuperdandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

4. *De Ungue oculorum.* (*e*)

Unguis vero, quod πτερύγιον Græci vocant, eſt membranula nervoſa, quæ oriens ab angulo, nonnunquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Sæpius a narium, interdum etiam a temporum parte naſcitur. Hunc recentem non difficile eſt diſcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inveteravit, jamque ei craſſitudo quoque acceſſit, excidi debet. Poſt abſtinentiam vero unius diei, vel adverſus in ſedili contra medicum is homo collocandus eſt, vel ſic adverſus, ut in gremium ejus caput reſupinus effundat. Quidam, ſi in ſiniſtro oculo vitium eſt, adverſum: ſi in dextro, reſupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a miniſtro diduci oportet, alteram a medico: ſed ab hoc, ſi ille adverſus eſt, inferiorem; ſi ſupinus, ſuperiorem.

Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, ſubjicere extremo ungui debet, eumque infigere; atque eam quoque palpebram tradere alteri: ipſe, hamulo adprehenſo, levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente: deinde acum ponere, lini duo capita adprehendere, & per ea erecto ungue, ſi qua parte oculo inhæret, manubriolo ſcalpelli diducere, donec ad angulum veniat: deinde invicem

(*e*) Æginet. *III.* 22. *VI.* 18. *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part.* 1. *Cap.* 18.

modo remittere, modo adtrahere, ut ſic & initium ejus, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum eſt; ne vel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum vix ullam recipiat curationem; vel ex angulo quoque caruncula abſcindatur, quæ, ſi vehementius unguis ducitur, ſequitur quoque ac decidit. Si abſciſſa eſt, patefit foramen, per quod poſtea ſemper humor deſcendit: (*f*) ῥυάδα Græci vocant.

Verus ergo anguli finis utique noſcendus eſt; qui ubi ſatis conſiſtitit, non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt; deinde ſic excidenda membranula, ne quid ex angulo lædatur. Ei deinde ex melle linamentum ſuperdandum eſt, ſupraque linteolum, & aut ſpongia aut lana ſuccida: proximiſque diebus diducendus quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebræ glutinentur (ſiquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum, ac noviſſime inungendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur.

Sed ea curatio vere eſſe debet, aut certe ante hiemem. De qua re, ad plura loca pertinente, ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt: alia, in quibus eligere tempus non licet, ſed utendum eſt eo, quod incidit; ſicut in vulneribus, & fiſtulis: alia, in quibus nullus dies urget, & exſpectare tutiſſimum & facile eſt; ſicut evenit in iis, quæ & tarde increſcunt, & dolore non cruciant. In his ver exſpectandum eſt: aut, ſi quid magis preſſit, melior tamen autumnus quam hiems vel æſtas

(*f*) ῥυωάδα *alii.* TRALLIAN. *II.* 8.

eſt; atque is ipſe medius, jam fractis æſtibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem neceſſaria pars erit, quæ tractabitur, hoc quoque majori periculo ſubjecta eſt; & ſæpe, quo major plaga facienda, eo magis hæc temporis ratio ſervabitur.

5. *De Encanthide.* (*g*)

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia naſcuntur, quæ ipſa aliis quoque de cauſis oriri ſolent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciſo, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς (*h*) Græce nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipſo angulo abſcindatur. Tum exiguum linamentum reſpergendum eſt vel cadmia, vel atramento ſutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inſerendum, ſupraque eodem modo deligandum: proximiſque diebus ſimiliter nutriendum, ut primo; tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. *De Ancyloblepharo.* (*i*)

Interdum inter ſe palpebræ coaleſcunt, aperirique non poteſt oculus. Cui malo ſolet etiam illud accedere, ut palpebræ cum albo oculi co-

(*g*) Tulpius. *Obſerv. lib.* 1. *cap.* 29. *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 19.
(*h*) Æginet. *III.* 22. Actuar. *M. M. IV.* 11.
(*i*) Æginet. *III.* 22. *VI.* 15.

hæreſcant; ſcilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum; ſaneſcendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinabitur; ἀγκυλοβλέφαρον ſub utroque vitium Græci vocant. Palpebræ tantum inter ſe cohærentes, non difficulter diducuntur; ſed interdum fruſtra, nam rurſus glutinantur. Experiri tamen oportet; quia bene res ſæpius cedit. Igitur (*k*) adverſum (*l*) ſpecillum inſerendum, diducendæque eo palpebræ ſunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At, ubi albo ipſius oculi palpebra inhæſit, HERACLIDES Tarentinus author eſt, adverſo ſcalpello ſubſecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abſcindatur; ac, ſi neceſſe eſt, ex palpebra potius. Poſt hæc, inungatur oculus medicamentis, quibus aſpritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non ſolum ut ulceri medicamentum inducatur, ſed etiam ne inhæreat: ipſique etiam ægro præcipiatur, ut ſæpe eam duobus digitis adtollat. Ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini. MEGES ſe quoque multa tentaſſe, neque umquam profuiſſe, quia ſemper iterum oculo palpebra inhæſerit, memoriæ prodidit.

7. *De Ægilope.* (*m*)

Etiamnum in angulo, qui naribus propior

(*k*) Averſum *legendum eſſe conſtat ex H. F. ab* AQUAP. *Chirurg. Oper. Part. I. c.* 7. *qui meretur inſpici.*

(*l*) *Quid ſit docet H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 7. *p.* 46.

(m) ACTUAR. *M. M. IV.* 11. AETIUS *Tetrab. II. Serm. III.* 86. *H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 21.

eſt, ex aliquo vitio quaſi parva fiſtula aperitur, per quam pituita aſſidue deſtillat: αἰγίλωπα Græci vocant. Idque aſſidue male habet oculum: nonnunquam, etiam, exeſo oſſe, uſque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet: ubi intentæ venæ & recurvatæ ſunt, color pallet, cutis dura eſt, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quæ conjunctæ ſunt, evocat. Ex his eos, qui quaſi carcinoma habent, curare periculoſum eſt; nam mortem quoque ea res maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, ſupervacuum, neque enim ſaneſcunt.

At, quibus id in angulo eſt, poteſt adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum ſit, eſſe difficilem; quanto autem angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt; quoniam peranguſtum eſt, in quo verſari manus poſſit: recenti tamen re mederi facilius eſt. Hamulo autem ſummum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, ſicut in fiſtulis dixi, uſque ad os excidendum; oculoque & cæteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt vehementius; ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior huic ſquama abſcedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum ſutorium, vel chalcitidem, æruginem raſam, quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quæ in cæteris uſtis.

8. *De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.*

Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſueverunt. Nam modo palpebræ ſumma cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum oculum conver-

tantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit: modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit.

Curationes vero hæ ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus (*n*) ferrea ad ſimilitudinem ſpathæ lata, in ignem conjicienda eſt: deinde candens, ſublata palpebra ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum curantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebræ tranſvehat: deinde iterum, tertioque ad alteram angulum; quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtæ emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit.

Quidam ajunt, (*o*) tranſſui juxta pilos exteriorem partem palpebræ oportere, eamque tranſmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe injiciendum, & per eum in ſuperiorem palpebræ partem adtrahendum, ibique corpori adglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur; ſic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet.

In primum fieri non poteſt niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loci naſcantur. Deinde, ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tor-

---

(*n*) ÆGINET. *VI.* 13. *H. F. ab* AQUAPEND. *Operat. Chirurg. Part. I. c.* 12.

(*o*) ÆGIDET. *VI.* 13.

mentum ſit, & toties acus tranſiens magnam inflammationem moveat. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos & tum per palpebræ foramina adfecto; vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus eſt, redeat.

Ea vero curatio, quæ palpebræ laxioris omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebræ cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, adprehendere digitis, ac levare, tum conſiderare, quantulo detracto futurum ſit, ut naturaliter ſe habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit; ſi parum, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum eſt ſic, ut inter oram, quæ pilos continet, propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod adprehendere acus poſtea poſſit.

His conſtitutis, ſcalpellus adhibendus eſt: &, ſi ſuperior palpebra eſt, ante; ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidendum: initiumque faciendum in ſiniſtro oculo, ab eo angulo, qui tempori; in dextro, ab eo, qui naribus propior eſt: idque, quod inter duas lineas eſt, excidendum; deinde oræ vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendæ, operienduſque oculus eſt: &, ſi parum palpebra deſcendet, laxanda utique; ſi nimium, aut adſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda.

Ubi ſecta eſt, aliæ ſuturæ adjiciendæ, quæ ſupra tres eſſe non debent. Præter hæc, in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpec-

tent. Idque, ſi levis inclinatio eſt, etiam ſolum ſatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ſuper deliganda eſt. Poſtero die glutinans emplaſtrum injiciendum. Quarto ſutura tollenda eſt, & collyrio, quod inflammationes reprimit, ſuperinungendum.

9. *De Lagophthalmo.* (*p*)

Nonnunquam autem, nimium ſub hac curatione exciſa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de cauſa fit, λαγώφθαλμον Græci adpellant. In quo ſi nimium palpebræ deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagæ uſque ad cartilaginem (*q*) debet, ipſa illa nihil læſa; nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque adtolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta fit, ut paululum in ima oculi ora deſcendat; hiante ſcilicet ſuper plaga. In quam linamentum injiciendum eſt, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio caruunculam creet: quæ ubi eum locum implevit, poſtea recte oculus operitur.

(*p*) ÆGINET. *IV.* 10. AETIUS *Tetrab. II. Serm. III.* c. 73.

(*q*) *Vide H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I.* c. 14.

10. *De Ectropio.* (r)

Ut ſuperioris autem palpebræ vitium eſt, quo parum deſcendit, ideoque oculum non contegit: ſic inferioris, quo parum ſurſum adtollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque evenit, interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute; ἐκτρόπιον Græci vocant: ſi ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinæ eſt, quæ ſupra poſita eſt: plagæ tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda ſunt.

Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id totum extrinſecus adurendum eſt, deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquæ calidæ fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. *De Staphylomate.*

Hæc fere circa oculum in angulis palpebriſque incidere conſueverunt. In ipſo autem oculo nonnunquam ſumma adtollitur tunica, ſive ruptis intus membranis aliquibus, ſive laxatis (ſ); & ſimilis figura (t) acino fit, unde id ϛαφύλωμα Græci vocant. Curatio duplex eſt. Altera, ad ipſas radices per medium transſuere acu, duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex ſuperior

(r) Actuar. *M. M. II.* 7.

(ſ) *H. F.* Aquapend. *Oper. Cirurg. Part. I. c.* 17.

(t) Æginet. *III.* 22. *VI.* 19. Actuar. *M. M. II.* 7. Aetius *Tetrab. II. Serm. III.* 34. 35. *Aliud procidentiæ genus obſervavit* Tulpius *Obſerv. L.* 1. *c.* 28.

ſuperiore parte, alterius ex inferiore adſtringere inter ſe, quæ paulatim ſecando id excidant. Altera, in ſumma parte ejus ad lenticulæ magnitudinem excidere; deinde ſpodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum & imponendum; poſteaque vapore aquæ calidæ fovendus oculus, & lenibus medicamentis ungendus eſt.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur calloſa (*u*) in albo oculi tubercula; quibus nomen a figuræ ſimilitudine eſt. Hos ad imam radicem perforare acu commodiſſimum eſt, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

13. *De Oculorum natura.*

Suffuſionis jam alias feci mentionem; quia cum recens incidit, medicamentis quoque ſæpe diſcutitur: ſed, ubi veſtutior facta, manus curationem deſiderat, quæ inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. De qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt. Cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat, tum vel præcipue ad hunc pertinet. Is igitur ſummas habet duas tunicas: ex quibus ſuperior a Græcis κερατοειδὴς vocatur; eaque, qua parte alba eſt, ſatis craſſa, pupillæ loco extenuatur. Huic interior adjuncta eſt media parte, quà pupilla eſt, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus par-

(*u*) Actuar. *M. M. II.* 7.

tibus ipſa quoque plenior; quæ χοριοειδὴς a Græcis nominatur.

Hæ duæ tunicæ, cum interiora oculi cingant, rurſus ſub his coeunt; extenuatæque & in unum coactæ per foramen, quod inter oſſa eſt, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhæreſcunt. Sub his autem, qua parte pupilla eſt, locus vacuus eſt: deinde infra rurſus tenuiſſima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ nominavit. Ea media ſubſidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri ſimilitudine, ὑαλοειδὲς Græci vocant. Id neque liquidum, neque aridum eſt; ſed quaſi concretus humor. Ex cujus colore pupillæ color vel niger eſt, vel cæſius, cum ſumma tota tunica alba ſit. Id autem ſuperveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis, a qua videndi facultas proficiſcitur: κρυςαλλοειδὴς a Græcis nominatur.

14. *De Suffuſione.*

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis (*y*), qua locum vacuum eſſe propoſui; iſque paulatim indureſcens, interiori potentiæ ſe opponit. Vitii ejus plures ſpecies ſunt; quædam ſanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem vero habet marinæ aquæ, vel ferri nitentis, & a latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si

(*y*) *Hoc non uſque adeo veritati conſentire putat H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 16.

magna eſt, ſi nigra pars oculi, amiſſa naturali figura, in aliam ſe vertit, ſi ſuffuſioni color cœruleus eſt, aut auro ſimilis, ſi labat, & hac atque illac movetur, vix unquam ſuccurritur.

Fere vero pejor eſt, quo ex graviore morbo, majoribuſve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curationi ſenilis ætas eſt; quæ ſine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: ac puerilis quidem; ſed inter has media ætas.

Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, ſatis opportunus eſt. Atque ipſius quoque ſuffuſionis quædam maturitas eſt. Exſpectandum igitur eſt, donec jam non fluere, ſed duritie quadam concreviſſe videatur.

Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abſtinere. Poſt hæc in adverſo ſedili collocandus eſt loco lucido, lumine adverſo, ſic ut contra medicus paulo altius ſedeat; a poſteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, miniſter contineat, & immobile id præſtet: nam levi motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quin etiam ipſe oculus, qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita & deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet.

Tum acus admovenda eſt, aut acuta, aut certe non nimium tenuis, eaque demittenda, ſed recta eſt, per ſummas duas tunicas, medio loco inter nigrum oculi & angulum tempori propiorem, e regione mediæ ſuffuſionis ſic, ne qua vena lædatur. Neque tamen timide demittenda eſt; quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt; quia prementi nihil renititur.

Ubi eo ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leniterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillæ debet; ubi deinde eam tranſiit, vehementius imprimi, ut inferiori parti inſidat. Si hæſit, curatio expleta eſt. Si ſubinde redit, eadem acu magis concidenda; & in plures partes diſſipanda eſt: quæ ſingulæ & facilius conduntur, & minus late officiunt. Poſt hæc educenda acus recta eſt, imponendumque eſt lana molli exceptum ovi album, & ſupra, quod inflammationem coerceat, atque ita devinciendum.

Poſt hæc opus eſt quiete, abſtinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui poſtero die ſatis mature datur) primum liquido, ne maxillæ laborent; deinde inflammatione finita, tali, qualis in vulneribus propoſitus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit.

15. *De Pituita oculorum.*

De pituitæ quoque tenuis curſu, qui oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quæ curationem ex manu poſtulant. Animadvertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere: quæ res aſpritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat; totam denique vitam hominis infeſtat. Idque in quibuſdam nulla ope adjuvari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. Quod primum diſcrimen noſſe oportet, ut alteris ſuccurratur, alteris manus non injiciatur.

Ac primum ſupervacua curatio eſt in his, qui ab infantibus id vitium habent; neceſſario

manſurum eſt uſque mortis diem. Deinde non neceſſaria etiam in his, quibus non multa, ſed acris pituita eſt, ſiquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quæ craſſiorem pituitam reddit, ad ſanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinæ patent.

Tum intereſt, pituitam emittant venæ, quæ inter calvariam & cutem ſunt, an quæ inter membranam cerebri & calvariam: ſuperiores enim per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quæ ab oculis ad cerebrum tendunt.

Poteſt autem adhiberi remedium his, quæ ſupra os fluunt; non poteſt his, quæ ab oſſe. Ac ne his quidem ſuccurritur, quibus pituita utrinque deſcendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infeſtat.

Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur. Raſo capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, a ſuperciliis uſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe cœperunt, adparet per eas venas, quæ ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere: ſi eſt tumor, ſed levior; duplex vitium eſt.

Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venæ exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idque non in Græcia tantummodo, ſed in aliis quoque gentibus celebre eſt: adeo ut nulla medicinæ pars magis per nationes quaſque expoſita ſit.

Reperti in (z) Græcia ſunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipi-

(z) *H. F. ab* Aquapend. *Operat. Chirurg. Part. I. c.* 4.

tio rectis, una ſuper eas tranſverſa: dein duabus ſuper aures, una inter eas item tranſverſa: tribus denique inter verticem & frontem rectis.

Reperti ſunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora deducerent; cognitiſque, ex motu maxillarum, muſculorum initiis, leviter ſuper eos cutem inciderent, diductiſque per retuſos hamos oris, insererent linamenta ſic, ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret, quæ venas, ex quibus ad oculos tranſiret, adſtringeret.

Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram aurem; deinde a naribus ad verticem: tum ubi lineæ committebantur, ſcalpello inciderunt; & poſt ſanguinem effuſum, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio eſt, venas in temporibus adurere, quæ fere quidem in ejuſmodi malo tument: ſed tamen, ut inflentur magiſque ſe oſtendant, cervix ante modice deliganda eſt. Tenuibus autem ferramentis, & retuſis venæ adurendæ; donec in oculos pituitæ curſus conquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excæcatorum itinerum, per quæ humor ferrebatur.

Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditæquæ venæ ſunt, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata (*a*), retentoque ab ipſo ſpiritu, quo magis venæ prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter

(*aa*) *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 3.

verticem ac frontem: deinde cervice reſoluta, qua notæ ſunt, venas incidere, & ſanguinem mittere: ubi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere; contra tempora quidem, timide: ne ſubjecti muſculi, qui maxillas tenent, ſentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer ſic, ut ſquama ab oſſe recedat.

Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorum curatio, qui verticem uſque ad os adurunt ſic, ut ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in ſuperiore capitis legunt. Aduſta quo modo curanda ſint, jam explicui.

Nunc illud adjicio; neque ut cruſtæ decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe properandum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito pus ſupprimatur: cum per hoc ſiceſcere eas partes opus ſit; per illud exhauriri opus non ſit. Si quando tamen ſanguis eruperit, infrianda medicamenta eſſe, quæ ſic ſanguinem ſupprimant, ut ne adurant. Quemadmodum autem venæ deligendæ ſint, quidque lectis his faciendum ſit, cum venero ad crurum varices, dicam.

CAP. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & ſcalpello curantur.

VERUM ut oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt: ſic in auribus admodum pauca ſunt, quæ in hac medicinæ parte tractentur. Solet tamem evenire vel a prima natali die protinus, vel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen

(*a*) in ea nullum ſit, ideoque audiendi uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo tentandum eſt, alte ne id repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit.

Illud adtingi non oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſtentio nervorum, & ex ea mortis periculum ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum eſſe debet, vel medicamentum aliquod imponendum eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam ſcalpello incidendum.

Cumque id patefactum, & jam ulcus purum eſt, injicienda eo pinna eſt, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam ſaneſcat: quo fit, ut ea remota, poſtea facultas audiendi ſit.

At ubi aures perforatæ ſunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu ſatis eſt, ut leniter ejus oræ exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: poſtea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat.

Quod ſi magnum id foramen eſt, ſicut ſolet eſſe in his, qui majora pondera auribus geſſerunt, incidere, quod ſuper eſt, ad extremum oportet: ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare, & poſtea ſuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere.

Tertium eſt, ſi quid ibi curti eſt, ſarcire; quæ res cum in labris quoque & naribus fieri poſſit, eandem autem curationem habeat, ſimul explicanda eſt.

(*a*) Æginet. *VI.* 23.

CAP. IX.

Curta in auribus, labriſque ac naribus, quomodo ſarciri & curari poſſint. (*a*)

CURTA igitur in his tribus, ac ſi qua parte parva ſunt, curari poſſunt: ſi qua majora ſunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipſam deformantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris vero, ſi nimium contracta ſunt, uſus quoque neceſſario jactura fit; quia minus facile & cibus adſumitur, & ſermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; ſed ex vicino adducitur, quod etſi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum poteſt; in magna, non poteſt.

Neque ſenile autem corpus, neque quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt, huic medicinæ idoneum eſt; quia nuſquam aut celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur.

Ratio curationis ejuſmodi eſt: id quod curtatum eſt, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas tranſverſas incidere, quæ citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quæ ſic (*b*) reſolvimus, in unum adducere. Si non ſatis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad

(*a*) ÆGINET. *III.* 24. *VI.* 25.
(*b*) *Al.* repoſuimus.

plagam converſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur: ſic enim fit, ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit, quod non vi cogendum eſt; ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, & dimiſſum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naſo imiſve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam adtrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quæ tamen interdum etiam duobus locis curtata eſſe conſuerunt: ſed eadem ratio curandi eſt.

Si cartilago in eo, quod inciſum eſt, eminet, excidenda eſt: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis utrinque coitus puris fieri poſſit. Tum junctæ oræ inter ſe ſuendæ ſunt, utrinque cute adprehenſa; & qua priores lineæ ſunt, ea quoque ſuturæ injiciendæ ſunt. Siccis locis, uti naribus illita ſpuma argenti ſatis proficit. In interiores vero, lunataſque plagas, linamentum dandum eſt; ut caro increſcens vulnus impleat.

Summaque cura, quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, adparere ex eo poteſt, quod de cancro ſupra poſui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquæ calidæ, rurſuſque idem medicamentum injiciendum, quo fere ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturæ eximi, & ulcus ad ſanitatem perduci debet.

CAP. X.

De Polypo. (*a*)

POLYPUM vero, qui in naribus naſcitur, præcipue ferro curari jam alias poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum (*b*) ſpathæ facto, reſolvere ab oſſe oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago lædatur; in qua difficilis curatio eſt. Ubi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur, eoque nares leniter implendæ. Sanguine ſuppreſſo, linamento ulcus purgandum eſt. Ubi purum eſt; eo pinna, eodem modo, quo in aure ſupra poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

CAP. XI.

De Ozæna.

ID autem vitium, quod ὄζαινα a Græcis vocatur, ſi medicamentis non cederet, quemad-

(*a*) ÆGINET. *VI.* 25. *H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 24. 25.

(*b*) *De hac conſule* RHODIUM *ad* SCRIBON. LARGUM, *pag.* 46.

modum manu curandum eſſet, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res raro ad ſanitatem ſatis proficit; cum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. Apud quoſdam tamen poſitum eſt, vel ſubtilem (*a*) fiſtulam, vel enodem ſcriptorium calamum (*b*) in narem eſſe conjiciendum, donec ſurſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os: deinde aduſtum locum purgandum eſſe ærugine & melle: ubi purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum.

Vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, ut & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum ſui narem debere; & aduſtum quidem ulcus eadem ratione curari: ſuturam vero illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante.

CAP. XII.

De Oris vitiis, quæ manu & ferro curantur.

I. *De Dentibus.* (*a*)

IN ore quoque quædam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecilllitatem, modo propter gingivarum marceſcentium vitium. Opor-

(*a*) Fictilem *legit H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. P. I. cap.* 26. *pag.* 104. *&* 106.

(*b*) *Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. P. I. c.* 26.

(*a*) Æginet. *III.* 26.

tet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter adſtringat, non ut inſidat. Aduſtæ gingivæ melle illinendæ, & mulſo eluendæ ſunt. Ut pura ulcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infrianda ſunt, ex his, quæ reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo (*b*) reſolvatur; tum is concutiendus eſt. Eademque facienda, donec bene moveatur; nam dens hærens cum ſummo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur (*c*). Idque etiam majore periculo in ſuperioribus dentibus fit; quia poteſt tempora oculoſve concutere. Tum, ſi fieri poteſt, manu; ſi minus, forcipe (*d*) dens excipiendus eſt.

At ſi exeſus eſt ante, id foramen (*e*) linamento, vel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forcipe confringatur. Recta vero forceps ducendus eſt, ne inflexis radicibus os rarum, cui dens inhæret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum eſt; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: ſæpe enim forceps, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingivæ prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus ſanguinis profluit,

(*b*) *Id ſæpenumero ſufficit teſte* Simone Pauli *Quadr. Botan. pag.* 151.

(*c*) *Imo pars avellitur, quod aliquando ipſe vidi.*

(*d*) *Vide figuram apud* Rhodium *ad* Scribon. Largum. *pag.* 94.

(*e*) Æginet. *VI.* 28.

ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quæ receſſit, & vulſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſis teſta recipiatur.

Quod ſi fractum ſtatim non eſt, intumeſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet.

Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo læſo, fiſſura fit. quæ eradi debet.

Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinenduſquæ roſæ flore contrito, cui gallæ quarta pars & altera myrrhæ ſit adjecta: continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, fricatione capitis, cibo non acri utendum eſt.

At, ſi ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene hærent, vinciendi ſunt; continendaque ore reprimentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta ſit. Si quando etiam in pueris ante dens naſcitur, quam prior excidat, is, qui cadere debuit, circumradendus & evellendus eſt; is, qui natus eſt in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad juſtam magnitudinem perveniat. Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque

ad id facto forcipe, quam ῥιζάγραν (*f*) Græci vocant, eximenda eſt.

2. *De Tonſillis induratis.*

Tonſillas autem, quæ poſt inflammationes induruerunt, ἀντιάδες autem a Græcis adpellantur, cum ſub levi tunica ſint, oportet digito circumradere & evellere: ſi ne ſic quidem reſolvuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo ſanguinis ſupprimitur.

3. *De Uva.*

Uva, ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt, & ſubrubicundi coloris, præcidi ſine periculo non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere, itaque melius eſt iis uti, quæ alias propoſita ſunt. Si vero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra juſtum modum a pituita diducta eſt, & tenuis, acuta, alba eſt, præcidi debet. Itemque, ſi ima, livida & craſſa; ſumma, tenuis eſt.

Neque quicquam commodius eſt, quam vulſella adprehendere, ſub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum eſt, ne plus minuſve præcidatur: cum liceat tantum infra vulſellam relinquere, quantum inutile eſſe manifeſtum eſt; idque præcidere, quo longior uva eſt, quam eſſe naturaliter debet. Poſt curationem eadem facienda ſunt, quæ in tonſillis proxime poſui.

(*f*) *Vide* RHODIUM *ad* SCRIBON. LARGUM, *pag.* 94.

4. *De Lingua.*

Lingua vero quibuſdam cum ſubjecta parte a primo natali die juncta eſt; qui ob id ne (*g*) loqui quidem poſſunt. Horum extrema lingua vulſella adprehendenda eſt, ſub eaque membrana incidenda: magna cura habita, ne venæ, quæ juxta ſunt, violentur, & profuſione ſanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus poſita eſt. Et plerique quidem, ubi conſanuerunt, loquuntur.

Ego autem cognovi, qui, ſuccisa lingua, cum abunde ſuper dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem conſecutus eſt. Adeo in medicina, etiam ubi perpetuum eſt, quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id, quod conſequi convenit.

De Abſceſſu ſub lingua. (*h*)

Sub lingua quoque interdum aliquid abſcedit; quod fere conſiſtit in tunica, doloreſque magnos movet. Quod, ſi exiguum eſt, incidi ſemel ſatis eſt: ſi majus, ſumma cutis uſque ad tunicam excidenda eſt; deinde utrinque oræ hamulis excipiendæ, & tunica, undique circumdata, liberanda eſt: magna diligentia per hanc curationem habita, ne qua major vena incidatur.

6. De

(*g*) Æignet. *VI.* 29.

(*h*) *H. F.* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. cap. I.* c. 36.

De Labris. (i)

Labra autem ſæpe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc moleſtiam, quod ſermo prohibetur; qui ſubinde eas rimas cum dolore diducendo ſanguinem citat. Sed has ſi in ſummo ſunt, medicamentis curare commodius eſt, quæ ad ulcera oris fiunt: ſi vero altius deſcenderunt, neceſſarium eſt tenui ferramento adurere, quod ſpathæ ſimile, quaſi tranſcurrere, non imprimi debet: poſtea facienda eadem ſunt, quæ in naribus aduſtis expoſita ſunt.

CAP. XIII.

De Cervicis vitio

AT in cervice, inter cutem & aſperam arteriam, tumor increſcit (βρογχοκήλην (a) Græci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquæve ſimilis, includitur; interdum etiam minutis oſſibus pili immiſti. Ex quibus quicquid eſt, quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari. Quibus ſumma cutis cum ſubjecta tunica (b) exuritur, quo facto, ſive humor eſt, profluit; ſive quid denſius, digitis educitur: tum ulcus ſub linamentis ſaneſcit.

(i) ORIBAS. *de Loc. Affect. IV.* 56.
(a) ÆGINET. *VI.* 38.
(b) *Edit.* ALDI, STEPH. exeditur. *Al.* exeritur.

Sed ſcalpelli curatio brevior eſt. Medio tumor una linea inciditur uſque ad tunicam: deinde vitioſus ſinus ab integro corpore digito ſeparatur: tum aceto, cui vel ſalem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oræque una ſutura junguntur: cæteraque eadem, quæ in aliis ſuturis, ſuperinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia, linamentiſque id curandum, & cæteris pus moventibus.

CAP. XIV.

De Umbilici vitiis. (*a*)

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter authores parum conſtat. Veriſimile eſt autem, id a quoque prætermiſſum, quod ipſe non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus eſt, umbilicum indecore prominere. Cauſæ requiruntur?

Meges tres has poſuit: modo inteſtinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem.

Sostratus nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adjecit, carnem ibi interdum increſcere, eamque modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem.

Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eo dixit irrumpere.

(*a*) Æginet. *VI.* 51. *H. F. ab* Aquapendente *Oper. Chirurg. P. I. c.* 52.

HERON omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit.

(*b*) Quod autem horum ſit, his indiciis cognoſcitur. Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt: omni frigore minuitur; non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit: ſonat interdum; atque, ubi reſupinatus eſt aliquis, relapſo inteſtino, ipſe deſidit.

Ubi vero omentum eſt, cætera ſimilia ſunt, tumor mollior, & ab (*c*) ima parte extenuatus in verticem eſt; ſi quis adprehendit, elabitur.

Ubi utrumque eſt, indicia quoque mixta ſunt, & inter utrumque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem, ſi premitur, circumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur; itaque omittenda eſt. Sana excidi debet, idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iiſdem linamentis curant.

In reliquis variæ ſententiæ ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res ipſa teſtatur;

(*b*) ALDI. STEPH. quid.
(*c*) ALD. una.

ut in uterum, ſive inteſtinum, ſive omentum eſt, relabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibuſdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibuſdam (*d*) ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriuſque lini duobus capitibus diverſæ partes adſtringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam ſic id, quod ſupra vinculum eſt, moritur.

Adjecerunt quidam, ut, antequam vincirent, ſummum una linea inciderent; quo facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde eſt, jubere ſpiritum continere, ut tumor, quantus maximus eſſe poteſt, ſe oſtendat: tum imam baſim ejus atramento notare; reſupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, ſi quid relapſum non eſt, manu cogatur: poſt hæc, umbilicum adtrahere, &, qua nota atramenti eſt, lino vehementer adſtringere: deinde partem ſuperiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut cætera uſta, ulcus nutrire. Idque non ſolum ubi inteſtinum, vel omentum, vel utrumque eſt; ſed etiam, ubi humor eſt, optime proficit.

Sed ante quædam viſenda ſunt, ne quod ex vinculo periculum fit. Nam curationi neque infans, neque aut robuſtus annis, aut ſenex aptus eſt; ſed a ſeptimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum eſt id, quod integrum eſt: at quod mali habitus eſt, quodque papulas, impetigines, ſimiliaque habet, idoneum

(*d*) Ald. id vitium.

non eſt. Levibus quoque tumoribus facile ſubvenitur: at in eorum, qui nimis magni ſunt, curatione periculum eſt. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum eſt. Ver idoneum maxime eſt. Ac prima æſtas non aliena eſt. Præter hæc, abſtinere pridie debet. Neque id ſatis eſt: ſed alvus quoque ei ducenda eſt; quo facilius omnia quæ exceſſerunt, intra uterum conſidant.

CAP. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur (*a*).

AQUAM his, qui hydropici ſunt, emitti oportere, alias (*b*) dixi; nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem ſub umbilico, fere quatuor interpoſitis (*c*) digitis a ſiniſtra parte; quidam, ipſo umbilico perforato, id facere conſueverunt: quidam, cute primum aduſta, deinde interiore abdomine inciſo; quia, quod per ignem diviſum eſt, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale eſſe debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat; demittendumque ita eſt, ut membranam quoque tranſeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut ænea fiſtula injicienda eſt, vel recurvatis in exteriorem partem labris,

(*a*) *H. F. ab* AQUAPEND. *Chirurg. Part. I. c.* 54
(*b*) *Libro III. c.* 21.
(*c*) ÆGINET. *V.* 50.

vel eadem circumcingente quadam remora; ne tota intus delabi poſſit. Hujus ea pars, quæ intra, paulo longior eſſe debet, quam quæ extra; ut ultra interiorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor eſt: atque ubi major pars ejus evocata eſt, claudenda demiſſo linteolo fiſtula eſt; & in vulnere, ſi id uſtum non eſt, relinquenda.

Deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquæ veſtigium adpareat. Quidam tamen etiam non uſta cute, protinus fiſtulam recipiunt, & ſuper vulnus ſpongiam expreſſam ex aqua frigida, vel ex aceto deligant: deinde poſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

CAP. XVI.

De Ventre ictu perforato, & inteſtinis vulneratis (a).

Nonnunquam autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior;

(a) *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 55.

interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt.

Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circumdata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; &, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat.

Ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paululum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leniter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, membranæ interiori injectis, debet: medicus priora ſemper inteſtina, quæ poſteriora prolapſa ſunt, condere ſic, ut orbium ſingulorum locum ſervet. Repoſitis omnibus, leniter homo concutiendus eſt, quo ſit, ut per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes reducantur, & in his conſidant. His conditis, omentum quoque conſiderandum eſt: ex quo, ſi quid jam nigri & emortui eſt, forfice excidi debet: ſi quid integrum eſt, leniter ſuper inteſtina reduci: ſutura autem, neque ſummæ cutis, neque interioris membranæ per ſe, ſatis proficit; ſed utriuſque.

Et quidem e duobus linis facienda eſt, & ſpiſſior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris poteſt, & non æque magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. Igitur in duas acus fila conjicienda, eæque duabus manibus tenendæ; & prius interiori membranæ ſutura injicienda eſt ſic, ut ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore a principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat; quo ſit,

ut ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longe ſit, quæ acuta; propinqua, quæ retuſa eſt.

Semel utraque parte trajecta, permutandæ acus inter manus ſunt, ut ea ſit in dextra, quæ fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendæ ſunt: atque ita tertio & quarto, deincepſque permutatis inter manus acubus includenda plaga.

Poſt hæc, eadem fila, eædemque acus ad cutem transferendæ, ſimilique ratione ei quoque parti utraque ſutura injicienda; ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus trajectis.

Dein glutinantia injicienda. Quibus aut ſpongiam, aut ſuccidam lanam ex aceto expreſſam accedere debere, manifeſtius eſt, quam ut ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leniter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta (a).

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub gravi faſce, interior abdominis membrana, ſuperiore cute integra, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero ſæpe evenire conſuevit: fitque præcipue circa ilia. Sequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut

(a) *H. F. ab* AQUAP. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 53.

non ſatis inteſtina contineat, hiſque intenta cutis indecora intumeſcat.

Atque id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis ſic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva poſitum eſt, ut, quicquid ſuper vinculum eſt, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad ſimilitudinem myrtacei folii (quod ſemper eodem modo ſervandum eſſe jam poſui) & tum oras ſutura jungunt.

Commodiſſimum eſt autem, reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia neceſſe eſt, ea parte rupta membrana ſit; quaque integra eſt, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur (*b*), incidendæ ſcalpello duæ tunicæ ſunt, ut, exciſo medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus eſt, ſutura non coit. Loco patefacto, ſi qua parte membrana non novam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt, quæ tantum oras ejus exulceret.

Cætera, quæ ad ſuturam, reliquamque curationem pertinent, ſupra comprehenſa ſunt.

2. *De Varicibus ventris.*

Præter hæc evenit, ut in quorumdam ventribus varices ſint, quarum quia nulla alia curatio eſt, quam quæ in cruribus eſſe conſuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo.

(*b*) *Edit.* ALD. STEPH. *aliæque*, immittendæ ſcalpello duæ lineæ. CÆSARIUS *legit* I. *ſ. d.* tunicæ.

Cap. XVIII.

De Teſticulorum naturâ, & morbis (*a*).

Venio autem ad ea, quæ in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent; quæ quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam glandulis habent; nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur.

Dependent vero ab inguinibus per ſingulos nervos, quos κρεμαςῆρας Græci nominant, cum quorum utroque binæ deſcendunt & venæ & arteriæ. Hæc autem tunica conteguntur tenui, nervoſa, ſine ſanguine, alba, quæ ἐλυτροειδὴς a Græcis nominatur. Super eam valentior tunica eſt, quæ interiori vehementer ima parte inhæret: δαρτος Græci vocant. Multæ deinde membranulæ venas & arterias, eoſque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus tenues patulæque ſunt.

Hactenus propria utrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt. Communis deinde utrique, omnibuſque interioribus ſinus eſt, qui etiam conſpicitur a nobis; ὀσχεὸν Græci, ſcrotum noſtri vocant. Iſque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a ſuperiore tantum circumdatus eſt.

(*a*) *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 71.

Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſueverunt, quæ modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modo his integris fiunt; ſiquidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit.

Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam inteſtinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes niſum, ſubinde nervoſas tunicas, & ob id, quod dixi, patentes diducit; ἐντεροκήλην & ἐπιπλοκήλην Græci vocant: apud nos indecorum, ſed commune his, herniæ nomen eſt.

Deinde, ſi deſcendit omentum, nonnunquam in ſcroto tumor tollitur, ſive inedia fuit, corpus huc illucve converſum, aut alio quovis modo collocatum: itemque, ſi retentus eſt ſpiritus, non magnopere increſcit, tactu vero inæqualis eſt, & mollis, & lubricus.

At ſi inteſtinum quoque deſcendit, tumor is ſine inflammatione modo minuitur, modo increſcit; eſtque fere ſine dolore, &, cum conquieſcit aliquis aut jacet, interdum ex toto deſidit, interdum ſic minuitur, ut in ſcroto exiguæ reliquiæ maneant: at ſub clamore, & ſatietate, & ſi ſub aliquo pondere is homo nixus eſt, creſcit: frigore omni contrahitur, calore diffunditur: eſtque tum ſcrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod ſubeſt, lubricum eſt; ſi preſſum eſt, ad inguen revertitur; dimiſſumque, iterum cum quodam quaſi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit.

Nonnunquam autem ſtercore accepto vaſtius tumet, retroque compelli non poteſt: adfertque tum dolorem & ſcroto, & inguinibus, & abdo-

mini. Nonnunquam ſtomachus quoque adfectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibuſdem etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor diſtendit. Atque ejus quoque ſpecies duæ ſunt. Nam vel inter tunicas is increſcit, vel in membranis, quæ ibi circa venas & arterias ſunt, ubi hæ gravatæ occalluerunt.

Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt, una ſedes eſt. Nam modo inter ſummam & mediam, modo inter mediam & imam conſiſtit. Græci communi nomine, quicquid eſt, ὑδροκήλην adpellant: noſtri vero, ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hoc quoque ſub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quædam communia ſunt, quædam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem ſubeſſe diſcimus, ſi tumor eſt, nunquam ex toto ſe remittens, ſed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: iſque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt; at, ſi is vehementer increvit, renititur ſicut uter repletus & arcte adſtrictus: venæ quoque in ſcroto inflantur; &, ſi digito premimus, cedit humor, circumfluenſque id, quod non premitur, adtollit; & tanquam in vitro cornuve per ſcrotum adparet; iſque, quantum in ipſo eſt, ſine dolore eſt.

Sedes autem ejus ſic deprehenditur. Si inter ſummam mediamque tunicam eſt, cum digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens ſubit: ſcrotum remiſſius & albidius eſt; ſi ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: teſticulus ea parte neque viſu, neque tactu ſentitur. At, ſi ſub media tunica eſt,

interdum ſcrotum magis ſe adtollit, adeo ut ſuperior coles ſub tumore eo deliteſcat.

Præter hæc æque integris tunicis ramex innaſcitur; κιρσοκήλην Græci adpellant, cum venæ intumeſcunt. Hæ quandoque intortæ (*b*), conglomeratæque ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increſcunt.

Ex his eæ, quæ in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hæ vero, quæ mediæ imæve tunicæ inſident, ut magis conditæ non æque quidem cernuntur, ſed tamen etiam viſui ſubjectæ ſunt: præterquam quod & tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine & modo; & id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inæquale eſt; &, qua parte id eſt, teſticulus magis juſto dependet.

Cum vero etiam ſuper ipſum teſticulum nervumque ejus id malum increvit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit; utpote alimento amiſſo,

Raro, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit; σαρκοκήλην Græci vocant.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert; &, niſi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit; parteſque hæ intumeſcunt, & nervus, ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimulque indureſcit.

(*b*) *De hac voce vide* Jo. Rhodium *de Acia*, C. 15. *p.* 212.

Super hæc, inguen quoque nonnunquam ramices implent: βυβωνοκήλην adpellant. (c)

CAP. XIX.

De Teſticulorum curationibus communibus: & primo de inciſione & curatione Inguinis, vel Scroti.

HIS cognitis, de curatione dicendum eſt. In qua quædam communia omnium ſunt, quædam propria ſingulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quæ ſcalpellum deſiderant; nam quæ vel ſanari non poſſint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, ſimul ac ad ſpecies ſingulas venero.

Inciditur autem interdum inguen, interdum ſcrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie abſtinere etiam a cibo debet: ipſo autem die collocari ſupinus: deinde, ſi inguen incidendum eſt, idque jam pube contegitur, ante radendum eſt: tum, extento ſcroto, ut cutis inguinis intenta ſit, id incidendum ſub imo ventre, qua cum abdomine tunicæ inferiores committuntur.

Aperiendum autem audacter eſt, donec ſumma tunica, quæ ipſius ſcroti eſt, incidatur, perveniaturque ad eam, quæ media eſt. Plaga facta, foramen deorſum verſus ſubeſt. In id demittendus eſt ſiniſtræ manus digitus index, ut diductis intervenientibus membranulis, ſinum laxet. Miniſter autem, ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto, ſurſum verſus eum debet exten-

(c) *H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. P. I. c.* 72.

dere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes membranulas, quæ ſuper mediam tunicam ſunt, ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcindat: deinde ſine eo, ut is delapſus ipſi plagæ jungatur, digitoque inde promatur, & ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis collocetur.

Inde, ſi qua vitioſa ſunt, circumcidenda ſunt. In quibus cum multæ venæ diſcurrant, tenuiores quidem præcidi protinus poſſunt: majores vero ante longiore lino deligandæ ſunt; ne periculoſe ſanguinem fundant.

Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea malum increverit, excidenda erit ſic, ut alte ad ipſum inguen præcidatur. Infra tamen non tota demenda eſt: nam quod ab baſin teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt: itaque ibi relinquendum eſt.

Idem in ima quoque, ſi læſa eſt, faciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis plaga, verum infra paululum ea abſcindenda; ne, læſa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rurſum relinquendum eſt; ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo præſtet.

Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum venis, & arteriis, & nervo ſuo leniter demittendus eſt; videndumque, ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quæ ita fient, ſi venis vinciendo medicus proſpexerit.

Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt; quæ, pure orto, ſine ullo dolore excident. Ipſi autem pla-

gæ injiciendæ duæ fibulæ ſunt; & inſuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leviter tantum ponenda ſunt; ſupraque ea, quæ inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: cætera eadem, quæ, ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt.

At, cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer adprehendendum, & incidendum; ſi parvulum eſt, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ut paululum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut tranſverſas membranas ſecet, quæ inter ſummam mediamque tunicam ſunt. At, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam adtingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit.

Ubicumque autem repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito manubriolove ſcalpelli diducta inferiore parte, tunicam extra collocare; deinde eam ferramento, quod a ſimilitudine corvum vocant, incidere ſic, ut intrare duo digiti, index & medius poſſint: his deinde confectis, incidenda reliqua pars tunicæ, & inter digitos ſcalpellus immittendus eſt, eximendumque aut effundendum quicquid eſt noxium.

Quamcumque

Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere; ac mediam quidem, ut ſupra dixi, quam altiſſime ad inguen; imam autem, paulo infra. Cæterum antequam excidantur, hæ quoque vinciri lino ſumma cura debent; & ejus lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in aliis quoque venis, quæ id requiſierint.

Eo facto, teſticulus intus reponendus eſt: oræque ſcroti ſuturis inter ſe committendæ; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio; neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda glutinantia ſunt.

Si quando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet; purgatoque eo, ſpongia acri aceto madens, circumdari. Deligatum autem vulnus omne, quod ex his cauſis factum eſt, ſi dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſolvendum, ſed bis die tantum aceto irroranda, lana vel ſpongia impoſita: ſi dolor eſt, tertia die reſolvendum; &, ubi fibulæ ſunt, hæ incidendæ; ubi linamentum, id mutandum eſt; roſaque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increſcit, adjiciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in auſtero vino coctum ſit; vel ex his mixtis.

Si ſub his imflammatio non conquierit, poſt diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec ſcrotum ipſum & extenuetur, & rugoſius fiat: tum imponendum cataplaſma & triticea farina; cui reſina pinea adjecta ſit,

quæ ipſa, ſi robuſtus curatur, ex aceto; ſi tener, ex melle coquenda ſunt.

Neque dubium eſt, quodcunque vitium fuit, ſi magna inflammatio eſt, quin ea, quæ pus movent, imponenda ſint.

Quod ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paululum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum eſt, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplaſmate, dein cerato utendum eſt.

Hæc proprie ad ejuſmodi vulnera pertinent. Cætera, & in curatione, & in victu, ſimilia his eſſe debent, quæ in alio quoque vulnerum genere præcepimus.

CAP. XX.

De Inteſtini in ſcrotum devoluti curatione. (a)

HIS propoſitis ad ſingulas ſpecies veniendum eſt. Ac, ſi cui parvulo puero inteſtinum deſcendit, ante ſcalpellum experienda vinctura eſt. Faſcia ejus rei cauſa fit, cui uno loco pila adſuta eſt ex panniculis facta, quæ ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubjicitur: deinde reliqua faſciæ pars arcte circumdatur; ſub quo ſæpe & intus compellitur inteſtinum, & inter ſe tunicæ glutinantur.

Rurſus, ſi ætas proceſſit, multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus (quæ ex ſtercore,

(a) ÆGIDET. *VI.* 52. 65.

per cruditatem eo delapſo, fere accidunt) ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe, manifeſtum eſt: levandum tantummodo malum, & per alias curationes extrahendum eſt.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt; ſi minus, certe pro vi corporis quam longiſſima. Eodem vero tempore ſuperhabendum cataplaſma ex lini ſemine, quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hæc, & farina hordeacea cum reſina injicienda; & ipſe demittendus in ſolium aquæ calidæ; cui oleum quoque adjectum ſit; dandumque aliquid cibi levis & calidi.

Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere aliquid in ſcrotum poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea vero, quæ ſupra ſcripta ſunt, levato malo, ſi quando alias dolor reverterit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſupervacuum eſt: non quo excludi a ſcroto non poſſint (niſi tamen id inflammatio prohibuit) ſed quo repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excident, atque ita fiat mali non finis, ſed mutatio.

At in eo, quem ſcalpello curari oportebit, ſimulatque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipſas oras adprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim niſi cum periculo læditur, quæ incidenda eſt; cum inteſtinum eſſe, niſi ſub ea, non poſſit. Ubi diducta autem erit, ab inguine uſque ad teſticulum incidi debebit ſic, ne ipſe lædatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis ætas, & modicum malum recipit.

Sin vir robuſtus eſt, majuſque id vitium eſt,

extrahi teſticulus non debet, ſed in ſua ſede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione uſque ad mediam tunicam ſcalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur ſic, ut a ſiniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur; ſub eaque index digitus ſiniſtræ manus ad imum teſticulum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextræ manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a ſuperiore tunica diducunt: quod ſi aliquæ membranulæ prohibent, ſcalpello reſolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica ſit.

Exciſis, quæ excidenda ſunt, repoſitoque teſticulo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt; quo major plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

CAP. XXI.

De Omenti in ſcrotum prolapſi curatione.

At ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendæque tunicæ ſunt. Conſiderandum autem eſt, majorne ejus modus, an exiguus ſit. Nam quod parvulum eſt, ſuper inguen in uterum vel digito vel adverſo ſpecillo repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt;

idque adurentibus medicamentis illinere, donec (*a*) emoriatur & excidat.

Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, biniſque ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt. Sub quo æque, ſed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illiniter medicamentis, quæ exedunt, nec erodunt; σηπτικὰ Græci vocant.

Fuerunt etiam, qui omentum forfice præciderent. Quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibuſdam, majoribus illigatum eſt. Neque vero, ſi diſciſſo ventre id, quod prolapſum eſt, forfice præciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius evelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt.

Vulnus autem curari, ſi reductum omentum eſt, ſutura debet: ſi id amplius fuit, & extra emortuum eſt, exciſis oris, ſicut ſupra propoſitum eſt.

2. *De Herniæ aquoſæ curatione.* (*b*)

Si vero humor intus eſt, incidendum eſt: in pueris quidem, inguen; niſi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde, ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet: ſi ſcrotum, & ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quam humor eſt effundendus, abſcindendæque mem-

(*a*) *Aph. VI.* 58.
(b) ÆGINET. *VI.* 62.

branæ ſunt, ſi quæ eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quæ vel ſalem adjectum, vel nitrum habeat: ſi ſub media, imave tunica, totæ hæ extra ſcrotum collocandæ excidendæque ſunt.

C A P. XXII.

De Ramicis curatione.

RAMEX (*a*) autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis, quæ ipſis venis inſigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter ſe implicatæ glomerantur, eo ferrum id admovendum eſt; tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta injicienda eſt; utendumque eo vinculo, quod idoneum eſſe ani curationibus poſui: tertio die lenticula cum melle imponenda eſt: poſt, ejectis cruſtis, ulcera melle purganda, roſa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis perducenda ſunt.

Quibus vero ſuper mediam tunicam venæ tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promenda, ab eaque venæ digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandæ; qua parte vero inhærebunt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendæ; tum ſub ipſis vinculis præcidendæ, reponendusque teſticulus eſt. At, ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duæ treſve venæ tument, & ita

(*a*) *Hanc vocem exponit* Salmasius *Epiſt.* 56.

pars aliqua obſidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt; ut ab inguine, & a teſticulo deligatæ venæ præcidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittendus digitus index erit, ſubjiciendusque venis ſic, ut paulatim eas protrahat æque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat; tum fibulæ oris ſic injiciendæ, ut ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur.

Venæ vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum adfert, & filo comprehenſas illas abunde tenet: itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe.

Tum venæ, quæcunque protractæ ſunt in ipſum inguen, averſo ſpecillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, eſt; ut una ſimul & oras & venas cicatrix devinciat.

Ubi vero inter imam tunicam & ipſum teſticulum nervumque ejus ramex ortus eſt, una curatio eſt, quæ totum teſticulum abſcindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibuſdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda atque excidenda eſt: idem in ima faciendum; nervuſque, ex quo teſticulus dependet, præcidendus. Poſt id venæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ, & infra vinculum abſcindendæ ſunt.

CAP. XXIII.

De carne, quæ inter tunicas teſticulorum concrevit, & de nervo indurato (a).

CARO quoque, ſi quando inter tunicas increvit, nihil dubii eſt, quin eximenda ſit: ſed id, ipſo ſcroto inciſo, fieri commodius eſt.

At, ſi nervus induruit, curari res neque manu, neque medicamento poteſt. Urgent enim febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: præter hæc, ingens ſitis, & linguæ aſpritudo; fereque a die tertio ſpumans bilis alvo cum roſione redditur.

Atque neque adſumi facile cibus, neque contineri poteſt: neque multo poſt extremæ partes frigeſcunt, tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus ſudor, eumque mors ſequitur.

CAP. XXIV.

De Ramice inguinis (a).

UBI vero in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: dein-

(a) Æginet. *VI.* 63.

(a) Æginet. *VI.* 66. Aetius *Tetrab. IV. Serm. II.* 24

de, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligendæ venæ, vinciendæque, ubi tunicis inhærebunt, & ſub his nodis præcidendæ ſunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit.

CAP. XXV.

Ad tegendam glandem colis, ſi nuda eſt (a).

AB his ad ea tranſeundum eſt, quæ in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris (*b*) cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarundam gentium more circumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt, quam in quo contraria his ſunt.

Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur (*c*) & extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur; deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinæ iter, vel venæ, quæ ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum ſuper eo linamenta dantur,

---

(*a*) *H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 61.

(*b*) ÆGINET. *VI.* 53.

(*c*) IDEM *ibidem.*

ut caro increſcat & id impleat, ſatiſque velamenti ſupra latitudo plagæ præſtet. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinæ itinere.

At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, diduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis ruſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtroque circumdatur, quod valenter inflammationem reprimat; proximiſque diebus abſtinere, donec prope a fame victus ſit, ne forte eam partem ſatietas excitet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube uſque circulum: ſuper glandem autem adverſo emplaſtro impoſito induci, ſic enim fit, ut inferior pars glutinetur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhæreat.

2. *Quomodo Glans penis contecta aperiri poſſit* (*a*).

CONTRA, ſi glans ita contecta eſt, ut nudari non poſſit (quod vitium Græci φίμωσιν (*b*) adpellant) aperienda eſt. Quod hoc modo fit. Subter a ſumma ora, cutis inciditur recta linea uſque ad frenum; atque ita ſuperius tergus relaxatum, cedere retro poteſt.

Quod ſi parum ſic profectum eſt, aut propter anguſtias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore par-

(*a*) *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I.* c. 62.
(*b*) Æginet. *VI.* 54.

te excidenda eſt ſic, ut vertex ejus ad frenum; baſis in tergo extremo ſit. Tum ſuperdanda linamenta ſunt, aliaque medicamenta, quæ ad ſanitatem perducant. Neceſſarium autem eſt, donec cicatrix ſit, conquieſcere: nam ambulatio, adterendo ulcus ſordidum reddit.

3. *Infibulandi ratio* (*c*).

Infibulare quoque adoleſcentulos interdum valetudinis cauſa quidam conſuerunt: ejuſque hæc ratio eſt. Cutis, quæ ſuper glandem eſt, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si ſuper glandem notæ revertuntur, nimis adprehenſum eſt, & ultra notari debet: ſi glans ab his libera eſt, is locus idoneus fibulæ eſt.

Tum, qua notæ ſunt, cutis acu filum ducente tranſuitur, ejuſque fili capita inter ſe deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculæ fiant. Ubi hæc confirmatæ ſunt, excepto filo fibula inditur, quæ, (*d*) quo levior, eo melior eſt. Sed hoc quidem ſæpius inter ſupervacua, quam inter neceſſaria eſt.

(c) *H. F.* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 63.
(*d*) RHODIUS *de Acia*, *cap.* 6. *pag.* 83.

C A P. XXVI.

De Urinæ reddendæ difficultate, & curatione (a).

Res vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia ſenectute iter ejus collapſum eſt; aut quia calculus, vel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit: ac mediocris quoque inflammatio ſæpe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, ſed in feminis quoque interdum neceſſarium eſt.

Ergo æneæ fiſtulæ fiunt: eæque, ut omni corpori, ampliori minorique ſufficiant, ad mares, tres, ad feminas, duæ medico habendæ ſunt. Ex virilibus maxima decem & quinque eſt digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, ſex. Incurvas vero eſſe eas paululum, ſed magis viriles oportet, leveſque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum reſupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, ſuper ſubſellium aut lectum collocandus eſt. Medicus autem a dextro latere, ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere, dextra vero fiſtulam demittere in iter urinæ debet: atque ubi ad cervicem veſicæ ventum eſt, ſimul cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam veſicam compellere, eamque, urina reddita, recipere.

(*a*) Æginet. *VI.* 59.

Femina brevius urinæ iter, ſimul & rectius habet, quod carunculæ ſimile, inter imas oras ſuper naturale poſitum, non minus ſæpe auxilio eget, ſed aliquanto minus difficultatis exhibet.

Nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhæreſcit. Eum, ſi fieri poteſt, oportet evellere, vel oriculario ſpecillo, vel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur.

Si id fieri non potuit, cutis extrema quamplurimum adtrahenda, & condita glande, lino vincienda eſt: deinde a latere recta plaga coles incidendus, & calculus eximendus eſt: tum cutis remittenda, ſic enim fit, ut inciſum colem integra pars cutis contegat; & urina naturaliter profluat.

2. *Calculoſis quæ curatio adhibeatur* (*b*).

Cum veſicæ vero, calculique facta mentio ſit; locus ipſe exigere videtur, ut ſubjiciam, quæ curatio calculoſis, cum aliter ſuccurri non poteſt, adhibeatur. Ad quam feſtinare, cum præceps ſit, nullo modo convenit.

Ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio id experiendum eſt: ſed ſolo vere, id eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim exceſſit; &, ſi tantum mali ſubeſt, ut neque medicamentis vinci

(*b*) Æginet. *VI.* 60. *H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. c.* 59.

poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quo minus interpoſito aliquo ſpatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat; ſed quo ſæpius utique in hoc fallat, in quo plura & genera & tempora periculi ſunt; quæ ſimul cum ipſa curatione proponam.

Igitur, ubi ultima experiri ſtatutum eſt, ante aliquot diebus victu corpus præparandum eſt, ut modicos, ut ſalubres cibos, ut minime glutinoſos adſumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter hæc exercitatione utatur, quo magis calculus ad veſicæ cervicem deſcendat. Quod an inciderit, digitis quoque, ſicut in curatione docebo, demiſſis cognoſcitur. Ubi ejus rei fides eſt, pridie is puer in jejunio continendus eſt; & tum loco calido curatio adhibenda: quæ hoc modo ordinatur.

Homo prævalens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumque eum & averſum, ſuper genua ſua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductiſque ejus cruribus, ipſum quoque jubet, manibus ad ſuos poplites datis, eos, quam maxime poſſit, adtrahere; ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi robuſtius corpus ejus eſt, qui curatur, duoque ſedilibus junctis, duo valentes inſidunt, quorum & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. Tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur; atque alter, prout conſedit, ſiniſtrum crus ejus, alter dextrum, ſimulque ipſe poplites ſuos adtrahit.

Sive autem unus, ſive duo continent, ſuper humeros ejus ſuis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter alia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, & in anguſtum compulſa veſica, facilius calculus capi poſſit.

Præter hæc, etiamnum a lateribus duo valentes objicientur, qui circumſtantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non ſinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumciſis, ſiniſtræ manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, ſimul in anum ejus demittit; dextræque digitos ſuper imum abdomen leniter imponit; ne, ſi utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, veſicam lædat. Neque vero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque, agendum eſt; ſed ita, ut quam maxime id tuto fiat. Nam læſa veſica nervorum diſtentiones cum periculo mortis excitat.

Ac primum circa cervicem quæritur calculus, ubi repertus, minore negocio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, niſi cum hos indiciis ſuis cognitum eſt. Si vero, ibi aut non fuit, aut receſſit retro, digiti ad ultimam veſicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra tranſlata ſubſequitur.

Atque, ubi repertus eſt calculus (qui neceſſe eſt in manus incidat) eo curioſius deducitur, quo minor leviorque eſt; ne effugiat, id eſt, ne ſæpius agitanda veſica ſit. Ergo ultra calculum dextra ſemper manus ei ſe opponit; ſiniſtra eum compellit deorſum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut ne pronus exeat: ſi planus, ſic, ut tranſverſus ſit: ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat: ſi altera parte plenior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat. In rotundo nihil intereſſe, ex ipſa figura patet; niſi, levior altera parte eſt, ut ea antecedat.

Cum jam eo venit, ut ſuper veſicæ cervicem ſit, juxta anum incidi cutis plaga lunata uſque

ad cervicem veſicæ debet, cornibus ad coxas ſpectantibus paululum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt, etiamnum ſub cute, altera tranſverſa plaga facienda eſt, qua cervix aperiatur; donec urinæ iter pateat ſic, ut plaga paulo major, quam calculus ſit.

Nam, qui (*c*) metu fiſtulæ (quam illo loco (*d*) οὐρορυάδα Græci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, niſi accipit: idque etiam pernicioſius eſt, ſi figura quoque calculi, vel aſpritudo aliquid eo contulit. Ex quo & ſanguinis profuſio, & diſtentio nervorum fieri poteſt; quæ ſi quis evaſit, multo tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta cervice, quam habuiſſet, inciſa.

Cum via perfecta eſt, in conſpectum calculus venit: in cujus corpore multum diſcrimen eſt. Ideo, ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. Si major, injiciendus a ſuperiore ei parte uncus eſt, ejus rei cauſa factus. Is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpeciem retuſæ latitudinis; ab (*e*) interiori parte levis, qua corpori jungitur; ab interiori aſper, quo calculum adtingit. Iſque longior potius eſſe debet: nam brevior extrahendi vim non habet.

Ubi injectus eſt, ut adpareat calculus, & teneatur; quia, ſi adprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur.

(c) *Alii* meatum.

(*d*) *Alii* χορίαδα vel οὐρίαδα edit. optimæ οὐρήθραν. *anni* 1497. corhyada.

(*e*) anteriori *vel* exteriori.

natur. Idque eo nomine opus eſt, ne, cum adduci uncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum eſſet, jam ſupra propoſui.

Ubi ſatis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus eſt: in utrumque latus; deinde extra, ſic tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus adtrahatur: quo facto, adtollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat, faciliuſque illum producat. Quod ſi aliquando a ſuperiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit adprehendendus. Hæc eſt ſimpliciſſima curatio. Sed varietas rerum quaſdam etiamnum animadverſiones deſiderat. Sunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in cervicem, ſine ullo periculo eximuntur. In veſica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel adtrahuntur: quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex diſtentione nervorum mortem maturant; multoque magis, ſi ſpina aliqua veſicæ inhæret, eamque, cum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum eſſe; eo, quod cruenta diſtillat, illum eſſe ſpinoſum: maximeque id ſub digitis quoque experiendum eſt, neque adhibenda manus, niſi id conſiſtit, Ac tum quoque leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum.

Multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges (quoniam is infirmior eſt, poteſtque in aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illam corpore, qua cavum ſubeſt, non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit) ferramen-

tum fecit rectum, in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum acutumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, ſuper pollice impoſito ſic deprimebat, ut ſimul cum carne, ſi quid ex calculo prominebat, incideret. Quo conſequebatur, ut ſemel, quantum ſatis eſſet, aperiret. Quocunque autem modo cervix ea parte ſecta eſt; leniter extrahi, quod aſperum eſt, debet; nulla, propter feſtinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenoſorum, vel mollium.*

At calculus arenoſus, & ante manifeſtus eſt, quoniam urina, quæ redditur, arenoſa eſt; & in ipſa curatione, quoniam inter ſubjectos digitos neque æque, ſed leniter renititur, & inſuper dilabitur. Item molles calculos, & ex pluribus minutiſque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat urina ſecum trahens quaſdam quaſi ſquamulas, Hos omnes, leniter permutatis ſubinde digitorum vicibus, ſic oportet abducere, ne veſicam lædant, neve intus aliquæ diſſipatæ reliquiæ maneant, quæ poſtmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conſpectum venit, vel digitis, vel unco eximendum eſt.

At, ſi plures calculi ſunt, ſinguli protrahi debent; ſic tamen, ut, ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur. Siquidem in veſica difficulter invenitur; inventuſque celeriter effugit. Ita longa inquiſitione veſica læditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non ſecti, cum diu fruſtraque per digitos veſica eſſet agitata, deceſſerint. Quibus accedit etiam, quod

exiguus calculus, ad plagam urina poſtea promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, niſi rupta cervice, extrahi poſſe, findendus eſt; cujus repertor AMMONIUS, qui ob id λιθοτόμος cognominatus eſt. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo ſic, ut facile eum concluſum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur craſſitudinis modicæ, prima parte tenui, ſed retuſa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipſam veſicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. *De Calculis feminarum.*

Hæ vero curationes in feminis quoque ſimiles ſunt; de quibus parum, proprie tamen quædam dicenda ſunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus eſt, ſcalpellus ſupervacuus eſt; quia is urina in cervicem compellitur; quæ & brevior, (*e*) quam in maribus, & laxior eſt. Ergo & per ſe ſæpe excidit, & ſi in urinæ itinere, quod eſt anguſtius, inhæret, eodem tamen unco ſine ulla noxa educitur.

At in majoribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. Sed virgini ſubjici digiti tanquam maſculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, ſub ima ſiniſteriore ora; mulieri vero, inter urinæ iter & os pubis, incidendum eſt ſic, ut utroque loco plaga tranſverſa ſit; neque terreri convenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

(*e*) ÆTIUS *Tetrab. IV. Serm. IV. c.* 99.

5. *Quæ curatio calculo evulſo habenda ſit.*

Calculo evulſo, ſi valens corpus eſt, neque magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere; quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum eſt, ut excidat, ſi quid intus concreti ſanguinis manſit. Quod ſi per ſe non deſtitit, rurſus, ne vis omnis intereat, ſupprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipſa curatione faciendum eſt. Siquidem, ut diſtentione nervorum periclitatur aliquis, dum veſica ejus agitatur; ſic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum ſanguinis profluat, ut occidat.

Quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetum, cui aliquantum ſalis ſit adjectum, ſub quo & ſanguis fere conquieſcit, & adſtringitur veſica, ideoque minus inflammatur. Quod ſi parum proficit, adglutinanda cucurbitula eſt, & in genibus, & coxis, & ſuper pubem.

Ubi jam ſatis vel evocatus eſt ſanguis, vel prohibitus, reſupinus collocandus eſt ſic, ut caput humile ſit, coxæ paululum excitentur: ac ſuper vulnus imponendum eſt duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpoſitis duabus horis, in ſolium is aquæ calidæ reſupinus demittendus eſt ſic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera veſtimentis circumdata ſint; manibus tantummodo pedibuſque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus oriri ſolet; qui ſpongia ſubinde in facie detergendus eſt. Finiſque ejus fomenti eſt, donec infirmando offendat.

Tum multo is oleo perungendus, inducenduſ-

que hapſus lanæ mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, & coxas, & inguina, & plagam ipſam, contectam eodem ante ſe linteolo, protegat: iſque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt; ut neque frigus ad veſicam admittat, & nervos leniter molliat.

Quidam cataplaſmatis calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, atque veſicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum neceſſarium eſt.

Proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi urina non exit, ſi locus circa pubem mature intumuit, ſcire licet, in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igitur, demiſſis eodem modo digitis, leniter pertractanda veſica eſt, & diſcutienda, ſi qua coierunt: quo ſic, ut per vulnus poſtea procedant.

Non alienum etiam eſt, oriculario clyſtere acetum nitro mixtum per plagam in veſicam compellere; nam ſic quoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, ſi timemus, ne quid intus ſit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Cætera eadem facienda ſunt: ut demittatur in ſolium, ut eodem modo panniculus, eodem lana ſuperinjiciatur.

Sed neque ſæpe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adoleſcens eſt; infirmus, quam valens; levi quam graviore inflammatione adfectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adſtrictum eſt.

Inter hæc vero, ſi ſomnus eſt, & æqualis ſpiritus, & madens lingua, & ſitis modica, & venter imus ſedet, & mediocris eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel ſeptimo die finitur: qua levata, ſolium ſupervacuum eſt; ſupini tantummodo vulnus aqua calida fovendum eſt, ut, ſi quid urinæ rodit, abluatur. Imponenda autem medicamenta ſunt pus moventia; &, ſi purgandum ulcus videbitur, melle liniendum. Id, ſi rodet, roſa temperabitur.

Huic curationi aptiſſimum videtur ἐννεαφάρμακον emplaſtrum, nam & ſevum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quæ in id, ne fiſtula relinquatur, præcipue proficit. Linamenta vero tum ſuper ulcus non ſunt neceſſaria; ſuper medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum eſt, puro linamento ad cicatricem perducendum eſt.

Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quæ præſagire protinus licet, ſi continua vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus tumet, ſi vulnus hiat, ſi tranſiliens urina id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium diem quædam livida excidunt, ſi is aut nihil aut tarde reſpondet, ſi vehementes dolores ſunt, ſi poſt diem quintum magnæ febres urgent, & faſtidium cibi permanet, ſi cubare in ventrem jucundius eſt. Nihil tamen pejus eſt diſtentione nervorum, &, ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis ſit metus, ſuccurri abſtinentia: modicis & tempeſtivis cibis; inter hæc, fomentis, & quibus ſupra ſcripſimus, oportet.

CAP. XXVII.

De Cancro, qui exciſa veſica naſcitur.

PROXIMUS cancri metus eſt. Is cognoſcitur, ſi, & per vulnus, & per ipſum colem, fluit ſanies mali odoris, cumque ea quædam a concreto ſanguine non abhorrentia, tenueſque carunculæ lanulis ſimiles; præter hæc, ſi oræ vulneris aridæ ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris non deſinit, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt.

Conſiderandum autem eſt, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indureſcit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt: ſi in ipſam veſicam, (*a*) ani dolor ſequitur, coxæ tumeſcunt, non facile crura extendi poſſunt: at, ſi in alterutrum latus, oculis id expoſitum eſt, pareſque utrinque eaſdem notas, ſed minores, habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut ſuperior pars ſemper ea ſit, in quam vitium fertur. Ita, ſi ad colem it, ſupinus is collocari debet: ſi ad veſicam, in ventrem: ſi in latus, in id, quod integrius eſt. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus; idemque humor clyſtere intus adigetur: tum ſuperponetur lenticula cum malicorio mixta; quæ utraque ex vino de-

(*a*) TULPIUS *Obſervat. Lib. IV. Cap.* 38.

cocta ſint; vel rubus, aut oleæ folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta quæ ad cohibendos purgandoſque cancros propoſuimus; ex quibus, ſi qua erunt arida, per ſcriptorium calamum inſpirabuntur.

Ubi ſtare cœperit cancer, mulſo ulcus eluetur vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit; potius plumbum elotum cum vino inungetur: ſuper quæ idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt: cum eo tamen, quod ignoremus, orto cancro ſæpe adfici ſtomachum, cui cum veſica quoddam conſortium eſt: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, ſi quis retentus eſt, concoquatur, neque corpus alatur: ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut alia poſſit, quæ neceſſario mortem maturant.

Sed ut his ſuccuri nullo modo poteſt; ſic a primo tamen die tenenda ratio curationis eſt. In qua quædam obſervatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, neceſſaria eſt. Nam cibus inter principia, non niſi humidus dari debet: ubi ulcus purgatum eſt, ex media materia, olera & ſalſamenta ſemper aliena ſunt.

Potione opus eſt, non immodica. Nam, ſi parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: ſi plus æquo adſumitur, ſubinde veſica impletur, eoque irritatur. Non niſi aquam autem bibendam eſſe, manifeſtius eſt, quam ut ſubinde dicendum ſit.

Solet vero ſub ejuſmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Hæc aqua ducenda eſt, in qua vel fœnum Græcum, vel malva decocta ſit. Idem humor roſa mixtus in ipſum vulnus ori-

culario clyſtere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur.

Fere vero primo per vulnus exit hæc: deinde, eo ſaneſcente, dividitur, & pars per colem deſcendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio menſe, interdum non ante ſextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque deſperari debet ſolida glutinatio vulneris, niſi ubi aut vehementer rupta cervix eſt, aut ex cancro multæ magnæque carunculæ, ſimulque nervoſa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fiſtula, vel exigua admodum relinquatur, ſumma cura providendum eſt.

Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; niſi tamen molles arenoſive calculi fuerunt: ſub his enim tardius veſica purgatur. Ideoque diutius plagam patere neceſſarium eſt: & tum demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

Quod ſi, antequam veſica purgata eſt, oræ ſe glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averſo ſpecillo diducendum eſt; ut torquentibus exitus detur. Hiſque effuſis, cum diutius pura urina deſcendit, tum demum, quæ citatricem inducant, imponenda ſunt, extendendique, ut ſupra docui, pedes, quam maxime juncti.

Quod ſi fiſtulæ metus ex his cauſis, quas propoſui, ſubeſſe videtur, quo facilius claudatur ea, vel certe coanguſtetur, in anum quoque danda plumbea fiſtula eſt; extentiſque cruribus femina talique inter ſe deliganda ſunt, donec, qualis futura eſt, cicatrix ſit.

CAP. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittant concubitum, quomodo curari conveniat (*a*).

Et hoc quidem commune eſſe maribus & feminis poteſt. Proprie vero quædam ad feminas pertinent: ut in primis, quod earum naturalia nonnunquam, inter ſe glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum (*b*) exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris ſaneſcendo junctis. Si ex utero eſt, membrana ori vulvæ oppoſita eſt: ſi ex ulcere, caro id replevit.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter ſe tranſverſis, incidere ad ſimilitudinem literæ (*c*) X, magna cura habita, ne urinæ iter violetur: deinde undique eam membranam excidere.

At, ſi caro increvit, neceſſarium eſt recta linea patefacere: tum ab ora vel vulſella vel hamo adprehenſam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum (λημνίσκον Græci vocant) in aceto tinctum demit-

(*a*) Æginet. *VI.* 72. Aetius *Tetrab. IV. Serm. IV.* c. 96. Hippoc. *de Steril. XIII.* 1. Idem *de Natur. Mulieb. VI.* Joan. Wierus *Obſerv. L.* 1. *p.* 935.

(*b*) Hipp *I de Morb. Mul. T. LXVIII.*

(*c*) Chiasmus *vocatur ab* Æginet. *VI.* 51. 65. & *ab aliis. H. F. ab* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I.* c. 83.

tere, ſupraque ſuccidam lanam aceto madentem deligare: tertio die ſolvere, & vulnus, ſicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad ſanitatem tendet, plumbeam fiſtulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: ſupraque idem medicamentum injicere, donec ad cicatricem plaga perveniat.

CAP. XXIX.

Qua ratione partus emortuus ex utero excutiatur (*a*).

Ubi concepit autem aliqua, ſi jam prope maturus partus intus emortuus eſt, neque excidere per ſe poteſt, adhibenda curatio eſt. Quæ numerari inter difficillimas poteſt, nam & ſummam prudentiam moderationemque deſiderat, & maximum periculum adfert. Sed ante omnia vulvæ natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoſcitur.

Oportet autem ante omnia (*b*) reſupinam mulierem tranſverſo lecto ſic collocare, ut feminibus ejus ipſius ilia comprimantur; quo fit, ut & imus venter in conſpectu medici ſit, & infans ad os vulvæ compellatur; quæ, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiſcit. Hac occaſione uſus medicus, unctæ manus indicem digitum primum debet inſerere, atque ibi continere, donec iterum os ada-

(*a*) ÆGINET. *VI.* 74. AETIUS *Tetr. IV. Serm. IV.* c. 23.
(*b*) HIPPOCR. I. *de Morb. Mul. T. XCIV.* 4.

periatur, rurſuſque alterum digitum demittere debebit, & per eaſdem occaſiones alios, donec tota eſſe intus manus poſſit.

Ad cujus rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvæ, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum præſertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidiſſimum eſſe imum ventrem, & extrema corporis; nequedum inflammationem (*c*) accepiſſe, ſed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, ſi corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, niſi ægerrime poteſt; ſequiturque ſæpe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum diſtentio.

Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus ſentit; nam aut in caput, aut in pedes converſum eſt, aut in tranſverſum jacet: fere tamen ſic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo ſit.

Medici vero propoſitum eſt, ut infantem manu dirigat vel in (*d*) caput (*e*), vel etiam in pedes, ſi forte aliter compoſitus eſt. Ac, ſi nihil aliud eſt, manus vel pes adprehenſus, corpus rectius reddit; nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, ſi caput proximum eſt, demitti debet uncus, undique levis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde adtractus infantem educit.

(c) *Alii* cepiſſe,

(d) *Alii* manus,

(e) Hippocr. *I. de Morb. Mul. XCV.* 2.

Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet; nam, ſi compreſſo vulvæ ore id tentatum eſt, non emittente eo, infans abrumpitur, & unci acumen in ipſum os vulvæ delabitur; ſequiturque nervorum diſtentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compreſſa vulva, conquieſcere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; ſiniſtra, intus poſita, infantem ipſum, ſimulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans (*f*) humore diſtendatur; exque eo profluat fœdi odoris ſanies. Quod ſi tale eſt, indice digito corpus illud forandum eſt, ut effuſo humore, extenuetur: tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt; nam uncus injectus putri corpuſculo facile elabitur, in quo quid periculi ſit, ſupra poſitum.

Sed in pedes quoque converſus infans non difficulter extrahitur; namque his adprehenſis per ipſas manus commode educitur.

Si vero tranſverſus eſt, neque dirigi potuit, uncus alæ injiciendus, paulatimque adtrahendus eſt. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ad reliquum corpus ſpectat. Remedio eſt, cervix præciſa; ut ſeparatim utraque pars auferatur. Id unco fit, qui, priori ſimilis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo non poteſt.

Si tamen id incidit, ſuper ventrem mulieris

(*f*) Aetius *Tetrab. IV. Serm. IV. c.* 23.

duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus debet adſiſtere, & ſuper imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere; quo fit, ut illud caput ad os vulvæ compellatur; idque tum eadem ratione, quæ ſupra poſita eſt, unco extrahi poſſit.

At ſi pes alter juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quicquid prolapſum eſt, (g) paulatim abſcindendum eſt. Et, ſi clunes os vulvæ urgere cœperunt, iterum retro repellendæ ſunt, conquiſituſque pes ejus adducendus. Aliæque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinus manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi uſque ad eas, quas ſecundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiſque ultimis adprehenſis, venulas membranulaſque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, &, ſi quid intus præterea concreti ſanguinis remanet. Tum compreſſis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda eſt, modicum calorem, ſine ullo perflatu, habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana ſuccida in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quæ in nervoſis locis ſunt, adhibetur.

(g) Hippocrat. *I. de Morb. Mul. XCVI.*

CAP. XXX.

De Ani vitiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium deſiderant. Ergo, ſi qua fiſſa in eo vetuſtate induruerunt, jamque callum habent, commodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ſpongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, & foras prodeant; ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera (*a*) renovare; deinde imponere linamentum molle, & ſuper linteolum illitum melle, locumque cum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepſque cæteris, lenibus medicamentis uti; quæ ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe, alias propoſui: utique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco præceptum eſt.

Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id adparuit, incidendum eſt; ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen properandum eſt, nam, ſi crudum inciſum eſt, inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iiſdemque medicamentis opus eſt.

2. *De Condylomatis.* (*b*)

At tubercula, quæ κονδυλώματα adpellantur, ubi

(*a*) *Alii* removere.
(*b*) ÆGINET. *VI.* 80.

induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum vulſella tuberculum adprehenſum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum eſt; eadem ſequuntur, quæ ſupra poſt curationem adhibenda eſſe propoſui: tantummodo, ſi quid increſcit, ſquama æris coercendum eſt.

3. *De Hæmorrhoidibus* (c).

Ora etiam venarum, fundentia ſanguinem, ſic tolluntur. Ubi ſanguini, qui effluit, ſanies adjicitur, alvus acribus ducitur; quo magis ora promoveantur; eoque fit, ut (*d*) omnia vaſa, quaſi capitula conſpicua ſint. Tum, ſi capitulum exiguum eſt, baſimque tenuem habet, adſtringendum lino paulum ſupra eſt, quam ubi cum ano committitur, imponendaque ſpongia ex aqua calida eſt, donec id liveat: deinde aut ungue, aut ſcalpello, ſupra nodum id exulcerandum eſt. Quod niſi factum eſt, magni dolores ſubſequuntur: interdum etiam urinæ difficultas.

Si id majus eſt, & baſis latior, hamulo uno aut altero excipiendum eſt, paululumque ſupra baſim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt, quod conſequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum adligari.

Si duo triave ſunt, intimum quodque primum curandum eſt: ſi plura, non omnia ſimul; ne tempore

(c) Æginet. *VI.* 79.
(*d*) *Alii*, Ronsseus omnes venæ!

tempore eodem undique teneræ cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum, ungenda femina, & inguina, & quicquid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuperdandum, & farina hordeacea calida implendus is locus; & ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calada debet, eodemque cataplaſmate foveri.

Ac bis die, & ante curationem, & poſt eam, coxendices ac femina liquido cerato perungenda ſunt; tepidoque is loco continendus. Interpoſitis quinque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda; &, ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iiſdemque, quæ alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, jam alias ſuperius expoſui.

CAP. XXXI.

De Varicibus. (a)

AB his ad crura proximus tranſitus eſt. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum, quæ in capite nocent; & eorum varicum, qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. Igitur vena omnis, quæ noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si recta; ſi, quamvis tranſverſa, tamen ſimplex;

(a) ÆGINET. *VI.* 82.

ſi modica eſt, melius aduritur. Si curva eſt, & velut in orbes quoſdam implicatur, pluresſve inter ſe involvuntur, utilius excidere eſt.

Adurendi ratio hæc eſt. Cutis ſuperinciditur: tum, patefacta vena, tenui & retuſo ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagæ ipſius oræ adurantur: quas reducere hamulis facile eſt. Id interpoſitis fere quaternis digitis per totum varicem fit: & tum ſuperponitur medicamentum, quo aduſta ſanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione ſuper venam inciſa, hamulo oræ excipiuntur; ſcalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter hæc ipſa lædatur; eique retuſus hamulus ſubjicitur; interpoſitoque eodem fere ſpacio, quod ſupra poſitum eſt, in eadem vena idem fit: quæ, quo tendat, facile hamulo extento cognoſcitur.

Ubi jam idem, quacunque varices ſunt, factum eſt, uno loco adducta per hamulum vena præciditur: deinde, qua proximus hamus eſt, adtrahitur & evellitur; ibique rurſus abſcinditur. Ac ſic undique varicibus crure liberato, tum plagarum oræ committuntur, & ſuper emplaſtrum glutinans injicitur.

CAP. XXXII.

De Digitis cohærentibus, & corvatis.

AT, ſi digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem poſtea cohæſerunt, ſcalpello diducuntur: dein ſeparatim

uterque non pingui emplaſtro circumdatur: atque ita per ſe uterque ſaneſcit.

Si vero fuit ulcus in digito, poſteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit: primum malagma tentandum eſt: dein, ſi id nihil prodeſt (quod & in veteri cicatrice, &, ubi nervi læſi ſunt, evenire conſuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis ſit.

Si nervi eſt, adtingi non debet: neque enim ſanabile eſt. Si cutis, tota cicatrix excidenda eſt, quæ fere calloſa efficit, ut extendi digitus non poſſit. Tum rectus ſic ad novam cicatricem perducendus eſt.

CAP. XXXIII.

De Gangræna.

GANGRÆNAM inter ungues alaſque, aut inguina naſci; &, ſiquando medicamenta vincuntur, membrum præcidi oportet, alio loco mihi dictum eſt.

Sed id quoque cum periculo ſummo fit; nam ſæpe in ipſo opere, vel profuſione ſanguinis vel animæ defectione moriuntur. Verum his quoque nihil intereſt, an ſatis tutum præſidium ſit, quod unicum eſt. Igitur inter ſanam vitiatamque partem incidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat, & potius ex ſana parte aliquid excidatur, quam ex ægra relinquatur.

Ubi ad os ventum eſt, reducenda ab eo ſana caro, & circa os ſubſecanda eſt, ut ea quoque parte aliquid oſſis nudetur: dein id ſerrula præ-

cidendum eſt, quam proxime ſanæ carni etiam inhærenti: ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperavit, lævanda eſt; ſupraque inducenda cutis, quæ ſub ejuſmodi curatione laxa eſſe debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. Cætera poſtea ſic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, præceptum eſt.

LIBER OCTAVUS.

PRÆFATIO.

De poſitu & figura Oſſium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quæ ad oſſa pertinet. Quæ quo facilius accipi poſſit, prius poſitus figuraſque eorum indicabo.

Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinſecus gibba, utrinque levis, &, qua cerebri (*a*) capillum gignente, contegitur. Eaque ſimplex, ab occipitio & temporibus; duplex, uſque in verticem a fronte, eſt. Oſſaque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. Interque ea venæ diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt.

Raro autem calvaria ſolida, ſine (*b*) ſuturis eſt: locis tamen æſtuoſis facilius invenitur: & id caput firmiſſimum, atque a dolore tutiſſimum eſt: ex cæteris, quo ſuturæ pauciores ſunt, eo capitis valetudo commodior eſt, neque (*c*) enim

(*a*) *Græci* μηνίγγας, MACROB. *Saturn. Lib.* 7. Omentum *vocant.*

(*b*) *Nonnunquam tamen obſervatur, uti variis exemplis probat* VERTUNIANUS *ad* HIPPOCR. *de Vulneribus Capitis, pag.* 45.

(*c*) etiam *leg.* PAUW. *pag.* 6.

certus earum numerus eſt, ſicut nec locus quidem.

Fere tamen duæ, ſuper aures, tempora a ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia, ad latera per verticem tendens, occipitium a ſummo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit, modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. Ex his cæteræ quidem ſuturæ in unguem committuntur: hæ vero, quæ ſuper aures tranſverſæ ſunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter (*d*) inſidunt.

Craſſiſſimum vero in capite os poſt aurem eſt: qua capillus, ut veriſimile eſt, ob idipſum non gignitur. Super hos quoque muſculos, qui tempora (*e*) contegunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, poſitum eſt.

At facies ſuturam habet maximam, quæ a tempore incipiens, per medios oculos, nareſque tranſverſa pervenit ad alterum tempus. A qua breves duæ ſub interioribus angulis deorſum ſpectant.

Et malæ quoque in ſumma parte ſingulas tranſverſas ſuturas habent. A mediiſque naribus, aut ſuperiorem dentium gingivas, per medium palatum una procedit; aliaque tranſverſa idem palatum ſecat. Et ſuturæ quidem in plurimis hæ ſunt.

Foramina autem, intra caput, maxima oculorum ſunt: deinde narium; tum quæ in auribus

---

(*d*) Adſident *leg.* Pauw. *pag.* 12.

(*e*) Connectunt, Pauw, *pag.* 12. Et Krause legit, *ſub iis quoque muſculis, qui tempora connectunt.*

habemus. Ex his, quæ oculorum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum tendunt.

Narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur, ſiquidem hæc primum a ſuperciliis, anguliſque oculorum, oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſa, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quæ a ſummis ad intimas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, ſpiritum & reddunt & accipiunt; alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa & tenuia foramina diſſipantur, per quæ ſenſus odoris nobis datur.

In aure quoque primo rectum & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. Quod juxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi eſt. Juxta ea duo parvuli quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os, quod tranſverſum a genis tendens, ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur. Jugale adpellari poteſt ab eadem ſimilitudine, a qua id Græci ζυγῶδες adpellant.

Maxilla vero eſt molle os, eaque una eſt. Cujus eadem & media, & etiam ima pars, mentum eſt: a quo utrinque procedit ad tempora; ſolaque ea movetur. Nam malæ cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes excipit, immobiles ſunt. Verum ipſius maxillæ partes extremæ quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur; longiuſque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur. Alter brevior & rotundior, & in eo ſinu, qui juxta foramina auris eſt,

cardinis modo fit ; ibique huc & illuc ſe inclinans maxillæ (*f*) facultatem motus præſtat.

Duriores oſſe dentes ſunt : quorum pars maxillæ, pars ſuperiori oſſi malarum hæret. Ex his quaterni primi, quia ſecant, τομικοὶ a Græcis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere (*g*) maxillares (*h*) quini ſunt, præterquam in iis, in quibus (*i*) genuini, qui ſero gigni ſolent, (*k*) non increverunt.

Ex his primores ſingulis radicibus ; maxillares utique binis ; quidam etiam ternis, quaterniſve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit ; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa eſt. Ex ea radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſæpius priorem expellit : interdum tamen ſupra infrave eum ſe oſtendit.

Caput autem ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in cervice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquæ quinque ſunt proximæ coſtis. Hæ teretes breveſque, ab utroque latere, proceſſus duos (*l*) exigunt : mediæ perforatæ, qua ſpinæ medulla cerebro commiſſa deſcendit : (*m*) latera quoque inter duos proceſſus tenuibus cavis pervia, per quæ a mem-

(*f*) Facilitatem *alii, ſed male*, Pauw, *pag.* 23.

(*g*) *militares i. e. molares vocat* Soranus Ephesius, *Iſag. C.* 17.

(*h*) quaterni.

(*i*) ultimi.

(*k*) jam, Pauw, *pag.* 26.

(*l*) exſerunt : *legit* Pauw, *pag.* 32.

(*m*) ea *leg.* Pauw, *p.* 32. *i. e. ſpinæ medulla.*

brana cerebri ſimiles membranulæ deducuntur. Omneſque vertebræ (exceptis tribus ſummis) a ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentes ſinus habent : ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa igitur protinus caput ſuſtinet, per duos ſinus receptis exiguis ejus proceſſibus. Quo fit, ut caput deorſum (*n*) parvis tuberibus exaſperetur.

Secunda (*o*) ſuperioris parti (*p*) inferiori inſeritur. Quod ad circuitum pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur, itaque ſuperior ſecundæ circumdata in latera quoque caput moveri ſinit.

Tertia eodem modo ſecundam excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas eſt. Ac, ne ſuſtinere, quidem caput poſſet, niſi utrinque recti valenteſque nervi collum continerent ; quos καρότας Græci adpellant ; ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ultra prolabi ſuperiora non patitur.

Jamque vertebra tertia tubercula, quæ interiori inſerantur, excipit.

Cæteræ proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuantur, ac per ſinus, quos utrinque habent, ſuperiores accipiunt, multiſque nervis & multa cartilagine continentur. Ac ſic, uno flexu modico in pronum dato, cæteris negociis homo & rectus inſiſtit, & alioqui ad neceſſaria opera curvatur.

Infra cervicem vero ſumma coſta contra hu-

(*n*) verſus, Pauw. *p.* 64.
(*o*) ſuperiori.
(*p*) inferioris, Pauw, *p.* 64.

meros ſita eſt. Inde ſeptem inferiores uſque ad imum pectus perveniunt: hæque, primis partibus rotundæ & leniter quaſi capitulatæ, vertebrarum tranſverſis proceſſibus, ubi quoque paululum ſinuatis, inhærent: inde lateſcunt, & in exteriorem partem recurvatæ paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rurſus in interiora leniter flexæ committuntur cum oſſe pectoris.

Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a præcordiis, jam ipſum quoque cartilagine mollitum, terminatur.

Sub coſtis vero ſuperioribus quinque (quas νόθας Græci nominant) breves tenuioreſque, atque ipſæ quoque paulatim in cartilaginem verſæ, extremis abdominis partibus inhæreſcunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, niſi cartilago eſt.

Rurſus, a cervice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tendunt: noſtri ſcutula operta, ὠμοπλάτας Græci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt; &, quo latiora quoque parte ſunt, hoc hebetiora. Atque ipſa quoque, in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant; quoniam, niſi in ſummo, nulli oſſi inhæreſcunt. Ibi vero validis muſculis nerviſque conſtricta ſunt.

At a ſumma coſta paulo interius, quam ubi ea media eſt, os excreſcit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius latiuſque eſt, paululum in interiora curvatum, quod protinus altera verticis parte modice intumeſcens, ſuſtinet jugulum. Id ipſum recurvum ac inter duriſſima oſſa numerandum, altero capite in eo, quod poſui,

altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit paululumque motu brachii movetur, & cum lato oſſe ſcapularum, infra caput ejus, nervis & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus: medius teres, durus, medulloſus: leniter cavus, in priorem & interiorem; gibbus, in poſteriorem & exteriorem partem. Prior autem pars eſt, quæ a pectore eſt: poſterior, quæ ab ſcapulis: interior, quæ ad latus tendit: exterior, quæ ab eo recedit: quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius, quam cætera oſſa, de quibus adhuc dixi, verticillato ſcapularum oſſi inſeritur, ac majore parte extra id ſitum nervis deligatur. At inferius duos proceſſus habet: inter quos, quod medium eſt, magis etiam extremis partibus ſinuatur.

Quæ res ſedem brachio præſtat, quod conſtat ex oſſibus duobus. Radius, quem κερκίδα Græci adpellant, ſuperior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter capite exiguum humeri tuberculum recipit, quod ibi nervis & cartilagine continetur.

Cubitus inferior longiorque, & primo plenior, in ſummo capite duobus quaſi verticibus exſtantibus in ſinum humeri, quem inter duos proceſſus ejus eſſe propoſui, ſe inſerit.

Primo vero duo, radii & brachii, oſſa juncta paulatim dirimuntur, rurſuſque ad manum coeunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius, in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem ejus inſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit.

Ac, ne ſæpius dicendum ſit, illud ignorari non oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſinere, nullum articulum non ſic finiri. Neque enim aut moveri poſſet, niſi lævi inniteretur; aut cum carne nerviſque conjungi, niſi ea media quædam materia committeret.

In manu vero prima palmæ pars ex multis minutiſque oſſibus conſtat, quorum numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia, & triangula, ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum invicem ſuperior alterius planities ſit: eoque fit ex his unius oſſis paululum in interiora concavi ſpecies.

Verum ex manu duo exigui proceſſus in ſinum radii conjiciuntur. Tum ex altera parte quinque oſſa recta, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipſi digiti oriuntur: qui ex oſſibus ternis conſtant, omniumque eadem ratio eſt. Interius os in vertice ſinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum; nervique ea continent. A quibus orti ungues indureſcunt. Ideoque non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhærent. At ſuperiores quidem partes ſic ordinatæ ſunt.

Ima vero ſpina in coxarum oſſe deſinit; quod tranſverſum longeque valentiſſimum, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur. Idque ab exteriore parte gibbum; ad ſpinam, reſupinatum; a lateribus, id eſt, in ipſis coxis, ſinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, ſuper inteſtina ſub pube tranſverſum, ventrem firmat: rectius in feminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum ſunt; cum illa ex cæteris rotundiſſima ſint. Infra vero duos

proceſſus a priore & a poſteriore parte habent. Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba, rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt: ſuperiora in ſinus coxæ, ſicut humeri in ea oſſa, quæ ſcapularum ſunt, conjiciuntur; tum infra introrſus leviter tendunt, quo æqualius ſuperiora membra ſuſtineant.

Atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur, quo facilius excipi a cruribus poſſint. Quæ commiſſura oſſe parvo, molli, cartilaginoſo tegitur, patellam vocant. Hæc ſuper innatans, nec ulli oſſi inhærens, ſed carne & nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur.

Ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio ſimile eſt: adeo ut habitus quoque & decor alterius ex altero cognoſcatur; quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne reſpondet. Verum alterum os ab exteriore parte ſuræ poſitum eſt: quod ipſum quoque ſura recte nominatur. Id brevius, ſupraque tenuius, ad ipſos talos intumeſcit. Alterum a priore parte poſitum, cui tibiæ nomen eſt, longius & in ſuperiore parte plenius, ſolum cum femoris inferiore capite committitur; ſicut cum humero cubitus. Atque ea quoque oſſa, infra ſupraque conjuncta, media, ut in brachio, dehiſcunt.

Excipitur autem crus infra oſſe ex tranſverſo talorum; idque ipſum ſuper os calcis ſitum eſt, quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, & procedentia ex talo recipit, ut in ſinum ejus inſeritur. Idque ſine medulla du-

rum, magiſque in poſteriorem partem projectum, teretem ibi figuram repræſentat.

Cætera oſſa pedis ad eorum, quæ in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa ſunt. Plantæ palmis, digiti digitis, ungues unguibus reſpondent.

CAP. II.

Oſſa vitiata & corrupta quibus ſignis cognoſcantur & qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut de loco movetur. Id, quod vitiatum eſt, primo fere pingue fit; deinde vel (*a*) nigrum, vel carioſum, quæ, ſupernatis gravibus ulceribus aut fiſtulis, hiſque vel longa vetuſtate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet autem ante omnia os nudare, ulcere exciſo; &, ſi latius eſt ejus vitium, quam ulcus fuit, carnem ſubſecare, donec undique os integrum patefiat: tum id, quod pingue eſt, ſemel iterumve ſatis eſt admoto ferramento adurere, ut ex eo ſquama ſecedat, aut radere, donec jam aliquid cruoris oſtendatur, quæ integri oſſis nota eſt; nam neceſſe eſt aridum ſit id, quod vitiatum eſt. Idem in cartilagine quoque læſa faciendum eſt, ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt, donec integrum id ſit, quod relinquitur. Deinde, ſive

(*a*) *Aph. VII.* 2.

os ſive cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt.

Neque alia facienda ſunt, ubi caries, nigritieſve in ſummo oſſe eſt; ſiquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum eſt: qui radit hæc, audacter imprimere ferramentum debet, ut & agat aliquid, & maturius deſinat. Finis eſt, cum vel ad album os, vel ad ſolidum ventum eſt. Albo finiri ex nigritie vitium, ſoliditate quadam ex carie, manifeſtum eſt. Accedere etiam cruoris aliquid integro, ſupra dictum eſt. Si quando autem altius deſcenderit utrumlibet, dubium eſt.

In carie quidem expedita cognitio eſt, ſi ſpecillum tenue in foramina demittitur; quod magis minuſve intrando, vel in ſummo cariem eſſe, vel altius deſcendiſſe, teſtatur. Colligi idem poteſt etiam ex dolore, & ex febre, quæ ubi mediocria ſunt, illa alte deſcendiſſe non poteſt. Manifeſtior tamen adacta terebra fit, nam finis vitii eſt, ubi ſcobis nigra eſſe deſiit.

Igitur, ſi caries alte deſcendit, per terebram urgenda crebris foraminibus eſt, quæ altitudine vitium æquent: tum in ea foramina dimittenda candentia ferramenta ſunt, donec ſiccum os ex toto fiat; ſimul enim & poſt hæc ſolvetur ab inferiore oſſe, quodcumque vitiatum eſt, & is ſinus carne replebitur; & humor aut nullus poſtea feretur, aut mediocris.

Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Idem quoque in carie, ad alteram partem oſſis penetrante, fieri poteſt. Sed, quod totum vitiatum, totum eximendum eſt. Si inferior pars integra eſt, eatenus, quod corruptum eſt excidi debet.

Item ſive capitis, ſive pectoris os, coſta cariosa eſt, inutilis uſtio, ſed excidendi neceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt, qui, oſſe nudato, diem tertium exſpectant, ut tunc excidant; ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri poteſt, eodem momento & cutis incidenda eſt, & os detegendum, & omni vitio liberandum eſt. Longeque perniciosiſſimum eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia vix, etiamſi recte ceſſit curatio, veram ſanitatem reddit.

CAP. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus modis. Si parvulum eſt, quod læſum eſt, (*a*) modiolo, quem χοινίκιον Græci vocant: ſi ſpatioſius, terebris. Utriuſque rationem proponam.

Modiolus ferramentum concavum, teres, eſt, imis oris ſerratum: per quod medium clavus, ipſe quoque interiore orbe cinctus demittitur.

Terebrarum autem duo genera ſunt: alterum ſimile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde ſubito latius fit; atque iterum ab alio principio

(*a*) *Vide* Francisc. Vertunian. *Comment. in* Hippocr. *Lib. de cap. vulner. p.* 89. 90. *H. F.* Aquapend. *Oper. Chirurg. Part. I. cap.* 2.

cipio paulo minus quam aliqualiter ſurſum procedit.

Si vitium in anguſto eſt, quod comprehendere modiolus poſſit, ille potius aptatur. At, ſi caries ſubeſt, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus ſit, qui clavum recipiat, ut, eo inſiſtente, circumactus modiolus delabi non poſſit: deinde his habena, quaſi terebra, convertitur. Eſtque (*b*) quidam premendi modus: ut & foretur, & circumagatur: quia, ſi leviter imprimitur, parum proficit; ſi graviter, non movetur.

Neque alienum eſt, inſtillare paululum roſæ, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur; quod ipſum tamen, ſi copioſius eſt, aciem ferramenti hebetat. At, ubi jam iter modiolo impreſſum eſt, medius clavus educitur, & ille per ſe agitur; deinde, cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus removetur.

(*c*) At, ſi latius vitium eſt, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque donec tactus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit; atque ibi quoque, quatenus terebra agenda ſit, ſcobis ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſic ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur.

(*b*) *Quid in premendi modo*, PAUW, *p.* 85.
(c) *Leg.* Ac ſic, PAUW, *p.* 87.

Utro modo vero id circumductum eſt, idem excisorius ſcalper, & in oſſe corrupto planus, ſummam quamque teſtam (*d*) levet, donec integrum os relinquatur.

Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit, maximeque ubi vitiata calvaria eſt. Id quoque vitii ſpecillo ſignificatur, quod depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & renitens aliquid invenit, & madens exit. Si pervium invenit, altius deſcendens inter os & membranam, nihil oppoſitum invenit, educiturque ſiccum: non quo non ſubſit aliqua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in latiore ſede, diffuſa ſit.

Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os tranſit, modioli quidem uſus fere ſupervacuus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod tam alte proceſſit. Terebra vero ea, quam ſecundo loco poſui, utendum; eaque, ne nimis incaleſcat, ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt.

Sed tum majore cura agendum eſt; cum jam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt aut in duplici ſuperius: illud ſpatium ipſum; hoc ſanguis ſignificat. Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpendendaque magis ſiniſtra manus eſt, & ſæpius adtollenda, & foraminis altitudo conſideranda; ut, quandocunque os perrumpitur (*e*), ſentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana lædatur: ex quo graves

(*d*) *Al.* lævigat, leviget, Pauw, *p.* 87.
(*e*) Periclitemur, *hoc eſt probemus*, Vertunian. *p.* 92.

inflammationes, cum periculo mortis (*f*) oriuntur.

Factis foraminibus, eodem modo media ſepta, ſed multo circumſpectius, excidenda ſunt; ne forte angulus ſcalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranæ cuſtos immittatur; μηνιγγοφύλακα Græci vocant: lamina autem ænea eſt, firma, paululum reſima, ab exteriore parte levis. Quæ demiſſa ſic, ut exterior pars ejus cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubjicitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac, ſi excipit ejus angulum, ultra tranſire non patitur: eoque & audacius, & tutius, ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum undique os, eadem lamina levetur, tollique ſine ulla noxa cerebri poſſit.

Ubi totum os ejectum eſt, circumradendæ levandæque ſunt oræ, &, ſi quid ſcobis membranæ inſedit, colligendum. Ubi, ſuperiori parte ſublata, inferior relicta eſt, non oræ tantum, ſed os quoque totum levandum eſt; ut ſine noxa poſtea cutis increſcat, quæ aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet

Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa pervenero. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quæ recentibus vulneribus adcommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus proceſſit, ab ipſo oſſe caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet.

(*f*) *Aph. VI.* 18.

Si quod etiam os aduſtum eſt, a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quæ, quod abſceſſit, expellat: eaque fere, quia teſta tenuis & anguſta eſt, λεπὶς, id eſt ſquama, a Græcis nominatur.

Poteſt etiam evenire; ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tantum collidatur, exaſpereturque. Quod ubi incidit, radi & levari ſatis eſt. Hæc quamvis maxime fiunt in capite, tamen cæteris quoque oſſibus communia ſunt: ut, ubicunque idem incidet, eodem remedio ſit utendum.

At, cum ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſunt, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

CAP. IV.

De Calvaria fracta. (*a*)

IGITUR, ubi calvaria (*b*) percuſſa, protinus requirendum eſt, (*c*) num bilem is homo vomuerit; num (*d*) oculi ejus obcæcati ſint;

(*a*) ÆGINET. *VI.* 90.

(*b*) *Omnes edit.* pertuſa.

(*c*) *Plura quæ Recentiores adjiciunt*, *ſigna enumerat* VERTUNIANUS *in Comment. ad* HIPPOCR. *Lib. de Cap. vulnerib. p.* 68. 69.

(*d*) *Male*, *potius*, ſi oculi obtenebrarint, *ex* HIPPOCR. VERTUNIAN. *ibid. p.* 68.

num per nares aureſve ſanguis ei effluxerit; num conciderit; num ſine ſenſu quaſi dormiens jacuerit. Hæc enim non niſi oſſe fracto eveniunt. Atque, ubi inciderunt, ſcire licet, neceſſariam, ſed difficilem curationem eſſe. Si vero etiam torpor (*e*) acceſſit; ſi mens non conſtat, ſi nervorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt; veriſimile eſt, etiam cerebri membranam eſſe violatam: eoque in anguſto magis ſpes eſt.

At ſi nihil horum ſecutum eſt, & jam poteſt dubitari, an os fractum ſit; & protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit, & hoc ipſo levi an aſpero, mediocri an vaſtiore, vehementer an leviter, quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt, Sed nihil tamen melius eſt, quam certiore id nota explorare. Ergo, qua plaga eſt, demitti ſpecillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum; ne, cum in quoſdam naturales ſinus inciderit, opinionem fracti oſſis fruſtra faciat: neque nimis plenum, ne parvulæ rimulæ fallant. Ubi ſpecillum ad os venit, ſi nihil niſi leve & lubricum occurrit, integrum id videri poteſt: ſi quid aſperi eſt, utique qua ſuturæ non ſint, fractum os eſſe teſtatur.

A ſuturis ſe deceptum eſſe, (*f*) HIPPOCRATES memoriæ tradidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus

---

(*f*) *Græcis* κάρος. *Idem pag.* 71.
(*g*) QUINTIL. *Inſtitut. Orator. III.* 6.

habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; præcipue que in eo miniſterio, quod utiliatatis cauſa poſteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt. Sed hæc quidem alioquin memoria magni profeſſoris, uti interponeremus, effecit.

Poteſt autem ſutura eo nomine fallere, quia æque aſpera eſt; ut aliquis hanc eſſe, etiamſi rima eſt, exiſtimet eo locò, quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt. Ergo eo nomine decipi non oportet: ſed os deoperire tutiſſimum eſt. Nam neque utique certa ſedes; ut ſupra poſui, ſuturarum eſt: & poteſt idem & naturaliter commiſſum & ictu fiſſum eſſe; juxtave aliquid fiſſum habere.

Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis ſpecillo nihil invenitur, tamen aperire commodius eſt. At, ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt, inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id deradendum, nigritiem enim continet, ſi quid fiſſum eſt.

(*h*) Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, ſi graviter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neque ea parte, qua cutis diſciſſa eſt, rima reperitur; non incommodum eſt, parte altera conſiderare, num quis locus mollior ſit, & tumeat; eumque aperire: ſiquidem ibi fiſſum os reperietur. Nec tamen magno nego-

(*h*) *Hic quintus fracturarum carnii modus* ἀπήχημα *dictus deſcribitur*, *de quo vide* Vertunian *in Comment in* Hippocr. *de cap. vulner. pag.* 63. *&* *ſeq.*

cio cutis ſaneſcit, etiamſi (*i*) fruſtra ſecta eſt. Os (*k*) fractum, niſi ſuccurſum eſt, gravibus (*l*) inflammationibus adficit, difficiliuſque poſtea tractatur.

Raro, ſed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid ſanguinis mittat; iſque ibi concretus magnos dolorcs moveat, (*m*) & oculos quibuſdam obcæcet.

Sed fere contra id dolor eſt, & eo loco cute inciſa, pallidum os reperitur; ideoque id quoque os excidendum eſt. Quacumque autem de cauſa curatio hæc neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperienda eſt, donec, quicquid læſum eſt, in conſpectu ſit. In quo ipſo videndum eſt, ne quid ex ipſa membranula, quæ ſub cute calvariam cingit, ſuper os relinquatur: ſiquidem hæc ſcalpro terebriſve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius eſt ex toto ab oſſe deduci. Plagam, ſi ex vulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda eſt, ea fere commodiſſima eſt, quæ duabus tranſverſis lineis literæ

(*i*) In fruſtra deſecta. *Ita legendum cenſet* SCALIGER *apud* VERTUNIAN *in Comment. ad* HIPPOCR. *de Cap. Vulner.: pag.* 66.

(*k*) *Aph. VII.* 14. 24.

(*l*) ÆGINET. *VI.* 90.

(*m*) & oculos &c. *lege* oculoſque pus obcæcet. SCALIG. *apud* VERTUNIAN. *p.* 64.

X figuram accipit; ut deinde a ſingulis procedentibus (*n*) angulis cutis (*o*) ſubſecetur.

Inter quæ, ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde in aceto tincta cohibendus eſt, occupanduſque objectis linamentis, & caput altius (*p*) excitandum. Neque id vitium ullum metum, niſi inter muſculos, qui tempora continent, adfert: ſed ibi quoque nihil tutius fit.

In omni vero fiſſo fractove oſſe, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius eſt, ante emplaſtra experiri, quæ calvariæ cauſa componuntur; eorumque aliquod oportet ex aceto mollitum per ſe ſuper fiſſum fractumve os imponere: deinde ſuper id, aliquanto latius quam vulnus eſt, eodem medicamentis illitum linteolum, & præterea ſuccidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, & quotidie reſolvere; ſimiliterque curare uſque ad diem quintum. A ſexto die etiam vapore aquæ calidæ per ſpongiam fovere: cæteraque eadem facere.

Quod ſi caruncula increſcere cœperit, & febricula aut ſoluta fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverterit, ſatiſque ſomni accedat, in eodem medicamento erit perſeverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplaſtrum, adjecto cerato ex roſa facto; quo facilius carnem producat, nam per ſe reprimendi vim habet. Hac ratione ſæpe rimæ callo quodam implentur; eſtque ea oſſis velut cicatrix;

(*n*) *Edit.* lingulis, *aliæ*, ligulis.
(*o*) Subſequatur *apud* VERTUNIAN. *p.* 90.
(*p*) *Ita* SENECA. excitare ædificium. FLOR. *Lib.* I. excitare urbem.

& latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe non cohærebunt, eodem callo glutinantur; eſtque id aliquanto melius velamentum cerebro, quam caro quæ exciſo oſſe increſcit.

Si vero ſub prima curatione febris intenditur, breveſque ſomni, & iidem per ſomnia tumultuoſi ſunt, ulcus madet, neque (*q*) alitur, & in cervicibus glandulæ oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper hæc faſtidium increſcit; tum demum ad manum ſcalprumque veniendum eſt.

Duo vero ſub ictu calvariæ (*r*) pericula ſunt; ne vel findatur vel medium deſidat. Si fiſſum eſt, poſſunt oræ eſſe compreſſæ: vel quia altera ſuper alteram exceſſit; vel etiam, quia vehementer rurſus ſe commiſerunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat, exitum vero non habeat; ac ſi eam irritet, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os deſedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt, ut tamen quam minimum ex oſſe dematur. Ergo, ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id, quod eminet, plano ſcalpro excidere. Quo ſublato, ſi rima hiat aliquantum, curationi ſatis eſt.

At, ſi oræ inter ſe comprimuntur, a latere ejus, interpoſito digiti ſpatio, terebra foramen faciendum eſt: ab eoque ſcalper duabus lineis ad rimam agendus, ad ſimilitudinem literæ Λ;

(*q*) *i. e. coaleſcit.* SCALIGERANA. *prima*, *pag.* 7.
(*r*) *H. F. ab* AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part.* I. C. 2.

ſic, ut vertex ejus a foramine, baſis ad rimam ſit.

Quod ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit: & ita nihil latere ſub os oſſe confractum poteſt, abundeque exitus datur intus (ſ) lædentibus. Ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt: ſed, ſive totum perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſive circumpoſitæ calvariæ inhæret exigua parte, ab eo, quod naturaliter ſe habet, ſcalpro dividendum eſt.

Deinde in eo, quod deſedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina facienda ſunt: ſi in anguſto noxa eſt, duo; ſi latius patet, tria; ſeptaque eorum excidenda: & tum ſcalper utrinque ad rimam agendus ſic, ut lunatum ſinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent.

Deinde, ſi qua (t) labant, & ex facili removeri poſſunt, forcipe ad id facto colligenda ſunt, maximeque ea, quæ acuta membranam infeſtant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſubjicienda lamina eſt, quam cuſtodem ejus membranæ eſſe, propoſui: & ſuper eam: quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt, eadem lamina, quiquid deorſum inſedit, adtollendum.

Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte abrupta ſunt, ſine ullo tormento ſub medicamentis tempore excidant, ſpaciumque inter hæc ſatis illis magnum ad extrahendam ſaniem relinqua-

---

(ſ) *Alii* latentibus.
(t) *Al.* lædunt.

tur, pluſque in oſſe popugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo exciſo.

His factis, ea membrana acri aceto reſpergenda eſt; ut, ſive aliquid ſanguinis ex ea profluit, cohibeatur, ſive intus concretus cruor remanet, diſcutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui ſupra poſitus eſt, mollitum, ipſi membranæ imponendum eſt: cæteraque eodem modo facienda ſunt, quæ ad linteolum illitum, & lanam ſuccidam pertinent: collocanduſque in loco intepido: & curandum quotidie vulnus; bis etiam, æſtate.

Quod ſi membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit roſa tépida. Si uſque eo tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat, coercebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro, vel adipe anſerino mixta: cervixque (*u*) molliri debebit liquido cerato, ex irino facto.

At, ſi parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplaſtri & mellis miſcendus erit, idque ſuperinfundendum; ejuſque continendi cauſa unum aut alterum linamentum injiciendum; & ſuper linteolo, cui emplaſtrum illitum ſit, contegendum. Ubi ſatis pura membrana eſt, eadem ratione adjiciendum emplaſtro ceratum ut carnem producat.

Quod ad abſtinentiam vero, & primos ulterioreſque cibos potioneſque pertinet, eadem, quæ in vulneribus præcepi, ſervanda ſunt: eo magis, quo periculoſius hæc pars adficitur. Quinetiam, cum jam non ſolum ſuſtineri, ſed ali

---

(*u*) *Alii* illiniri.

cibis quoque (*x*) oportebit, tamen erunt vitanda, quæcunque mandenda ſunt: item fumus, & quicquid excitat ſternutamentum.

Spem vero certam faciunt, membrana (*y*) mobilis ac ſui coloris, caro increſcens rubicunda, facilis motus maxillæ atque cervicis.

Mala ſigna ſunt, membrana immobilis, nigra, vel livida, vel aliter coloris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel reſolutio vel diſtentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis.

Cætera, quæ ad ſomnum, cibi deſiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quæ in cæteris vulneribus, vel ſalutaria, vel mortifera ſunt.

Ubi bene res cedit, incidit ab ipſa membrana; vel, ſi os eo loco duplex eſt, inde quoque caro increſcens id, quod inter oſſa vacuum eſt, replet: nonnunquam etiam ſuper calvariam excreſcit. Quod ſi incidit, inſpergenda ſquama æris eſt, ut id reprimat & cohibeat, eaque carni ſuperdanda, quæ ad cicatricem perducant.

Omnibuſque ea locis commode inducitur, excepta frontis ea parte, paululum ſuper id eſt, quod inter ſupercilia eſt. Ibi enim vix fieri poteſt, ut (*z*) non per omnem ætatem ſit exulceratio: quæ linteolo, medicamentum habente, contegenda erit. Illa utique, capite fracto ſervanda ſunt, ut, donec jam valida cicatrix, erit, vitentur ſol, ventus, frequens balneum, major vini modus.

(*x*) Pantin. *Edit.* adparebunt.
(*y*) *Alii* mollis.
(*z*) *Deeſt Edit.* Pantin.

CAP. V.

De Naſo fracto (*a*).

IN naribus vero, & os, cartilago frangi ſolet, & quidem modo adverſa, modo a latere. Si adverſa ſunt, alterumque ex his, nares deſidunt, difficulter ſpiritus trahitur. Si a latere os fractum eſt, is locus cavus eſt: ſi cartilago, in alteram partem nares declinantur.

Quicquid e cartilagine concedit, excitandum leniter eſt, aut ſubjecto ſpecillo, aut duobus digitis utrinque compreſſis; deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumſutaque, intus injicienda ſunt; aut eodem modo compoſitum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circumdata, quæ deſidere cartilaginem non ſinunt. Sed, ſi adverſa ea fracta eſt, æqualiter utraque naris implenda eſt. Si a latere, id quod inſeritur, craſſius eſſe debet ab ea parte, in quam naſus jacet, ab altera tenuius.

Extrinſecus autem circumdanda habena eſt mollis, medio illita mixtis inter ſe ſimila & thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus adglutinanda eſt, id enim corpori quaſi gluten inhæreſcit, & cum induruit, nares commode continet.

(*a*) ÆGINET. *VI.* 91. HIPPOCR. *de Articul. T. XXX. XXXI.* VECTAR. *T. V.* PETR. *de* MARCHETTIS. *Obſervat. Medico-Chirurg. Obſerv.* 26. 27. *exempla refert.*

Sin, quod intus inditum eſt, lædit, ſicut maximeque fit, ubi interior cartilago perfracta eſt, excitatæ nares eadem tantummodo habena continendæ ſunt: deinde, poſt quatuordecim dies idipſum demendum eſt. Reſolvitur autem aqua calida; eaque tumens locus quotidie fovendus eſt.

Sin os fractum eſt, id quoque digitis in ſuam ſedem reponendum eſt: atque ubi adverſum id ictum eſt, utraque naris implenda eſt; ubi a latere, ea, in quam os impulſum eſt: imponendumque ceratum, & paulo vehementius deligandum eſt; quia callus eo loco non ad ſanitatem tantummodo, ſed etiam ad tumorem increſcit: a tertio die fovendum id aqua calida eſt; tantoque magis, quanto propius eſſe ſanitati debet.

Quod ſi plura erunt fragmenta, nihilominus intrinſecus ſingula in ſuas ſedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinſecus eadem habena, & ſuper eam ceratum; neque ultra faſcia adhibenda eſt.

At, quod fragmentum undique reſolutum cum cæteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; vulſella vero extrahetur; finitiſque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quæ leniter reprimunt.

Pejus eſt, ubi aut oſſi aut cartilagini fractæ cutis quoque vulnus acceſſit: id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt: cuti vero ſuperimponendum emplaſtrum aliquod ex his, quæ recentibus vulneribus accommodata ſunt: ſed inſuper nullo vinculo deligandum eſt.

CAP. VI.

De Auribus fractis (*a*).

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum eſt; ſæpe enim ſuppurationem prohibet, & aurem confirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere, ſolidarique eum locum. Itaque, ſi cum cute cartilago rupta eſt, cutis utrinque ſuitur. Nunc autem de ea dico, quæ, cute integra, frangitur.

In ea vero ſi jam pus natum eſt, aperienda altera parte cutis, & ipſa contra lunata plaga excidenda eſt: deinde utendum eſt medicamento leniter ſanguinem ſupprimente, quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat: tum imponendum linteolum cum emplaſtro ſic, ut pingue omne vitetur: & a parte poſteriore lana mollis auri ſubjicienda eſt, quæ, quod eſt inter hanc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda eſt; & a tertio die, vapore, ut in naribus poſui, fovenda. Atque in his quoque generibus abſtinentia primis temporibus neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

(*a*) ÆGINET. *III.* 23. HIPPOCR. *de Articul. T. XXXV.* VECTAR. *VI.*

CAP. VII.

De Maxilla fracta, & quibuſdam ad omnia oſſa pertinentibus (*a*).

AB his ad maxillam venturus indicanda quædam puto communiter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſæpius eadem dicenda ſint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur tranſverſum; interdum obliquum: atque id ipſum nonnunquam retuſa habet capita, nonnunquam acuta, quod genus peſſimum eſt, quia neque facile committuntur, quæ nulli retuſo innituntur; & carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut muſculum.

Quinetiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſæpe fragmentum a fragmento recedit. Maxillæ vero ſemper aliqua, parte etiam vexata, oſſa inter ſe cohærent.

Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & a mento, omnia oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt: deinde, ſi maxilla tranſverſa fracta eſt (ſub quo caſu fere dens ſuper proximum dentem excidit) ubi ea in ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes, aut, ſi hi labant, ulteriores inter ſe (*b*) ſeta deligandi ſunt,

(*a*) Æginet. *VI.* 92.
(*b*) Rhodius *de Acia*, *C.* 15. *p.* 213.

ſunt, id in alio genere fracturæ ſupervacuum eſt, cætera eadem facienda. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, ſuperinjiciendum eſt, cumque eo ſimila & thuris fuligo: deinde aut faſcia, aut mollis habena, medio in longitudinem inciſa, ut utrinque mentum complectatur; & inde capita ejus ſupra caput adducta ibi ligentur.

Illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit, famem primum eſſe neceſſariam: deinde, a die tertio, humidum cibum; ſublata inflammatione, paulo pleniorem, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus eſſe alienum. Deinde tertio die reſolvi debere; foverique per ſpongiam vapore calidæ; eademque, quæ primo foverant, ſuperdari: idem quinto die fieri, & donec inflammatio finiatur; quæ vel nono die, vel ſeptimo fere ſolvitur: ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, ut, ſi quod fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur; neque id eſſe ſolvendum, niſi duæ partes ejus temporis, intra quod quæque oſſa conſervent, tranſierint.

Fere vero inter quartumdecimum & unum & vigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malæ, jugulum, pectus, latum os ſcapularum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigeſimum & trigeſimum diem, crura brachiaque: inter ſeptimum & vigeſimum & quadrageſimum, humeri & femora.

Sed de maxilla illud quoque adjiciendum eſt, quod humidus cibus diu adſumendus ſit. Atque etiam, cum tempus proceſſit, in lagano ſimilibuſque aliis perſeverandum eſt, neque quicquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit. Itemque, primis utique diebus habendum ſilentium.

CAPUT VIII.

De Jugulo fracto.

JUGULUM vero, ſi tranſverſum fractum eſt, nonnunquam per ſe recte coit, &, niſi movetur, ſanari ſine vinctura poteſt: nonnunquam vero, maximeque ubi motum eſt, elabitur; fereque id, quod a pectore eſt, ſuper id, quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio eſt, quod per ſe non movetur; ſed cum humeri motu conſentit. Itaque, eo conſiſtente, ſuper id humerus agitatur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur; adeo ut magni profeſſores nunquam ſe vidiſſe memoriæ mandaverint. Sed locuples tamen ejus rei author Hippocrates eſt.

Verum, ut diſſimilis uterque caſus eſt, ſic quædam diſſimilia requirit. Ubi ad ſcapulas jugulum tendit, ſimul dextra manu plana propellendus in poſteriorem partem humerus eſt, & illud in priorem adtrahendum. Ubi ad pectus converſum eſt, ipſum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus eſt: ac, ſi is inferior eſt, non id, quod a pectore eſt, deprimendum eſt, quia immobile eſt; ſed humerus ipſe adtollendus: ſin autem ſuperior eſt, id, quod a pectore eſt, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus eſt.

Si acuta fragmenta ſunt incidi contra cutis debet; & ex oſſibus ea, quæ carnem vulnerant, præcidenda; tum retuſa oſſa committenda ſunt; &, ſi quod ab aliqua parte eminet, opponendum eſt triplex linteolum in vino & oleo tinctum.

Si plura fragmenta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodem intus incerato, ne faſcia diducatur, quæ jugulo compoſito circumdanda eſt ſæpius potius, quam valentius, quod ipſum quoque in omnibus fractis perpetuum eſt.

A dextro vero jugulo, ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram; a ſiniſtro, ad dexteram, rurſuſque ſub ala ſua faſcia dari debet: poſt hæc, ſi jugulum ad ſcapulas inclinatum eſt, brachium ad latus; ſi in partem priorem, ad cervicem deligandum eſt: ſupinuſque homo collocandus: cætera eadem facienda quæ ſupra comprehenſa ſunt.

2. *De diverſis oſſium curis.*

Sunt vero plura oſſa fere immobilia, vel dura vel cartilaginoſa, quæ vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, ut malæ, pectus, latum os ſcapularum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio eſt.

Si ſupra vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt, quo ſaneſcente, rimas quoque oſſis, aut, ſi quod foramen eſt, callus implet.

Si cutis integra eſt, &, os læſum eſſe, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quieſcendum; imponendumque ceratum eſt, & leniter deligandum, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

CAP. IX.

De Coſtis fractis (a).

PROPRIE tamen quædam de coſtis dicenda ſunt; quia juxta viſcera ſunt, & gravioribus periculis is locus expoſitus eſt. Coſta igitur interdum ſic finditur, ut ne ſummum quidem os, ſed interior pars ejus, quæ rara eſt, lædatur: interdum ſic, ut eam totam is caſus perruperit. Si tota fracta non eſt, nec ſanguis exſpuitur, nec febricula ſequitur, nec quicquam ſuppurat, niſi admodum raro, nec dolor magnus eſt; tactu tamen is locus leviter indoleſcit: ſed abunde eſt eadem, quæ ſupra ſcripta ſunt, facere; & a media faſcia incipere deligare, ne in alterutram partem hæc inclinet.

Ab uno vero & vigeſimo die, quo utique os eſſe debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus eſt, ut corpus quam pleniſſimum fiat, quo melius os veſtiat: quod illo loco tenerum adhuc injuriæ ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum movet: ne ſpiritum quidem magnopere continere expedit.

At, ſi tota coſta perfracta eſt; caſus aſperior eſt. Nam & graves inflammationes, & febris,

(a) ÆGINET. *VI.* 96.

& ſuppuratio, & ſæpe vitæ periculum ſequitur, & ſanguis ſpuitur. Ergo, ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus, tamen ſine ullo acri, ducenda eſt; diutiuſque inedia pugnandum. Panis vero ante ſeptimum diem non adſumendus; ſed una ſorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lycio factum, cui cocta quoque reſina adjecta ſit, aut Polyarchi malagma; aut panni ex vino & roſa & oleo, ſuperque imponenda lana ſuccida mollis, & duæ faſciæ a mediis orſæ, minimeque adſtrictæ.

Multo vero magis omnia vitanda, quæ ſupra poſui; adeo, ut ne ſpiritus quidem ſæpius movendus ſit. Quod ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio ſumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba ſtœchade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplaſma imponi quoque conveniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars ſit adjecta. Et id quidam interdiu ſuperjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut panni; quia poteſt cataplaſma decidere. Ergo quotidie quoque reſolvetur, donec jam cerato aut malagmate poſſimus eſſe contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus; ab undecimo vero ali incipiet, ideoque etiam laxior, quam primo, faſcia ſit, qua ligabitur. Fereque eá curatione ad quadrageſimum diem perveniet.

Sub qua ſi metus erit ſuppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si ſuppuratio vicerit, neque per quæ ſupra ſcripta ſunt, diſcuti potuerit; omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: ſed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramen-

tum, donec ad pus perveniat; idque effundendum.

Si nuſquam tumor ſe oſtendit, ubi maxime pus ſubſit, ſic intelligemus; creta cimolia totum locum illinemus, & ſiccari patiemur: quo loco maxime humor intus perſeverabit, ibi pus proximum erit; eoque uri debebit. Si latius aliud abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandum; demittendumque linamentum, aut aliquid ex penicillo, quod ſummum lino ſit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quæ in cæteris aduſtis, facienda ſunt.

Ubi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes, perniciofa futura, id malum ſubſequatur. Nonnunquam etiam, levius ipſo oſſe adfecto, & inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam muco ſimilis, intus coit; molleſcitque contra cutis. In qua, ſimili uſtione utendum eſt.

2. *De Spina fracta* (*b*).

In ſpina quoque eſt, quod proprie notemus. Nam ſi quid ex vertebra excipit, aut aliquo modo fractum eſt, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo ſentiuntur: quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe, quo fit, ut homo in anteriorem partem ſubinde nitatur. Hæc noſcendæ rei cauſa ſunt. Medicamentis vero iiſdem opus eſt, quæ prima parte hujus capitis expoſita ſunt.

(*b*) Æginet. *VI.* 98.

C A P. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulſorum, communibus curationibus.

SIMILES rurſus ex magna parte caſus curationeſque ſunt humeris & femoribus. Communia etiam quædam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: ſiquidem ea minime periculoſe media franguntur: at, quo propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo pejor eſt; nam & majores dolores adfert, & difficilius curatur. Earum maxime tolerabilis eſt ſimplex, eaque tranſverſa: pejor, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: peſſima, ubi eadem acuta ſunt.

Nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent: multo ſæpius excidunt, aliudque ſuper aliud effertur; idque ante omnia conſiderari debet: & ſunt notæ certæ. Si ſuis ſedibus ſunt mota, reſima, punctioniſque ſenſum repræſentant, & tactu inæqualia ſunt. Si vero non adverſa, ſed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco ſuo non ſunt), membrum id altero latere brevius eſt, & muſculi ejus tument.

Ergo, ſi hoc deprenſum eſt, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi muſculique, intenti per oſſa, contrahuntur: neque in ſuum locum veniunt, niſi illos per vim aliquis intendit. Rurſus, ſi primis diebus id omiſſum eſt, inflammatio oritur. Sub qua & difficile, & periculoſe, vis nervis adhibetur, nam diſtentionem

nervorum vel (*a*) cancer ſequitur; vel certe; cum mitiſſime agitur, pus. Itaque, ſi ante repoſita oſſa non ſunt, poſt eam reponenda ſunt.

Intendere autem digitum vel aliud quodque membrum, ſi adhuc tenerum eſt, etiam unus homo poteſt; cum alteram partem dextra, alteram ſiniſtra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diverſa contendant. Si firmiores nervi ſunt, ut in viris robuſtis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel lineis faſciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diverſa ducenda ſunt.

Ubi vero paulo longius, quam naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit; tum demum oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt: indiciumque oſſis repoſiti eſt dolor ſublatus. At membrum alteri æquatum, involvendum duplicibus triplicibuſque pannis in vino & oleo tinctis: quos lineos eſſe, commodius eſt.

Fere vero faſciis ſex opus eſt. Prima breviſſima adhibenda: quæ circa fracturam ter voluta ſurſum verſum feratur, & quaſi in cochleam ſerpat; ſatiſque eſt, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longior ea: quæ, ſi qua parte os eminet, ab ea, ſi totum æquale eſt, undelibet ſuper fracturam incipere debet, priori adverſa, deorſumque tendere; atque iterum ad fracturam reverſa, in ſuperiore parte ultra priorem faſciam deſinere.

Super has injiciendum latiore linteo ceratum eſt, quod eas contineat. At, ſi qua parte os

(*a*) Tulpius *Obſerv. Lib.* 4. *Cap.* 13.

eminet, triplex ei pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens.

Hæc tertia faſcia comprehendenda ſunt, quartaque, ſic, ut ſemper inſequens priori adverſa ſit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in ſuperiore (*b*) finiant: quia ſatius eſt ſæpius circuire, quam adſtringi: ſiquidem id, quod adſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt. Articulum autem quamminime vincire opus eſt: ſed, ſi juxta hunc os fractum eſt, neceſſe eſt.

Deligatum vero membrum in diem continendum eſt. Eaque vinctura talis eſſe debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa viſa ſit; ſecundo laxior; tertio jam pene reſoluta. Ergo tum rurſum id membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta faſcia eſt, iterumque quinto reſolvendum eſt, & tum ſex faſciis involvendum, ſic ut tertia & quinta infra, cæteræ ſupra finiantur.

Quotieſcunque autem ſolvitur membrum, calida aqua fovendum eſt. Sed, ſi juxta articulum fractura eſt, diu inſtillandum vinum eſt, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ad eo inflammatio ſolvatur, vel tenuius quoque, quam ex conſuetudine, id membrum fiat: quod ſi ſeptimus dies non dedit, certe nonus exhibet, tum facillime oſſa tractantur.

Rurſus ergo, ſi parum commiſſa ſunt, committi debent: ſi qua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt: deinde eodem modo membrum deligandum, ferulæque ſuperaccommodandæ

(*b*) *Al.* feriant:

ſunt, quæ fiſſæ circumpoſitæque oſſa in ſua ſede contineant: &, in quam partem fractura inclinat, ab ea latior valentiorque ferula imponenda eſt. Eaſque omnes circa articulum eſſe oportet reſimas; ne hunc lædant, nec ultra adſtringi, quam ut oſſa contineant: & cum ſpatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis ſuis coarctari; ac, ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere, donec duæ partes ejus temporis, quo os quodque conſervet, compleantur: poſtea levius aqua calida fovere, quia primo digeri materiam opus eſt, tum evocari.

Ergo cerato quoque liquido id (*c*) leniter eſt ungendum, perfricandaque ſummma cutis eſt; laxiuſque id deligandum eſt. Tertio quoque die ſolvendum, ſic, ut remota calida aqua, cætera eadem fiant; tantummodo ſingulæ faſciæ, quoties reſolutæ fuerint, ſubtrahantur.

2. *De Humero fracto* (*d*).

Hæc communia ſunt: illa propria. Siquidem humerus fractus eſt, non ſic, ut membrum aliud, intenditur: ſed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore adverſus. Una autem faſcia, brachium amplexa, ex cervice ipſius, qui læſus eſt, id ſuſtinet: altera, ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum: tertia, vincto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter ſe vinctis.

Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui, porrecto, ſi

(*c*) *Al.* pleniter.
(*d*) Hippocr. *de Fract. T. VIII.*

dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, ſi ſiniſter ſiniſtram, ſi dexter humerus curatur; ſimulque alteram faſciam miniſter adtollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter humerus extendatur.

Faſciis vero, ſi medium aut imum os fractum eſt, brevioribus opus eſt; ſi ſummum, longioribus: ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus ad ſcapulas portigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, ſic inclinandum eſt, ut id, quod adficitur, ante faſciis quoque ſic figuratum ſit, ne poſtea ſuſpenſum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet: brachioque ſuſpenſo, ipſe quoque humerus ad latus leniter deligandus eſt; per quæ fit, ut minime moveatur: ideoque oſſa ſic ſe habent, ut aliquis compoſuit.

Cum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſſe earum longiſſimæ debent: a lacerto breviores; ſed ſub ala breviſſimæ. Sæpiuſque reſolvendæ ſunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus eſt, ne ibi nervi rigeſcant, & inutile brachium efficiatur. Quoties ſolutæ ſunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus: ferulæque vel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores ſint.

3. *De Brachio fracto* (*e*).

At, ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt, alterum os, an utrumque comminutum ſit: non quo alia in ejuſmodi caſu curatio ſit admovenda; ſed primum, ut valentius (*f*) extendatur, ſi utrumque os fractum eſt; quia neceſſe eſt minus nervos contrahi altero oſſe integro, eoſque intendente: deinde, curioſius omnia in continendis oſſibus fiant, ſi neutrum alteri auxilio eſt, nam, ubi alterum integrum eſt, plus opis in eo, quam in faſciis feruliſque eſt. Deligari autem brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato, ſiquidem is maxime brachii naturalis habitus ſit: idque involutum mitella commodiſſime excipitur, quæ latitudine ipſa brachio, peranguſtis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice ſuſpenſum eſt. Idque paululum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. *De Cubito fracto.*

Quod ſi ex ſummo cubito quid fractum ſit, glutinare id vinciendo alienum eſt, fit enim brachium immobile. Ac, ſi nihil aliud quam dolori occurrendum eſt, idem, qui fuit, ejus uſus eſt.

(*e*) Æginet. *VI.* 99.
(*f*) Hippocrat. *de Fractur. T. IV.* 9.

5. *De Cruribus Femoribuſque fractis* (*g*).

In crure æque ad rem pertinet, alterum ſaltem os integrum manere, commune vero ei femorique eſt, quod, ubi deligatum eſt, in canalem conjiciendum eſt. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, per quæ, ſi quis humor exceſſerit, deſcendat: & a planta moram, quæ ſimul & ſuſtineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quæ loris datis, moræ quædam crus femurque, ut collocatum eſt, detineant.

Eſſe etiam is debet, a planta, ſi crus fractum eſt, circa poplitem; ſi femur, uſque ad coxam; ſi juxta ſuperius caput femoris, ſic, ut ipſa quoque ei coxa inſit. Neque tamen ignorari oportet, ſi femur fractum eſt, fieri brevius; quia nunquam in antiquum ſtatum revertitur: ſummiſque digitis poſtea cruris ejus inſiſti, ex quo multa debilitas eſt; fœdior tamen, ubi fortunæ negligentia quoque acceſſit.

6. *De Digito fracto.*

Digitum ſatis eſt ad unum (*h*) ſurculum deligari poſt imflammationem.

(*g*) ÆGINET. *VI.* 102. HIPPOCR. *de Fract. XXIII.*
(*h*) *Al.* furunculum.

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitoſque confractos pertinentes.*

His proprie ad ſingula membra pertinentibus, rurſus iſta communia ſunt: primis diebus fames: deinde tum, cum jam increſcere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abſtinentia: fomentum aquæ calidæ, dum inflammatio eſt, liberale; cum ea deſiit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, ſed paulatim ad antiquos uſus reducendum eſt.

Gravius aliquanto eſt, cum oſſis fracturæ carnis quoque vulnus acceſſit, maximeque, ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerint: nam & inflammationes multo graviores, & promptiores cancros habent.

Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere præcidi neceſſe eſt. Humerus vero quoque in periculum venit; ſed facilius conſervatur. Quibus periculis etiam magis id expoſitum, quod juxta ipſos articulos ictum eſt. Igitur curioſius id agendum eſt, & per mediam plagam muſculus tranſverſus præcidendus: ſanguis vero, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia in decimum diem extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt: his vero neque intendi nervos, neque oſſa tractari, ſatis expedit; ipſique homini permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeat, quemadmodum minimum læduntur. Omnibus autem vulneribus imponendum primo linamentum ex vino madens, cui roſæ paulum admodum adjectum ſit: cætera eadem. Deli-

ganda faſciis ſunt, aliquanto, quam vulnus, laxioribus; ſcilicet laxius, quam ſi ea plaga non eſſet, quantoque facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt (*i*) numero potius faſciarum id agendum eſt, ut laxæ quoque æque contineant.

Quod in femore humerove ſic fiet, ſi oſſa forte recte concurrerint: ſin aliter ſe habebunt, eatenus circumdari faſcia debebit, ut impoſitum medicamentum contineat. Cætera eadem, quæ ſupra ſcripſi, facienda ſunt, præterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quæ vulnus ſaneſcere non poteſt, ſed pluribus tantummodo & latioribus faſciis opus eſt: ingerendumque ſubinde in eas eſt calidum oleum, & vinum; (*k*) magiſque hoc.

In principio fame utendum; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum eſt, & tranſeundum ad medicamenta, quæ puri movendo ſunt. Majorque vulneri, quam oſſi cura adhibenda, ergo quotidie ſolvendum nutriendumque eſt.

Inter quæ ſi quod parvulum fragmentum oſſis eminet, id, ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum; ſi acutum, ante acumen ejus, ſi longius eſt, præcidendum; ſi brevius, limandum, & utrumque ſcalpro lævandum: tum ipſum recondendum eſt, ac, ſi id manus facere non poteſt, vulſella, quali fabri utuntur, injicienda eſt acutæ oſſis prominentis cuſpidi, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat.

(*i*) *Al.* numeris.
(*k*) *Al.* magiſque in primo fame &c.

Si id majus eſt, membranuliſque cingitur, ſinere oportet has ſub medicamentis reſolvi, idque os, ubi jam nudatum eſt, abſcindere; quod maturius ſcilicet faciendum eſt, poteſtque ea ratione & os coire, & vulnus ſaneſcere: illud ſuo tempore; hoc, prout ſe habet.

Nonnunquam etiam in magno vulnere evenit, ut fragmenta quædam velut emoriantur, neque cum cæteris coeant, quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis neceſſarium eſt, ſæpius ulcus reſolvere, quam nutrire: ſequiturque fere, ut id os per ſe poſt aliquot dies excidat; aut, cum jam ante miſera conditio vulneris ſit, tamen id interdum majus diuturniuſque faciat.

Sæpe etiam integra cute os abrumpitur, protinuſque prurigo & dolor oritur. Quare ſolvere, ſi accidit, maturius oportet, & fovere aqua, per æſtatem, frigida; per hiemem, egelida: deinde ceratum myrteum imponere.

Interdum fractura quibuſdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eoſque aculeos præcidere neceſſe habet. Reliqua vero curatio in utroque hoc caſu eadem eſt, quæ, ubi plagam ictus protinus intulit. Puro jam ulcere, cibis hic quoque utendum eſt carnem producentibus.

Si brevius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis & leviſſimi generis inter ea demitti debet, ſic, ut capite paululum emineat; iſque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnuſque ſanandum eſt. Cicatrix vero inducta fovenda aqua frigida eſt, in qua

qua myrtus, hedera, aliæve ſimiles verbenæ decoctæ ſint: illinendumque medicamentum, quod ſiccet, & magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum confirmetur.

Si quando vero oſſa non conferbuerunt, quia ſæpe ſoluta, ſæpe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt; poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupavit, membrum extendendum eſt, ut aliquid lædatur: oſſa inter ſe manu dividenda, ut concurrendo exaſperentur, &, ſi quid pingue eſt, eradatur, totumque id quaſi recens fiat, magna tamen cura habita, ne nervi muſculive lædantur. Tum vino fovendum eſt, in quo malicorium decoctum ſit; imponendumque idipſum ovi albo mixtum: tertio die reſolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenæ, de quibus ſupra dixi, decoctæ ſint: quinto die idem faciendum, ferulæque circumdandæ: cætera, & ante, & poſt, eadem facienda, quæ ſupra ſcripſi.

Solent tamen interdum adverſa inter ſe oſſa (*l*) confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit; &, ſi capite acutiora ſunt, aſſidue puncturæ ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi rurſus oſſa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa id membrum fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter hæc, medicus pertractans oſſa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminet, in ſuam ſedem: &, ſi parum valuit, ab ea parte, in quam os ſe inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, adſueſcere iterum vetuſtæ ſedi cogit.

(*l*) *Al.* Cohærere *vel* coaleſcere

Nonnunquam autem recte quidem oſſa conferbuerunt, ſuperincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum eſt ex oleo, & ſale, & nitro; multumque aqua calida ſalſa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adſtrictiuſque adligandum; oleribuſque, & præterea vomitu utendum, per quæ cum carne callus quoque extenuatur: confertque aliquid de ſinapi cum ficu in alterum pariter membrum impoſitum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus eſt, rurſus ad ordinem vitæ revertendum eſt.

C A P. XI.

De Oſſibus luxatis.

AC de fractis quidem oſſibus hactenus dictum ſit. Moventur autem ea ſedibus ſuis duobus modis. Nam modo, quæ juncta ſunt, inter ſe dehiſcunt: ut cum latum os ſcapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a ſura; &, interdum ſaltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli ſuis ſedibus excidunt. Ante de prioribus dicam.

Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus eſt, depreſſuſque digitus ſinum invenit, deinde gravis inflammatio oritur; atque in talo præcipue: ſiquidem febres quoque, & cancros, & nervorum vel diſtentiones, vel rigores, qui caput ſcapulis annectunt, movere conſuevit. Quorum vitandorum cauſa, facienda eadem ſunt, quæ in oſſibus mobilibus læſis. Ubi aliquid

incidit, protinus his locis imponenda, quæ ſupra propoſita ſunt, ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta oſſa nunquam rurſus inter ſe junguntur: &, ut aliquid decoris ex loco, ſic nihil uſus admittitur.

Maxilla vero & vertebræ, omneſque atticuli, cum validis nervis comprehenduntur, excidunt aut vi expulſi, aut aliquo caſu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliuſque in pueris & adoleſcentulis, quam in robuſtioribus. Hique elabuntur in priorem & in poſteriorem, in interiorem & in exteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis.

Suntque quædam communia omnium ſigna, quædam propria cujuſque. Siquidem ſemper ea parte tumor eſt, in quam os prorumpit; ea ſinus, a qua receſſit. Et hæc quidem in omnibus deprehendentur, alia vero in ſingulis, quæ, ſimulatque de quoque dicam, proponenda erunt.

Sed ut excidere omnes articuli poſſunt, ſic non omnes reponuntur. Caput enim nunquam compellitur, neque in ſpina vertebra, neque ea maxilla, quæ, utraque parte prolapſa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rurſum, qui nervorum vitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes iterum excidunt. Ac, quibus in pueritia exciderunt, neque repoſiti ſunt, minus quam cæteri creſcunt: omniumque, quæ loco ſuo non ſunt, caro emacreſcit, magiſque in proximo membro, quam ulteriore, ut puta, ſi humerus loco ſuo non eſt, major in eo ipſo fit macies, quam in brachio; major in hoc, quam in manu. Tum pro ſedibus, & pro caſibus, qui inciderunt, aut major aut minor uſus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur.

Quicquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt. Si illa occupavit, dum conquieſcat, laceſſendum non eſt: ubi finita eſt, tentandum eſt in his membris, quæ id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus Nam, ſi corpus tenue, ſi humidum eſt, ſi nervi infirmi, expeditius os reponitur; ſed & multo facilius excidit, & poſtea minus fideliter continetur. Quæ contraria his ſunt, melius continent: ſed id, quod expulſum eſt, difficulter admittunt.

Oportet autem ipſam inflammationem levare, ſuccida lana ex aceto ſuperimpoſita: a cibo, ſi valentioris articulo articuli caſus eſt, triduo; interdum etiam quinque diebus abſtinere: bibere aquam calidam, dum ſitis finiatur: curioſiuſque hæc facere, his oſſibus motis, quæ validis pleniſque muſculis continentur: ſi vero etiam febris acceſſit, multo magis: deinde die quinto fovere ex aqua calida; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur.

Tum infrictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis; uti vino modice: jamque ad uſus quoque ſuos id membrum promovere; quia motus, ut in dolore peſtifer, ſic alias ſaluberrimus corpori eſt. Hæc communia ſunt: nunc de ſingulis dicam.

C A P. XII.

De Maxilla luxata. (*a*)

MAXILLA in priorem partem propellitur, ſed modo altera parte, modo utraque.

(*a*) Æginet. *VI.* 112.

Si altera, in contrariam partem ipſa mentumque inclinatur: dentes paribus non reſpondent; ſed ſub his, qui ſecant, canini ſunt. At, ſi utraque, totum mentum promovetur; inferioreſque dentes longius, quam ſuperiores excedunt; intentique temporum muſculi adparent.

Primo quoque tempore homo in ſedili collocandus eſt, ſic, ut miniſter a poſteriore parte caput ejus contineat, vel ſic, ut juxta parietem is ſedeat, ſubjecto inter parietem & caput ejus ſcorteo pulvino duro, eoque caput per miniſtrum urgeatur, quo ſit immobilius: tum medici digiti pollices, linteolis vel faſciis, ne dilabantur, involuti, in os ejus conjiciendi, cæteri extrinſecus admovendi ſunt: ubi vehementer maxilla adprehenſa eſt, ſi una parte procidit, concuriendum mententum, & ad guttur adducendum eſt: tunc ſimul & caput adprehendendum, &, excitato mento, maxilla in ſuam ſedem compellenda, & os ejus comprimendum eſt, ſic, ut omnia pene uno momento fiant.

Sin utraque parte prolapſa eſt, omnia eadem facienda; ſed æqualiter retro eſt maxilla agenda. Repoſito oſſe, ſi cum dolore oculorum & cervicis iſte caſus incidit, ex brachio ſanguis mittendus eſt. Cum omnibus vero, quorum oſſa mota ſunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his præcipue: adeo ut ſermo quoque frequens, motu oris temporum nervos lædat.

CAP. XIII.

De Capite luxato.

CAPUT duobus proceſſibus in duos ſinus ſummæ vertebræ demiſſis ſuper cervicem contineri, in prima parte propoſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi ſub occipitio extendantur, & mentum pectori adglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine voluntate ſemen emittat, quibus celerrime mors ſupervenit. Ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio ejus rei ulla ſit; ſed ut res indiciis cognoſceretur, & non putarent ſibi medicum defuiſſe, ſi qui ſic aliquem perdidiſſent.

CAP. XIV.

De Spina luxata. (*a*)

IDEM caſus manet eos, quorum in ſpina vertebræ exciderunt. Id enim non poteſt fieri, niſi & medulla, quæ per medium; & duabus membranulis, quæ per duas a lateribus proceſſus feruntur; & nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in poſteriorem partem, & in priorem; & ſupra ſeptum tranſverſum, & infra.

(*a*) ÆGINET. *VII.* 117.

Si in utramvis partem exciderint, a poſteriore parte vel tumor, vel ſinus erit.

Si ſuper ſeptum id incidit, manus reſolvuntur, vomitus, aut diſtentio nervorum ſequitur, ſpiritus difficulter movetur; dolor urget, & aures obtuſæ ſunt.

Si ſub ſepto, femina reſolvuntur, urina ſupprimitur, interdum etiam ſine voluntate prorumpit.

Ex ejuſmodi caſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod HIPPOCRATES dixit, vertebra in exteriorem partem prolapſa, pronum hominem collocandum eſſe, & extendendum, tum calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, & intus impellere: in his accipiendum eſt, quæ paululum exceſſerunt; non in his, quæ toto loco motæ ſunt. Nonnunquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paululum tamen in priorem partem promineat, id non jugulat.

Sed ab interiore parte non contingit quidem propelli. Ab exteriore ſi quid propulſum eſt, plerumque iterum redit: niſi, quod admodum rarum eſt, vis nervis deſtituta.

CAP. XV.

De Humero luxato. (*a*)

HUMERUS autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in

(*a*) ÆGINET. *VI.* 114.

alam delapſus eſt, ei junctus cubitus recedit ab latere, ſurſumque ad ejusdem partis aurem cum humero porrigi non poteſt, longiuſque altero id brachium eſt. Si in priorem partem, ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliuſque in priorem, quam in poſteriorem cubitus porrigitur.

Igitur, ſi in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc eſt corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili; & ex duobus miniſtris alteri imperare, ut caput lati ſcapularum oſſis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipſum poſteriore parte reſidentem, humerum genu ſub ala ejus cogere, ſimulque & latum os, & altera manu brachium ejus ad latus impellere.

At, ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpatha lignea, quæ & craſſitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala uſque ad digitos pervenit, in qua ſumma capitulum eſt rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit: in que ea bina foramina tribus locis ſunt, inter ſe ſpatio diſtantibus; in quæ lora mollia conjiciuntur. Eaque ſpatha, faſcia involuta, quo minus tactu lœdat, ad alam a brachio dirigitur, ſic, ut caput ejus ſummæ alæ ſubjiciatur: deinde, loris ſuis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum ſupra cubitum; tertio, ſupra manum, cui rei protinus intervalla tunc quoque foraminum aptata ſunt.

Sic brachium deligatum ſuper ſcalæ gallinariæ gradum trajicitur, ita altæ, ut conſiſtere homo ipſe non poſſit; ſimulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium inten-

ditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modo cum ſono, modo ſine hoc compellatur. Multas eſſe alias rationes, ſcire facile eſt uno HIPPOCRATE lecto; ſed non alia uſu comprobata eſt.

At, ſi in partem priorem humerus incidit, ſupinus homo collocandus; faſciaque, aut habena, media ala circumdanda eſt, capitaque ejus poſt caput hominis miniſtro tradenda; brachium alteri; præcipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat: deinde medicus, caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere; dextra vero cubitum cum humero adtollere, & os in ſuam ſedem compellere; faciliuſque id in hoc caſu, quam in priore revertitur. Repoſito humero, lana alæ ſubjicienda eſt; ſi in interiore parte os fuit, ut ei opponatur; ſi in priore, ut tamen commodius deligetur. Tum faſcia, primum ſub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alam, ab eaque ad ſcapulas, rurſuſque ad ejuſdem humeri caput tendere, ſæpiuſque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur, ſi adductus ad latus ſit, & ad id quoque faſcia deligetur.

CAP. XVI.

De Cubito luxato. (*a*)

In cubito autem tria coire oſſa, humeri, & radii, & cubiti ipſius, ex his, quæ prima parte hujus voluminis poſita ſunt, intelligi potuit. Si cubitus, qui adnexus humero eſt, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus eſt, interdum diſtrahitur, interdum ſubſiſtit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus poteſt: ſed, ſi in priorem prolapſus eſt, extentum brachium eſt, neque recurvatur: ſi in poſteriorem, brachium curvum eſt, neque extenditur, breviuſque altero eſt; interdum (*b*) febrem, vomitumque bilis movet: ſi in exteriorem, interioremve, brachium porrectum eſt, ſed paululum in eam partem, a qua os receſſit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una eſt (neque in cubito tantum, ſed in omnibus quoque membris longis, quæ per articulum longa teſta junguntur); utrumque membrum in diverſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberum ſit; tum id os, quod excidit, ab ea parte, in quam prolapſum eſt, in contrarium impellere.

Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nervi valent, aut oſſa huc illucve ſe de-

(*a*) Hippocr. *de Articulis. T. XXI. &* Vectar. *T. IX.*

(*b*) Hippocr. *de Artic. T. XXII.* 1.

derunt. Ac modo manibus ſolis utendum eſt, modo quædam alia adhibenda.

Ergo, ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdum etiam habenis adjectis, ſatis eſt: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum eſt, & ſuper id repente cubitus ad humerum impellendus eſt. At in aliis caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quæ, fracto humero ſupra poſita eſt, & tum oſſe reponere.

Reliqua curatio eadem eſt, quæ in omnibus. Celerius tantum ſæpiuſque id reſolvendum eſt; multoque magis aqua calida fovendum, & diutius ex oleo & nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, ſive extra remanſit, ſive intus revertit, callus circumdatur, iſque, ſi per quietem increvit, flexus illius poſtea prohibet.

CAP. XVII.

De Manu luxata. (a)

MANUS quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt, aut ad pollicem, aut ad minimum digitum convertitur, & reponi non difficillime poteſt. Super locum autem durum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet,

(a) HIPPOCR. *de Articul. T. XXIII.* VECTAR. *X.*

ut prona ſit, ſi in poſteriorem partem os excidit; ſupina, ſi in priorem; ſi in interiorem exterioremve, in latus.

Ubi ſatis nervi diducti ſunt, ſi uſque in alterutrum latus procidit, manibus in contrarium repellendum eſt. At his, quæ in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt, ſuperimponendum aliquid durum, idque ſupra prominens os manu urgendum eſt, per quod os vis adjecta facilius in ſuam ſedem compellit.

CAP. XVIII.

De Palma luxata.

IN palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem. In latus enim moveri, paribus oſſibus oppoſitis, non poſſunt. Signum id ſolum eſt, quod omnium commune eſt; tumor ab ea parte, in quam os venit: ſinus ab ea, a qua receſſit. Sed ſine intentione, digito tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem revertitur.

CAP. XIX.

De Digitis luxatis.

AT in digitis totidem fere caſus, eademque ſigna ſunt, quæ in manibus. Sed in his extendendis non æque vi opus eſt; quod arti-

culi breviores, & nervi minus validi ſunt. Super menſam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapſus eſt digitus, reſtituatur.

CAP. XX.

De Femore luxato. (*a*)

CUM de humeris dixerim; de his quoque, quæ in cruribus ſunt, videri poſſum dixiſſe: ſiquidem in hoc caſu quædam ſimilitudo eſt femori & humero, tibiæ & cubito, pedi & manui: quædam tamen ſeparatim quoque de his dicenda ſunt.

Femur in omnes quatuor partes promovetur: ſæpiſſime in (*b*) interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero & valgius eſt: extra enim pes ultimus ſpectat. Si in exteriorem, brevius, varumque fit, & pes intus inclinatur; calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima, meliuſque id crus ſuperius corpus, quam in priore caſu, fert, minuſque baculo eget.

Si in priorem, crus plicari non poteſt, extenſumque alteri cruri ad calcem par eſt; ſed ima planta minus in priorem partem inclina-

(*a*) Æginet. *VI.* 118.
(*b*) Hippocr. *de Articul. T. LV.* Vectar. *T. XI.*

tur: dolorque in hoc caſu præcipuus eſt; & maxime urina ſupprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur, rectuſque eorum pes eſt. Si in poſteriorem, extendi non poteſt crus, breviuſque eſt; ubi conſiſtit, calx quoque terram non contingit.

Magnum autem femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Quidam ſemper iterum excidere contendunt: ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum authores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ prodiderunt.

Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus; Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam reperiſſent, ſi id fruſtra eſſet. Sed ut hæc falſa opinio eſt; ſic illud verum: cum ibi valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere, ut reponatur: ſi non habent, repoſitum non continere.

Tentandum igitur eſt, &, ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: ſi validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint; tumque eorum fuſtium imas partes oppoſitæ moræ objecerint, ſuperioreſque ad ſe utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum ſuper ſcamnum, cui ab utraque parte axes ſunt, ad quos habenæ illæ deligantur: qui, ut in torcularibus, converſi, rumpere quoque, ſi quis perſeveraverit, non ſolum extendere nervos & muſculos poſſunt.

Collocandus autem homo ſuper id ſcamnum

eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus, ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt; ea etiam inferior, a qua receſſit. Nervis extenſis, ſi in priorem partem os venit, rotundum aliquid ſuper inguen ponendum; ſuper id genu adducendum eſt eodem modo, eademque de cauſa, qua idem in brachio fit; protinuſque, ſi complicari femur poteſt, intus eſt.

In cæteris vero caſibus, ubi oſſa paululum inter ſe receſſerunt, medicus debet id, quod eminet, retro cogere; miniſter contra coxam propellere. Repoſito oſſe, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, ſi motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rurſus erumpat. Poteſt tamen conditus articulus medius, aut ſummus, canaliculo aliquo contineri.

CAP. XXI.

De Genu luxato. (a)

GENU vero & in exteriorem, & in interiorem, & in poſteriorem partem excidere, notiſſimum eſt. In priorem non prolabi, plerique ſcripſerunt; poteſtque id vero proximum eſſe; cum ibidem oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiæ contineat. MEGES tamen eum, cui in priorem partem excidiſſet, a ſe curatum eſſe, memoriæ prodidit.

In his caſibus intendi nervi rationibus iiſdem,

(a) ÆGINET. *VI.* 119.

quas in femore retuli, poſſunt. Et id quidem, quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo ſuper poplitem impoſito, adductoque eo crure, reconditur. Cætera vero manibus ſimul, tum oſſa in diverſas partes compelluntur.

CAP. XXII.

De Talo luxato.

TALUS quidem in omnes partes prolabitur. Ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem convertitur. Ubi huic contrarius caſus, contrarium etiam ſignum eſt. At, ſi in priorem partem prorumpit, a poſteriore latus nervus durus & intentus eſt; ſimuſque pes iis eſt. Si in poſteriorem, calx pene conditur, planta major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diverſa pede & crure diductis.

Et in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeverandum eſt; ne is talus, qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rurſuſque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum; ne vinctura talum ipſum lædat.

CAP. XXIII.

De Planta luxata.

PLANTARUM vero oſſa iiſdem modis, quibus in manibus, prodeunt; iiſdemque conduntur.

conduntur. Faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne, cum mediam plantam, imumque ejus vinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque ſuppuret.

CAP. XXIV.

De Digitis luxatis. (a)

IN digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in his, qui ſunt in manu, poſitum eſt.

CAP. XXV.

De his, quæ cum vulnere loco moventur. (a)

HÆC facienda ſunt in his caſibus, ubi ſine vulnere oſſa exciderunt: ſæpe tamen cum vulnere loco moventur. Hic vero & ingens periculum eſt, & eo gravius, quo majus membrum eſt, quove validioribus nervis aut muſculis continetur. Ideoque ab humeris, femoribuſque, metus mortis eſt; ac, ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt: non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt.

Eoque major in utroque timor eſt, quo propius vulnus articulo eſt. Nam HIPPOCRATES (b) nihil tuto reponi poſſe, præter digitos, &

(a) ÆGINET. *VI.* 116.
(a) IDEM *V.* 121.
(b) HIPPOCR. VECTAR. *XIX.* 5.

plantas, & manus, dixit: atque in his quoque diligenter eſſe agendum, ne præcipitenter ægri.

Quidam brachia quoque & crura repoſuerunt: &, ne cancri, diſtentioneſque nervorum orirentur (ſub quibus in ejuſmodi caſu fieri ſolet mors matura) ſanguinem ex brachio miſerunt. Verum ne digitus quidem (in quo minimum, ut malum, ſic etiam periculum eſt) reponi debet aut in inflammatione, aut poſtea, cum jam vetus res eſt. Si quoque, repoſito oſſe, nervi diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt.

Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repoſitum eſt, ſic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat: tantum ne moveatur, neve dependeat. In omni tali morbo magnum ex longa fame præſidium eſt: deinde ex curatione eadem, quæ propoſita eſt.

Ubi oſſibus fractis vulnus acceſſit, ſi nudum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt, ideo, quod excidit, abſcindendum eſt; imponendaque ſuper arida linamenta ſunt, & medicamenta non pinguia; donec, quæ ſaltem eſſe in ejuſmodi re ſanitas poteſt, veniat; nam & debilitas ſequitur, & tenuis cicatrix inducitur: quæ neceſſe eſt facile noxæ poſtea pateat.

F I N I S.

INDEX

RERUM ET VERBORUM.

NB. *Litera* b. *alterum* CELSI *tomum indicat.*

ABdominis membrana interior rupta, ejuſque cheirurgia. b. *pag.* 122
venter.
Abortit mulier, ſi gravidæ fuerit alvus ſine modo fuſa. 67
Abſtinentiæ duo genera. 101
Abſtinentia nimia inutilis. 23 & 24.
Abſtinentia optima. 125
Abſtinentia tempeſtiva juvat laborantem. 101
Abſceſſus ſub lingua curatio. b. 112
Abſceſſuum cheirurgia. b. 72
Abſceſſuum curatio. 345. 347.
Acceſſionem graviorem feb. nox levior ſequitur. 135
Acia. 311
Acopa. cf. *ανωδυνα.* 294
Α'κροθύμιον. 354. 355
Α'κροχορδών. *ibid.*
Acria quænam. 131
Actio naturalis. 6
Acutus morbus quis. 122
qui cognoſcatur. 124
Adoleſcentia acutis morbis patet. 45
Adoleſcentium morbi. 49
Adſtringentia. 33. 37. 117 & 118.
Aduſtionis remedia. 334. 335
Æger de quo ſecurus erat medicus, ſæpe moritur. 62
Ægri natura noſcenda eſt. 14. 28
ÆSCULAPIUS quare in deorum numerum receptus eſt. 1
Æſtas juvenibus inimica. 48
Æſtas periculoſa eſt. 44
Æſtas ſicca ſi Aquilones habuit, & autumno imbres auſtrique ſunt, qui morbi ſubeunt. 47 & 48
Æſtate quo cibo utendum. 34
Ætas media tutiſſima. 45
Adfectus mutant corpora. 11
Α'γκύλαι. 272
Α'γκυλοβλεφάρυ curatio. b. 91
Αἰγίλωπος ſanatio. b. 92
Alarum abſceſſus raro ſecandi. b. 64
Alba lenia emplaſtra. 282
Alexandrinum emplaſtrum 280
Alimentum maximum in pane. 106. 108
Α'λίπαντα emplaſtra. 274
Α'λωπεκία. b. 4

Α'λφος *pag.* 360
Alumen Melium. b. 67
Alvum moventia. 33. & 117
Alvum quæ adſtringunt. 33. 37. & 38. 117. & 118.
Alvus fuſa mulieri gravidæ abortum cauſat. 67
Alvus fuſior in juvene melior. 33
Alvus juvenibus cita plerumque in ſenectute contrahitur. *ibid.*
Alvus mala. 56
Alvus nigra periculoſa. 84
Alvus peſtifera quæ. 61
Ambroſia, antidotum. 292
Ambulatio quibus convenit, quibus non. 317
Α'ναςομȣ̃ν. 255
Α'ναςόμωσις. 212
Α'ναςομωτικὰ malagmata. 271
Anatome neceſſaria. 19 & 20
Angina. 205. curatio 206.
Angina ſubito finita, ad pulmones malum tranſit. 69
Ani fiſſis paſtillus. 285
Ani fiſtula. b. 78
Ani vitia. 62 & 63
Ani vitiorum cheirurgia. b. 159
Α'νθηραὶ, compoſitiones. b. 47. 51-53. 58.
Α'ντιαδες. b. 111
Α'νώδυνα. cf. Acopa. 295. 296
Antidotorum adparatus. 291
Apoplexia. 187
Α'πυρον ſulphur. 268
Α'φθαι. 48
Aquæ conſideratio. 109
Aqua frigida, diſtillatione, gravedine, ſtomacho laborantibus prodeſt. 37. 40
Aqua frigida prodeſt capiti. 36
Aqua frigida ſanguini ſupprimendo. b. 60
Aqua inter cutem ex acuto morbo orta, raro ad ſanitatem perducitur. 79
Aqua inter cutem ſequitur ſuppreſſion. hæmorrhoid. 26
Aqua minime terribilis. 74
Aquilo quos facit morbos. 46
Α'ραχνοειδὴς oculi tunica. b. 98
Aranei ictus curatio. 330
Arearum duo genera. b. 4. curatio. *ib.*
Aridæ medicamentorum miſturæ. 288
Ars non ſtatim culpanda. 62
Α'ρσενικὸν auripigmentum. 256
Arteriace. 300
Arteriæ aſperæ ſitus. 192. 193
Arteria inciſa non coit. 89
Artes excitant artificis ingenium. 13
Articulorum dolores. 249
Articulorum vulneratorum curatio 316
ad Articulos malagma. 271-274
Asclepiades invenit frictionem & geſtationem. 96
Asclepiades nihil præcepit quod ab Hippocrate non eſt comprehenſum. *ib.*
Aſpidum morſus. 329
Α'σθμα. 207
Α'θερώματα. b. 84
Α'τροφία 176. curatio. 177
Atrophia teſticulorum. b. 62
Attalum emplaſtrum. 277

Auditorii meatus conpreſſionis curatio. 36 & 37
Auditus gravis curatio. 37
Auribus fractis medendi modus. b. 191
Aurium doloris curatio. b. 31. 32.
Aurium foramina & ſinus. b. 166 & 167
Aurium mali odoris curatio. b. 33
Aurium morbi manum exigentes. b. 103
Aurium ſonitus curatio. b. 38
Aurium vermes. b. 36
Aurium ulceris ſordidi curatio. b. 35
Auſter quos morbos inducat. 46
Auſtri a prima hieme ad ultimum ver ſi continuarint, quos generent adfectus. 47
Αὐτόπυρον 106
Auctoribus antiquis ſua reddenda. 96
Autumnus periculoſiſſimus eſt. 44
Autumnus ſiccus Aquilonibus perflatus quos morbos inducat. 48
Auxilium anceps melius quam nullum. 87
Auxilium etiam morbis decreſcentibus neceſſarium eſt. 97 & 98
Auxilium quid agat. 85
Auxilium vehemens ſuccurrit vehementi malo. 92

B.

BAcula valida. b. 222
Balneum ingreſſurus imbecillus homo quid vitare debeat. 103
Balneum obeſt gangrænæ. 323
Balneum quando conveniat. 102
Balneum vulneri parum puro res infeſtiſſima. 317
Barbarum emplaſtrum. 274
Βασιλικόν emplaſtrum. *ib.*
Brachii oſſa. b. 171
Brachii perfracti medicina. *ib.* 204 b. 199.
Βȣβωνοκήλη. b. 128. curatio. b. 136
Βρογχοκήλη ejuſque cheirurgia. b. 115

C.

ΚΑχεξία. 176. curatio. 178
Κακόηθες. 337. 338
Calceamenta humiliora talo luxato. b. 224
Calcis os. b. 173
Calculi ex veſica ſectio. *ib.* ex urethra. b. 141
Calculi majoris in veſica fiſſio. b. 147
Calculo evulſo, quæ facienda b 148
Calculo expellendo paſtillus. 285
Calculorum diagnoſtica ſigna. b. 146
Calculorum in feminis curatio. b. 147
Calculoſi qui dignoſcantur. 66
Calefacientia. 115. 112
Calli curatio. b. 216

ad Callum in articulis malagma. *pag.* 272
Calor adjuvat quæ frigus infeſtat. 41
Calor quid efficiat. *ib.* 47
Calvariæ fractæ medela. b. 181
Calvariæ oſſa & ſuturæ. b. 165
Cancer qui oriatur. 319
Ejus ſigna. *ibid.*
Cancri exſecto e veſica calculo ſupervenientis ſigna & curatio. b. 151
Cancri in cole curatio. b. 59. 60
Cancri oris curatio. b. 53
Canini dentes. b. 168
Cantharidum adſumptarum curatio 333
Capillorum profluvium. b. 1
Capite infirmo laboranti quid agendum. 35. 36
Capiti fracto emplaſtrum. 276-278
Capiti prodeſt aqua frigida. 36. 37
Capitis dolores ex vento qui finiantur. 77
Capitis dolores frictio levat. 98
Capitis dolor ex febre levatur. 149
Capitis doloris curatio. 197
Capitis ſubitus dolor. 79
Capitis tubercula. b. 85
Caput luxatum immedicabile. b. 214
Carbunculi curatio. 335. 336
Carbunculi in cole nati curatio. b. 61
Καρκινώδη tubera. 269
Carcinomatis leniendis malagma. 270
Carcinoma ubi proveniat. 336. curatio. *ib.*
Cardiacus morbus. 166. ejus curatio. 167
Cariei oſſium curatio. b. 175
Carnem alentia. 260
Carni coercendæ emplaſtrum 280
Carni putri continendæ. 288
Carni ſupercreſcenti exedendæ. 88. 290
Caro corrupta in pus vertitur. 345
Καρόται nervi. b. 169
Cartilagines in oſſium omnium extremis. b. 172
Cartilaginis narium fractæ curatio. b. 189. aurium b. 190
CASSIUS qui febrem ſanarit. 18
Cataplaſmata calefacientia, iis, quibus calculi e veſica exſecti, noxia. b. 149
Catapotiorum recenſio. 295
Cauſæ abditæ quæ 4
Cauſæ evidentes quæ. 5
Cauſa veri quæ dicitur. 16
Κεφαλαία. 196. Ejus cauſæ & curatio. *ib.* & 197
Κεφαλικά. 196
Ceraſtis ictus curatio. 331
Κερατοειδής oculi tunica. b. 98
Κερκίς. b. 171
Cerebri ejuſve membranæ percuſſæ ſigna. 305
Cervicis morbi. 202
Cervix inverſa mortem indicat. 59
Ceruſſæ epotæ curatio. 333
Κηρίον ulcus. 352. Ejus duæ

ſpecies, & curatio. 352
353
Καλαζίων curatio. b. 87
Κάλκανθον. *ibid.*
Cheirurgiæ præſtantia ac origo. b. 69
Cheirurgia vetuſtiſſima medicinæ pars. 2
Cheirurgi officia. b. 70
Cherſydri ictus curatio. 331
Χιασμός b. 155. 183
Chiragra quæ ſolvitur. 74 & 75.
Chiragra quibus indicatur 64
Chironium ulcus quale. 342
Choacon emplaſtrum. 275
Χοινίκιον, modiolus. b. 176
Cholera. 228. curatio. *ib.*
Χόρδαψος. 232
Χοροειδής oculi tunica. b. 98
Cibi concoctio qui fiat. 6
Cibi varii non facilius coquuntur. 142
Ciborum variæ proprietates. 110
Cibus ægro quando dandus. 125. Febricitanti. 130. 138. 141. 142
Humidus aptiſſimus. 141.
Ex tenuiſſima materia. *ib.*
Cibus humidus fatigatis convenit. 26
Cibus unde debeat incipere. 24
Cicatrix quomodo inducatur vulneri. 324 & 325
Cicutam ſi quis bibit, quomodo curari debeat. 338
Κιρσοκήλη. b. 127
Clavi oculorum. 431
Claviculæ fract. v. Juguli.
Clavus in pedibus naſcitur. 354. curatio. 356
Clyſteres quando conveniunt & quibus. 93. 94
Cœlum peſſimum quod ægrum fecit. 45
Cogitatio infirmo capite laboranti tuta non eſt. 36
Κοιλιακός morbus. 230. curatio. 231
Κολικὸν Cassii. 234. 298.
Κολικός morbus. 232
Colicus dolor quibus ſedatur. 38
Colis inflammati tumor. b. 56. Ulcera. 57. Cancer 59
Phagedæna. 60. Carbunculus. 61
Colliſum corpus qui tractetur. 312 & 313.
Collyrium *Achariſtum*. b. 11
In Ani fiſtulis. b. 80
Andreæ. b. 19
Aſclepias. b. 27
Βασιλικόν. b. 26
Cæſarianum. b. 24
Cænopite. b. 22
Cleonis. b. 11
Cythium. b. 12
Διὰ κέρατος. b. 19
Διὰ κρόκου. b. 27
Διαλιβάνου. b. 17
Euelpidis. b. 12. 19. 20
21. 23. 25 & 26
Hermonis. b. 21
Hieracis. b. 24
Μεμιγμένον. b. 19
Nilei. b. 14
Philetis. b. 76
Philonis. b. 10
Phynon. b. 20
Pyxinum. b. 22
Rhinion. b. 25

Smilion. b. 20
Sphærion. b. 21
Tephrion. b. 12
THEODOTI. b. 11
Trygodes. b. 12
Colubra tuto eſtur. 328
Comitialis morbus. 181
Ejus medela. 182. *ſeqq.*
Comitialis morbus quando ſolvitur. 75
Communia adtendi voluit THEMISON eaque tria. 14. 16
Communia & propria obſervanda 17. 18. 19
Concoctio omnibus vitiis occurrit. 40 & 41
Concoctio qui fiat non ſciunt eruditi, ſed conjectura proſequuntur. 13
Concoctio tarda qui adjuvetur. 39
Concubitus rarus corpus excitat, frequens ſolvit. 21. Quis utilis. *ib.* Quando convenit. *ibid.*
Condita inutilia. 24
Condylomatis ani curatio. b. 63. b. 160.
Conſuetudini quod contrariatur noxium eſt. 27
Contentio poſt cibum inutilis. 37
Cordis percuſſi ſigna. 304
Cor muſculoſum eſt. 193
Corpora adfectibus mutantur. 11
Corporis natura noſcenda. 16. 27. 28
Corporis ſemper aliqua imbecilla pars eſt. 28
Corpus exedentia. 257
adurentia. 258
Corpus gracile infirmum 45
Corpus integrum quo denotetur. 22
Corpus obeſum hebes. 45
Corpus quadratum optimum *ibid.*
Corpus quæ commode exerceant. 23
Corpus quænam calefaciant. 32
Corpus quænam humident, aut ſiccent. 32
Corpus quænam refrigerent. *ibid.*
Corpus quid extenuet. 28
Corpus quid impleat. *ib.*
Corvus, ferramentum ſcroto incidendo. b. 130
Κορύζα. 201
Coſtarum enumeratio. b. 169 & 170
Coſtarum fiſtulæ. b. 77
Coſtis fractis opitulandi ratio. b. 196
Coxarum dolor. 247. prognoſis. 82. curatio. 247
Coxarum os. b. 172
CRATONIS compoſitio ad aurium malum odorem. b. 34
Κρεμαστῆρες, nervi. b. 124
Creta figularis. 32
Crepitus ventris v. Sonitus.
Crimen profeſſoris non eſt artis. 62
Κριθῆς curatio. b. 87
Cruditatem quænam indicent. 63
Cruris oſſa b. 173
Crurum fractorum ſanatio. b. 199 & 205
Κρυσταλλοειδής oculi humor. 98

Cubiti fracti curatio. b. 204
Cubiti luxati cheirurgia. b. 218
Cubiti oſſa. b. 171
Cucurbitulæ æneæ & corneæ. 90. Earum uſus præcipuus. 91. In morbis longis & acutis. *ib.*
Curtorum in auribus, labiis, ac naribus cheirurgia. b. 105
Cutem purgantia. 261
Κυνικὸς σπασμός. 199
Ejus curatio. *ib.*

D.

DActyli v. Palmulæ.
Δάρτος b. 124
Dejectio infirmat hominem 92
Dejectio in omnibus morbis molita. *ib.*
Dejectio lippienti prodeſt. 76
Dejectionem ſubitam quid indicet. 64
Dejectio periculoſa phthiſicis. 78
Dejectio quæ aliis ſtipatur incommodis. 81
Dejectio quæ bona. 75
Dejectio quando conveniat. 31
Dejectio quibus medicamentis ſiſtenda. 92
Dejectio ſupprimitur vomitu. 76
Delirium cui prodeſt. *ib.*
Denarii pondus. 262
Denti exeſo remedium. b. 45
Dentium doloris varia remedia. b. 42. 43
Dentium ordo. b. 168
Dentium vitiatorum cheirurgia. b. 103 & 109
Deſidia & luxuria adverſæ valetudinis cauſæ. 2
Deſperatus non curandus. 301
Deſtillatio. 200. ejus curatio 201 & 202
Deſtillationes qui vitentur. 37
Διάβρωσις. 212
Διάδαφνίδων emplaſtrum. 279
Diæta hiemalis, verna, æſtiva, & autumnalis. 34. 35
Διάφραγμα. 193
Dies critici. 131. & 132
Dies ſereni ſaluberrimi. 42
Digerentia malagmata. 266. & 267
Digitorum cohærentium & curvatorum curatio. b. 162
Digitorum fractorum curatio. b. 199. 205
Digitorum luxatorum cheirurgia. b. 220. 225
Digitorum oſſa. b. 172
Digitorum ulcera. b. 67
Dipſadis ictus curatio. 331
Diſcutientia. 259
Diſtentio nervorum quando timenda. 68. 69
Diuretica conveniunt morſis a ſerpentibus. 329
Dolor deorſum tendens ſanabilior. 76
Dolorem qui non ſentiunt iis mens laborat. 68
ad Dolorem omnem malagma. 271. 273
Dolores quinam mortem indicent. 59

Doloribus leniendis catapotia. 295. 296
Durities teſticulorum. b. 62
Δυσεντερία. 234. curatio. 235
Δύσπνοια 207

E.

EBrius qui obmutuit, qui intereat & ſervetur. 60
Ἐκτροπίυ curatio. b. 96
Ἐλαιῶδες pus. 307. 308. 309
Ἐλαιῶδες acopum. 294
Ἐλεφαντίασις. 186
Elephantinum emplaſtrum. 282
Ἐλυτροειδὴς tunica. b. 124
Emollientia cf. lævantia. 121
Empeirici quid ſtatuant. 8
Empeirici quinam. 3
Emplaſtra, quæ calvariæ cauſa componuntur. b. 184
Emplaſtrorum differentia 262
Emplaſtrorum formulæ. 274. *ſeqq.*
Emplaſtrum *Barbarum*. 274
Ἐμπροσθότονος. 203
curatio. *ib.*
Ἔναιμα emplaſtrum. 274
Ἐγκανθίδος medicatio. b. 90
Ἔγχριστα. 294
Ἐννεαφάρμακον. emplaſtrum. b. 150. 277
Ἐντεροκήλη. b. 125. curatio. b. 129
Ἐφηλις b. 5. ejus curatio. *ib.*
Epheſium emplaſtrum. 281
Epilepſia. 181
Ἐπινυκτὶς. 356
Epiphoræ cur. vid. Pituitæ oculor.
Ἐπιπλοκήλη. b. 125. curatio. b. 132
Ἐπισπαστικὰ emplaſtra. 278
Ἐπισπαστικὸν malagma. 264
Ἕρπης. 349
Eruditi imbecilles. 21 & 22
Eryſipelas periculum adfert ſi circa cervicem aut caput conſtitit. 320. quomodo curandum. 321
Evocantia & educentia. 259
Ἐξανθήματα. 355
Excitare caput, *pro* adtollere. b. 184
Exercitatio cibum antecedere debet. 23
Exercitatio implet corpus. 39
Exercitationis finis ſudor aut laſſitudo. 23
Experientia plurimum ad medelam confert. 13
Experimenta ſunt neceſſaria. 5. initia medicinæ. 9. & 10
Experiri quomodo oporteat. 123
ad Extrahendam materiam malagma. 264
Extremarum partium frigus. v. Partium.
Exulceratio ſtomachi. 215
Exuſto in ſole quid agendum. 27

F.

FAber quidam machinamentorum ad extendendum femur luxatum repertor. b. 222
Faciei contuſæ malagma. 270
Famen qui ferant facilius, qui difficulter. 19
Fames. 25
Faſciæ ſex ad oſſa fracta. b. 200. & 201

Faſcia quæ & qualis requiratur. 313. æſtate, hieme. *ib.*
Fatigatio animi inutilis poſt cibum. 37
Fatigatis ex ambulatione quid agendum. 27
Fatigatis inutilis frigida potio. 26
Fatigatis quid agendum 25. 26
Faucium exulceratio. 209
Faucium morbi. 205
ad Favum malagma. 269
Febriculam inſtantem quid indicet. 64
Febres longæ abſceſſus, & articulorum dolores indicant. 69
Febres malæ. 55
Febris a cubito in poſteriora delapio mota. b. 218
Febris acuta periculoſa. 55
Febris ardens horrore ſanatur. 77
Febris ardentis curatio. 145
Febris nulla inordinata. 128
Febris peſtilentis curatio. 144
Febris præſentis ſigna, pulſus & calor. 139. alia. *ib.* & 140
Febris quæ mala vulneri. 314. & 315
Febris quid ſecundum Erasistratum. 16
Febris ſæpe prodeſt. 76
Febris ſubito finita revertitur. 65
Febrium genera. 126
Febrium quartanæ ſimpliciores ſunt. *ibid.*
Febrium quotidianarum varia genera. 127
Febrium tertianarum duo genera. *ibid.*
Feminarum calculi. b. 147
Feminarum naturalia clauſa qui aperiantur. b. 154
Feminum oſſa. b. 172
Femoris luxati cheirurgia. b. 221
Femorum fractorum curatio. b. 199 & 204
Fetus imbecillitas qui cognoſcatur. 67
Fetus mortui eductio. b. 155
Fetus ſanitas. 67
Fibulas adoleſcentibus applicandi ratio. b. 140
Firmus *pro* ſano. 21
Fiſtularum cheirurgia. b. 78 & 79
Fiſtularum genera plura. 348 quomodo dignoſcuntur. *ib.* ad 350. ſimplicium curatio. 349. calloſarum. 350. duplicium ſeu multiplicium. 351
Flatus excitantia. 114
Fomenta calida quæ ſint. 104
Fortunæ in ſanandis morbis potentia. b. 69
Fortuna non præſtat arti in morbo. 122
Fricatio convenit partibus longe a vulneribus diſſitis. 317
Fricationis utilitas. 204
Frictio corpus durat, mollit, minuit, implet. 97 & 98 longa obeſt. 97. quando adhibenda. *ib.* & 98 ejus numerus præſcribi non poteſt. 98
Frictionem aliis auxiliis prætulit Asclepiades. 96

Frigoris in febribus curatio. 156
Frigus quibus inimicum quid efficiat. 40 & 41
Frigus quid in febre 127
Frontis fractura cicatricem difficulter repiciens. b. 188
Fungi in ano vel vulva curatio. b. 66
Fungos inutiles ſi quis adſumſerit. 334
Furoris ſigna. 68 - 70
Furunculus. 344. ejus curatio. *ibid.*

G.

GRæca litera γ ferramenti ad diducendam carnem comparati modulus. b. 82
Γάγγλια, eorumque cheirurgia. b. 84
Γάγγραινα. 319. in quibus partibus fit, & difficile ſanatur. *ibid* & 320, ejus curatio. 322. corrupti corcorporis eſt. 323
Gallinaceus pullus diviſus imponitur morſui ſerpentium. 329
Gangrænæ ſectio. b. 163
Gargarizationes. 291
Genua contracta mortem indicant. 58
Genuini dentes. b. 168
Genu luxati cheirurgia. b. b. 223
Genuum dolor. 248
Geſtatio in lethargo prodeſt 169
Geſtationem invenit Asclepiades. 96. Ea quibus convenit morbis. 99 100. Genera ejus varia. *ibid.*
Gingivarum marceſcentium curatio. b. 109
Gingivarum tubercula. b. 50 ulcera. *ibid.* & 51
Glandis contectæ apertio. b. 138
Glandis nudæ contectio b. 137
Glandium plumbearum extractio. b. 83
Glandulæ in cervicibus. b. 185
Græcorum in nominandis abſque circuitu partibus obſcœnis impudentia. b. 56
Γραφίσκον Διοκλέυς. b. 82
Gravedines qui vitentur. 37
Gravedo. 200. Ejus curatio. *ibid.* - 202

H.

HÆmorrhoidis ictus curatio. 331
Hæmorrhoidum cheirurgia. b. 160
Hæmorrhoidum ſuppreſſionem quæ ſequantur. 67
Αἱμοῤῥοΐδες earumque curatio. b. 65
Hami retuſi. b. 102
Hapſus lanæ mollis. b. 149
Hapſus lanæ ſulphuratæ. 119
Hederæ bacca dentem findit. b. 44
Hepatis morbi. 223
Hepatis vulnerati ſigna. 304
Ἡπατικὸς morbus. 223. curatio. *ibid.*
Hernia. b. 125 curatio. b. 128

Hieme quid & quomodo eſſe conveniat. 33 & 34
Hiems ſalubris eſt. 44
Hiems ſenibus inimica. 48
Hiems ſicca ſi ſeptentrionales ventos habeat, ver pluvias exhibeat, qui morbi ſubeant. 47 & 48
Hippocrates a ſuturis deceptus. b. 181
Hippocrates omnia præſagivit. 43
Hirundinis pullus anginæ remedium. 207
Ὡμοπλάται. b. 170
Horror a bilioſis. 152
Horroris in febr. curatio. *ib.*
Horror quid. 127
Humeri fracti curatio. b. 199 & 204
Humeri luxati cheirurgia. b. 215 & 216
Humeri oſſa. b. 171
Humerorum dolores qui tollantur. 76
Ὑαλοειδές. b. 98
Ὑδροκέφαλον. 197
Ὑδροκήλη. b. 126. curatio. b. 134
Hydrophobiæ curatio. 326 & 327
Hydropicis quomodo aqua emittatur. b. 119
Hydrops. 170. Ejus ſpecies & curatio. *ibid.* & 171
Hydrops quartanæ ſupervenit. 170
Hymen imperforatum. b. 154
Hyoſcyami poti curatio. 333
Ὑπόχυσις. b. 27

I.

Ἰχώρ ſaniei ſpecies. 307 malus. 308
Ictericis jecur durum fieri, malum. 82
Icterus. 184
Jecinoris vomica. 73
Jecur. 193
ad Jecur dolens malagma. 264
ad Jecur ſanandum catapotia. 297
Ignavia corpus heberat. 20
ad Ignem ſacrum. 290. 294
Εἰλεός. 232
Imbecillis quæ obſervanda. 22
Imbres quos morbos cauſent. 47
Impetiginis quatuor ſpecies. 358
Inediam qui facile ferant. 33
Infanti mortuo ejiciendo peſſus. 287. catapotium. 299
Infirmitas omnibus morbis obnoxia. 32
ad Inflammationes vulvæ peſſus. 287
Inflammationis notæ. 149 & 150
Inflammatio ſtomachi. 214 & 215
Inflammatio teſticulorum. b. 61
Inflammatio uvæ. b. 51
Inflatio ſtomachi. 214 & 215
Inguinum abſceſſus raro ſecandi. b. 72
Inſania quando exſpectanda. 67 - 69

Intemperantia quæ tutior. 23 & 24
Inteſtini plenioris morbus. 233
Inteſtini tenuioris morbi mala ſigna. 82
Inteſtini tenuioris morbus. 231
Inteſtinorum e ventre vulnerato prolabentium cheirurgia. b. 120
Inteſtinorum lævitas. 237
Inteſtinorum lævitas quæ facile depellatur. 75
Inteſtinorum lævitas quæ periculoſa. 81
Inteſtinorum morbi. 228
Inteſtinorum vulneratorum notæ. 306
Inteſtinum cæcum. 194
Inteſtinum jejunum. *ibid.*
Inteſtinum tenuius. *ibid.*
Jugale os. b. 167
Juguli fracti ſanatio. b. 194
Juvenes hieme optime valent. 48

L.

ARimæ in cranio faciendæ modulus. b. 185
Laborem qui facile ferant. 25
Labor firmat corpus. 20
Laboris mutatio levat laſſitudinem. 27
Labor vitandus ſi inedia futura eſt. 24
Labrorum curtorum cheirurgia. b. 105
Labrorum fiſſorum curatio. b. 115
Lac convenit phthiſicis. 179. veneno eſt in capitis doloribus, & acutis febribus. *ibid.*
Lac e mammis profluens fetum imbecillum notat. 67
Lac in mammis, quibus menſes deficiunt. 84
Lævantia. cf. emollientia. 260
Laganum iis, quibus maxilla perfracta eſt, comendendum. b. 193
Λαγωφθάλμȣ ſanatio. b. 94
Lapillus, pulex, & ſ. quomodo ex aure extrahantur. b. 339
Laſſitudinem levat laboris mutatio. 27
Lateris doloribus catapotium. 297
Lateris dolor quando exſpectandus. 67. finitur. 73
ad Laterum dolorem malagma. 265
Laterum dolores. 218
Latinorum a fœdioribus verbis abſtinentia b. 56
Lavatio calida pueris & ſenibus apta eſt. 33
Lectio clara nocet capite laboranti. 36
Lectio promovet concoctionem. 39
Λημνίσκος. b. 154
Lenia emplaſtra. 282
Lenia quænam. 112
Lenticularum ſpecies. b. 5
Λεπὶς. b. 180
Lethargus. 168. curatio. *ibid.* & 169
Leucophlegmatiæ curatio. 175
Λευκὰ emplaſtra. 282

Λευκη 360
Lien. 193
ad Lienem malagma. 164
Lienes magni quos cauſent morbos. 68
Lienis icti ſigna. 305
Lienis morbi. 225. curatio. *ibid.*
Lienoſis mala tormina. 82
Linguæ cum ſubjecta parte junctæ cheirurgia. b. 112
Linguæ reſolutio 199
Linguæ ulcera. b. 49
Λιπαρὰ emplaſtra. 282
Lippientis diæta. b. 81
Lippitudinis levioris notæ. b. 6 & 7
Lippitudo arida. b. 24
Lippitudo quibus indicetur. 65
Λιθοτόμος. b. 147
Livori faciei malagma. 270
Longus morbus quis 122. acuto par. 123. qui cognoſcatur. 124
Lucubratio quando convenit. 22
Lumbrici lati, teretes. 138 curatio. *ibid.*
Lunata plaga. b. 191
Lycium. *ibid.* & 194

M.

MACHAON ÆSCULAPII filius. 1. vulneribus auxilium adtulit. 2
Malæ immobiles. b. 167
Malagmatum differentia. 262
Malagmatum variæ formulæ. 263
Manus luxatæ cheirurgia. b. 219
Manuum cum pedibus ſimilitudo. b. 174
Manuum dolores. 149
Manuum oſſa. b. 172
Marcor inſuetus malum denotat. 50
Materiæ imbeciliſſimæ quænam 106
Materiæ mediæ. 107
Materiæ valentiſſimæ. 107 109
Maxillæ fractæ cheirurgia. b. 192
Maxillæ luxatæ cheirurgia. b. 212
Maxillæ partes. b. 167
Maxillares dentes. b. 168
Medicamenta a diis petita. 3
Medicamenta non omnibus proſunt. 62, 123
Medicamentorum uſus ab ASCLEPIADE ſublatus. 253
Medicina ab experimentis deducta. 10
Medicina apud Græcos magis exculta. 1
Medicina debet eſſe rationalis. 19 & 20
Medicinæ genera differunt pro natura loci. 8
Medicinæ quæ fides eſt. 13, 61 & 62
Medicinæ ſcientia ſapientiæ pars. 2 quando in III. partes diviſa. 3
Medicina eſt ars conjecturalis. 13, 61 & 62
Medicinam mutavit ASCLEPIADES. 4
Medicina nihil proficit repugnante natura. 123

Medicina perpetua præcepta vix habet. 16
Medicina prior inventa, dein ratio quæſita. 10
Medicina ſanitatem promittit. 1
Medicina ubique eſt. *ibid*
Medici officium juxta ASCLEPIADEM. 128
Medici primi Philoſophi. 2 & 3
Medico parum proficienti quando ignoſcendum. 122 & 123
Medicus amicus utilior extraneo. 19
Medicus Empeiricus. 17
Medicus expertus optimus. 11
Medicus non dies ſed febris acceſſiones numerare debet. 131 & 132
Medicus qui pulſum explorabit. 140
Medicus quo loco ſedebit. *ibid.*
Medicus rationalis. 16 & 17
Medullæ in ſpina diſciſſæ ſigna. 306
Μέλας. 360 & 361
Μελίκηρα ſaniei ſpecies. 307 mala. 308
Μελικηρίδες. 269. curatio. b. 84
Membrana calvariam cingens ſcalpro non laceranda. b. 183
Membranæ cerebrum ſuccingentis inflammatio quomodo tractanda. b. 187
Membri reſoluti prognoſis. 82 & 83
Membrum ictum certa ratione collocari debet. 317
Μηνιγγοφύλαξ. b. 179
MENOPHILI compoſitio ad aurium malum odorem. b. 34
Menſtrua ſuppreſſa capitis dolores acerbos indicant. 64
Menſtruis provocandis peſſus. 286
Mentum, maxillæ ima pars. b. 167
Miſcendi ratio. 261
Modioli deſcriptio. b. 177
Mollientia. 260
Molliens malagma. 266
Morbi ad deor. iram relati. 2
Morbi æſtivi. 44
Morbi autumnales. 46
Morbi hiemales 48
Morbi increſcentis ſigna. 124
Morbi novi incidunt. 5. 13
Morbi remediis curantur. 10 & 11
Morbi vernales. 45
Morborum acutorum notæ fallaces ſunt. 62
Morborum cognitio neceſſaria. 4 & 5
Morborum initia famem ſitimque deſiderant. 101
Morborum IV genera. 122
Morbus Comitialis poſt annum XXV ortus difficile finitur. 80
Morbus inteſtini tenuioris ex urinæ difficultate intra VII diem occidit. 82
Morbus qui acutus, qui longus. 123. quomodo dignoſcitur. 124

Mortis

Mortis certa ſigna negavit DEMOCRITUS. 61
Mortis inſtantis ſigna. 58-60
Morſus aſpidis curatio. 329
Morſus canis rabidi curatio. 236
ad Morſus emplaſtra. 281
Morſus feræ habent virus quoddam. 326
Morſus ſerpentium quomodo curentur. 327
Motus in dolore peſtifer. b. 212
Mulier ex partu vehementibus doloribus preſſa in periculo mortis eſt. 79
Mulier gravida abortit, ſi mammæ emacuere. 84
Mulier gravida acuto morbo facile conſumitur. 60
Muſculus læſus præcidendus. 310
Mutatio ſubitanea noxia. b. 25
Μυδρίασις. b. 28. ejus curatio. *ibid.*
Μυρμήκιον. 354
Μυροβάλανοι. 226, 264

N.

NAres acutæ mortem indicant. 57
Nares exulceratæ aqua calida fovendæ. b. 48
Narium curtarum cheirurgia. b. 105
Narium hæmorrhagia quid indicet. 67
Narium oſſa & foramina. b. 166 & 167
Naſo fracto medendi ratio. b. 189
Natura ægri noſcenda. 14
Naturæ contemplatio ſola non facit medicum. 13
Nauſeanti ex navigatione quid agendum. 27
Nervi καρόται. b. 169
Nervis utilia acopa. 93 & 94
Nervorum diſtentio quibus indicetur. 63
Nervorum dolor. 189. ejus curatio. 189
Nervorum reſolutioni ætas tenera prodeſt. 75
Nervorum tremor. 189. ejus curatio. 190
ad Nervos malagma. 271
Nervos præciſos debilitas partis ſequitur. 316
Nigritiei oſſium curat. b. 175
Nigrum DIOGENIS emplaſtrum. 281
Notæ in acutis morbis fallaces ſunt. 62
Νόθαι coſtæ. b. 170
Notitiæ ſubtrahere. b. 17
Noxarum corporis genera. 300
Nuces Græcæ. 209, 211, 227. 293

O.

OBeſi quo morbo intereunt. 50
Ο'βολός. 62
Obſcœnarum partium vitia. b. 56
Ocium. 25
Oculi natura. b. 97
Oculi quibus curantur. b. 7 & 8
Oculi ſponte interdum ſaneſcentes. b. 69

Oculi tumoris notæ. b. 7
Oculi variis caſibus patent. b. 6
Oculorum caliginis curatio. b. 26 & 27
Oculorum carbunculi. b. 15
Oculorum foramina. b. 166
Oculorum ictorum curatio. b. 28
Oculorum imbecillitatis curatio. b. 29
Oculorum imminutio. b. 19
Oculorum inflammatio. b. 23
Oculorum pituitæ cheirurgia. b. 100
Oculorum pituitæ fluxus cohibendus. b. 13
Oculorum puſtulæ. b. 16
Oculorum reſolutionis curatio. b. 28
Oculorum ſcabrorum curatio. b. 25
Oculorum ſuffuſionis curatio. b. 27
Oculorum varia collyria. b. 10 *& ſeqq.*
Oculorum vitia. b. 86
Oculorum ulcerum curatio. b. 21
Oleum bibendum cui venenum hauſit. 332
Omentum. 195
Omenti a vulnere corrupti exciſio. b. 121
Ο'φίασις. b. 4
Ο'πισθότονος. 203. curatio. *ib.*
Ο'ρθόπνοια. 207
Oricularium ſpecillum. b. 161
Oricularius clyſter. b. 151-152 & 153
Oris cancer. b. 53
Oris reſolutio alvo cita finitur. 75 & 76
Oris vitia quæ cheirurgum poſtulant. b. 108
Oris ulcerum curatio. b. 47
Os aqua frigida fovendum. 22. præcipue lippientibus &c. 37
Ο'σχεόν, ſcrotum. b. 124
Os pectoris. b. 170
ad Oſſa & nervos malagma. 271
Oſſibus reſolvendis emplaſtrum. 280
Oſſium fractorum differentiæ. b. 192
Oſſium luxatorum cheirurgia. b. 216
Oſſium poſitus & figura. b. 165
Oſſium vitiatorum ſigna & curatio. b. 174, 193, 195
Otium, vide Ocium.
Ozænæ curatio. b. 40. cheirurgia. b. 107

P.

PAlmæ luxatæ cheirurgia. b. 220
Palmulæ. 24
Palpebrarum pili oculum irritantes. b. 92
ad Panum malagma. 269
Papularum duo genera. 359. curatio. *ibid.*
Παρακολλητικὸν emplaſtrum. 276
Παράλυσις. 188
Παρασυνάγχη. 205
ad Parotidas malagma. 269, 272
Παρωτίδες. 269. b. 54

Partes aliter homine mortuo adparent, aliter vivo. 11
Parti laboranti primum ſuccurrendum. 28
Partium extremarum frigus quando mortem indicat. 59, 99
ex Partu laborantibus catapotium. 299
Παρωλίδες. b. 50
Paſtillorum differentia. 262
Paſtillorum formulæ. 283
Patella, os. b. 173
Pecten, os. b. 172
Pedes cum digitis & unguibus in gravi morbo nigreſcunt. 72
Pediculi palpebrarum. b. 18
Pedum cum manibus ſimilitudo. b. 174
Pedum dolores. 249
Pedum doloribus malagma. 273
Πεπλυμένον ceratum. 263
in Periculo præcipiti multa recte fiunt alias omittenda. 160
Περιπνευμονία. 221. curatio. *ib.*
Περιτόναιος. 196 b. 182
Πεσσοί. 286
Peſtilentia occupato quid obſervandum. 41 & 42
Φακία. b. 5
Φαγέδαινα in cole orta. b. 60
Phalangii ictus curatio. 331
Φίμωσις ejuſque cheirurgia. b. 138
Φλύκταιναι ἰχωρώδεις. 356
Φλυζάκιον. *ibid.*
Phrenitici in tenebris habiti. 159. in luce. *ibid.*
Phrenitis. 158. ejus plura genera. 159. curatio. 160 *ſqq.*
Φθειρίασις. b. 18
Φθίσις. 176. curatio. 178
Phthiſicis alvus cita vitanda. 180. vomitus frequens pernicioſus. *ibid.*
Phthiſis in adoleſcentibus oritur 78
Φύγεθλος, panus oriens. 269 345
Φύματα. 77, 268, 344. b. 59
ad Phymata malagma. 268, 269, 270, 272 & 273
Pilulæ, vide Catapotia.
Pituitæ oculorum cheirurgia. b. 100
Pituitam craſſiorem quæ faciunt. 112
Plaga levis aqua frigida curatur. 312
Plantæ luxatæ cheirurgia. b. 224
Πλευριτικὸς morbus. 119. curatio. *ibid.*
Podagra quæ ſolvitur. 74 & 75
Podagra quibus indicatur. 65
ad Podagras calidas malagma. 263
PODALIRIUS ÆSCULAPII filius. 1 & 2. vulneribus auxilium adtulit. 2
Polypus narium ſtrangulat hominem. b. 42. curatio. *ibid.* 107
ex Pomis medicamenta. 242
Ponderum ratio. 261
Porrigo. 82. b. 2. ejus curatio. *ibid.*
Poſca frigida. 218

Potio fatigatis inutilis. 26
Potio ſebricitantibus quando danda. 138
Potio frigida ſudanti perniciosiſſima. 26
Procidentiæ ani vel vulvæ curatio. b. 65
Proprietates rerum quare noſcendæ. 105
Proprium eſt aliquid loci, temporis. 18
Πρόπτωσις. b. 14
Prurigo. 82
Pſoricum quid ſit. b. 26
Pſylli audaces potius quam periti. 28
Πτερύγιον. 88
Πτερυγίε medicatio. *ibid.*
PTOLEMÆUS Rex. 292
Pudendorum vitia, v. Obſcœnarum partium.
Pueri non curantur ut viri. 144
Pueri vere optime valent. 48
Puerorum morbi. *ibid.* & 49
Pulmo. 193
Pulmonis icti ſigna. 304
Pulmonis morbi. 221
Pulmonis morbi bonum ſignum. 72
Pulſus venarum res fallaciſſima. 139. quibus concitatur. 140. non ſtatim explorandus. *ibid.*
Purgantia ſtomachum lædunt. 92
Purgationes expulit ASCLEPIADES. 129
Purgationes quæ pernicioſæ. 29-31
Puri movendo emplaſtrum. 277. 279
Puris natura. 307
Puris ſigna. 308
Puris ſputum ſuppreſſum malum eſt. 79
Pus concoquentia & moventia. 255
Puſtularum varia genera. 355
Πυλωρός. 194
Πυρίτης lapis. 268

Q.

QUartana æſtiva brevis, autumnalis longa. 84
Quartanæ curatio. 155
Quartanæ duplicis curatio. 156
Quartana facile revertitur 157
Quartana mutatur in quotidianam. 156
Quartana neminem jugulat. *ibid.*
Quartana vetus raro niſi vere ſolvitur. 157
Queſtus ex populo major. 131
Quieſcere poſt cibum oportet. 38
Quies optima. 125
Quotidianæ curatio. 153

R.

RAbioſi canis morſus. 326
Ῥαγάδια eorumque curatio. b. 63
Ramicis cheirurgia. b. 134, b. 136
Refectio convaleſcentium a morbo. 252
Refrigerantia. 115
Regius morbus. 184

Ῥηγμοχασμός. 212
Remedia explorata adhibenda. 9
Remediis contrariis ſæpe ægri curantur. 147
Renes. 194
Renum morbi. 2. curatio. *ib.*
Renum percuſſorum ſigna. 305
Renum vitia quibus indicantur. 65. 66
Reprimentia. 120
Reſolventia malagmata. 266
Rhus Syriacus. b. 48
Rigor quando timendus. 67
Ῥίζαγρα forceps. b. 111
Rubrum emplaſtrum. 281
Rufum emplaſtrum. 275
Ῥυάς. b. 89
Ῥυπῶδες emplaſtrum. 279. b. 63. 89

S.

SAcer ignis. 340. ejus duæ ſpecies. *ibid.* curatio. 341
Sagittarum eductio. b. 81
Sanguinem ſupprimentia. 254
Sanguinem vomere peſtiferum eſt. 60
Sanguinis color adtendendus. 89
Sanguinis ex membrana cerebri profluvio coercendo. 290
Sanguinis in veſica, evulſo calculo, concreti ſigna & curatio. b. 149
Sanguinis profluvium quid indicet. 63
Sanguinis profluvium quodnam malum. 84
Sanguinis profuſio qui curetur. 309
Sanguinis ſputum. 211
Sanguini ſupprimendo malagma. 270
Sanguis bonus & malus qui. 308
Sanguis crudo non mittendus. 87
Sanguis evulſo calculo quomodo ſiſtendus. b. 148
Sanguis ex vulneribus exiens 307
Sanguis in ventrem confluxus, in pus convertitur. 68
Sanguis jugulati gladiatoris epilepſiæ medetur. 183
Sanguis quando mittendus. 87. 88. quando ſiſtendus. 90
Sanguis ſpumans excretus pulmonis vitium denotat. 67
Sanguiſuga ſi epota ſit quid agendum. 333
Sanguis unde caleſcit & refrigeſcit. 203
Saniei natura. 307
Sanies mala. 308
Sanitas quando ſuſpecta. 50
Sanus homo quid agere debeat. 20
Σαρκοκήλη. b. 127. curatio. b. 136
Σαρκόφαγος lapis. 251
Satietas nimia nunquam utilis. 23. ex nimia fame. 24
Scabies. 357. ejus curatio. *ibid.*
Scala gallinaria. b. 216

Scalper exciſorius. b. 178
Scapularum oſſa. b. 170
Σχιστόν alumen. 254
Σκωρία μολύβδου. 261. 283
Scrotum. b. 124
Scroti inciſio. b. 130
Scutula operta. b. 170
Sectio corporum neceſſaria. 7
Secunda menſa. 24
Secundæ, velamentum infantis. b. 158
Secundis expellendis catapotium. 299
Securus eſt aliquis in his quæ ſæpe ſine periculo evaſit. 51
Seminis profuſio. 246
Senectus longis morbis patet. 45
Senes æſtate optime valent. 48
Senes cancro, theriomate facile corripiuntur. 339. ſacro igne. 341
Senum morbi. 49
Σηπτικὰ emplaſtra. 280
Σηπτικὰ medicamenta. b. 133
Septi tranſverſi fiſtulæ. b. 77
Septi tranſverſi percuſſi notæ. 307
Serpentium jejunorum ictus jejuno maxime nocent. 332
Serpentium Italorum ictus curatio. *ib.*
Serpentium morſus quomodo curantur. 328
Sextantis pondus. 262
Siccitas quos morbos generat. 47
Signa ægrotantium bona. 52
Signa longæ valetudinis. 56
Signa mala. 53
Singultus frequens hepar inflammatum denotat. 67
Singultus ſternutamento finitur. 76. 84
Smaragdinum emplaſtrum. 275
Somnifera. 119
Somno accerſendo catapotia. 295-297. 298
Somnus qui malus. 55
Somnus utilis phreniticis. 161
Sonitus ventris bonum ſignum. 53
Spatha lignea humero reponendo. b. 216.
Specilli in explorandis calvariæ vitiis uſus. b. 178. 181
Specillum oricularium. b. 161
Spes interdum fruſtrâtur. 62
Σφραγὶς paſtillus. 284
Spinæ deſcriptio. b. 168
Spina fracta. b. 198
Spina luxata inſanabilis. b. 215
Spirandi difficultas. 207 curatio. *ibid.*
Sputum quodnam malum. 77
Sputum quodnam mortem indicat. 60
Sputum ſanguinis. 11 curatio. 212
Σταφυλώματος curatio. b. 96
Statura longa decora. 45
Στεατώματα. b. 84
Sternum. b. 170
ad Sternutamenta excitanda. 291
Sternutamentum bonum. 51
Sternutamentum bonum le-

thargicis. 168
Sternutamentum ſingultum finit. 76. difficile parturienti prodeſt. *ibid.*
Stomachi cum veſica conſortium. b. 152
Stomachi morbi. 214. curatio. *ibid.*
Stomachi percuſſi ſigna. 306
Stomacho laborantibus quæ agenda. 39
Stomacho quæ idonea. 118
quæ aliena. 114
Stomachum infirmum quæ indicent. 39
Stomachus. 192. 194
Strumæ. 343. fatigant medicos. *ibid.* plerumque reſurgunt. *ib.* naſcuntur in cervice, alis &c, *ibid.* earum curatio. *ib.*
ad Strumas malagmata. 267. 268. 272
Succi boni quinam. 110
Succi mali quinam. 111
Sudatio, nervorum vitia curat. 102. quando conducit. *ibid.* febricitanti qui detergenda. 141
Sudor duobus modis elicitur. 104
Sudor frigidus quid indicet. 55. 57. 60. 304
Suffuſionis oculorum curatio. b. 99
Suppurationes peſſimæ quæ intus tendunt. 78
Suppurationes tolerabiles. 73
Suppurationis indicia. 68
Suppurationis ſigna. b. 75
Suppurationum internarum curatio. 190
Suppuratio variis modis excitatur. 70
Sura, os. b. 173
Surculus qui tollatur. 324
Surditati biliosa alvus prodeſt. 77
Suturæ HIPPOCRATEM decipientes. b. 181
Suturarum capitis numerus & locus incertus. b. 165 & 166
Σύκωσις. b. 3
Συνάγχη. 205. Ὡς συνάγχη. *ibid.*

T.

TAbem quæ ſignificent. 63
Tabes. 176. curatio. 178.
Tabes ſequitur ſuppreſſionem hæmorrhoidum. 67. nimias deſtillationes. 70
Tabis ſputum quomodo eſſe debeat. 73. febris alvus. *ibid.*
Tali luxati cheirurgia. b. 224
Talorum oſſa. b. 173
Τεινεσμός. 239. curatio. *ibid.*
Telorum ejectio. b. 80
Temeritas homines ſæpe reſtituit. 148
Tempeſtatum optimæ æquales. 44
Temporis in curationibus morborum habenda ratio. b. 89
Tempus matutinum ægris remiſſius eſt. 135. natura leviſſimum. 136
Tempus meridianum ægris gravius. *ibid.*

Tempus veſpertinum peſſimum. 136
Terebrarum deſcriptio. b. 177
Terra Eretria. b. 3
Tertianæ curatio. 153
Teſticulorum anatome. b. 124
Teſticulorum inflammatio, durities, tumor, atrophia. b. 61. 62
Τέτανος. 203. curatio. *ibid.*
Τεθεραπευμένα. 278
Τετραφάρμακον emplaſtrum. 240. 277. b. 59. 63.
Θηρίωμα. 338. ejus curatio. 339
Thoracis doloribus catapotia. 297
Tibiæ os. b. 173
Τιθύμαλλος, lactuca marina. 257
Τομικοὶ dentes. b. 168
Tonſillarum induratarum cheirurgia. b. 111
Tonſillarum tumentium curatio. b. 45. exulceratarum. 46
Tormina ab atra bile mortifera. 81
Tormina inteſtinorum. 234
Tormina minus periculoſa. 76
Tormina proſunt lienoſis. *ib.*
Torpor quando pernicioſus. 82
Tranſitus ex loco ſalubri in gravem tutus non eſt. 25
Τροχίσκοι, paſtilli. 262
Tubercula capitis. b. 85
Tubercula ex callo orta difficile ſanantur articuloſis. 80
Tubercula gingivarum. b. 50
Tumoris teſticulorum curatio. b. 62
Tumorum per ſe ortorum medicatio. b. 72
Tunica abſceſſus involvens. *ibid.*
Tunicæ oculorum. b. 97
ad Tuſſim catapotium. 298
Tuſſis. 210. curatio. *ibid.*
Tuſſis hydropicis malum ſignum. 79
Tuſſis in coſtarum fractura infeſtantis medicina. b. 197
Tympanitidis curatio. 172. 173

V.

Valentiſſimum quid. 105
Valetudinem adverſam futuram quæ denotent. 50 & 51
quæ longam. 56
Varices ventris. b. 123
Varicum curatio. b. 161
Vari quomodo tollantur. b. 5
Venarum in temporibus aduſtio pituitæ oculorum ſanandæ. b. 102
Venæſectio convenit phreniticis. 160. cachecticis. 178
epilepticis. 181
Venæſectio elephantia laborantibus. 186. attonitis. 187
Venæſectio quæ, & quibus conveniat. 85
Venæſectio quando, quæ & quibus conveniat. *ib.* - 87
ubi. 88. 89. quo die 88. In febre vehementi ea uti, jugulare eſt. *ibid.* imperitis difficilis. 89. Febris

quando venæſectionem requirit. 86. & 87
Vena qui incidenda. 89
Venenorum maxima pars frigore interimit. 329
Venenum exſugendum. 328
Venter ſani qualia reddit. 53
Venti qui optimi. 44. & 45
Ventriculi vulnerati notæ. 306
Ventriculus. 194
Ventris fiſtulæ. b. 77
Ventris fluxus 240. curatio. *ibid.*
Ventris varices. b. 123
Ventris vulnera tractandi ratio. cf. abdomen. b. 120
Venus æſtate & autumno inutilis. 35
Venus hieme non pernicioſa. 34
Venus nervorum dolore laborantibus inimica. 40
Venus noxia phthiſicis. 180 epilepticis. 181
Venus vere tutiſſima. 34
Vere qui morbi oriantur. 45
Vere quis cibus conveniat. 34
Ver ſaluberrimum eſt. 44
Vertebræ ſpinæ. b. 168
Veſica. 195
Veſicæ cum ſtomacho conſortium. b. 152
Veſicæ vitium quibus indicetur. 66
Veſicæ vulneratæ ſigna. 307
Veſicarum in palpebris medicatio. b. 86
Vexatorum curatio. b. 71
Vincula iis, quibus calculi evulſi e veſica, non neceſſaria. b. 149
Vinum alvo citæ quodnam. 38
Vinum lene prodeſt capite infirmo laboranti. 36
Vinum noxium dentium dolori. b. 42
Vinum quod pueris & ſenibus conveniat. 33
Vinum vulneri inimiciſſimum 314. 318
Virginum calculi. b. 147
Viride emplaſtrum. 276. 280
Viſcera vulnerata propriam exigunt curationem. 314
Viſcerum morbi. 121
Vita otioſa inutilis. 25
Vitiliginis ſpecies variæ. 360
Ulcera digitorum. b. 67
Ulcera gingivarum. b. 50
Ulcera hydropicorum non facile ſaneſcunt. 170
Ulcera linguæ. b. 49
ad Ulcera mala, malagma. 269
Ulceribus cruſtas inducentia. 258. eaſdem reſolventia. 259
Ulceribus faucium purgandis catapotium. 298
Ulceribus purgandis & implendis ἔγχριςα. 294
Ulceribus ſordidis paſtillus. 284
Ulceris vetuſti oræ livent. 319
Ulcerum e frigore in pedibus & manibus ortorum curatio. 342
Ulcerum oris medicatio. b. 47
Ulcus aridum mortis indicium. 59
Ulcus circa fauces quibus indicatur. 65
Ulcus implentia. 260

Ulcus vetus quomodo curandum. 320
Umbilici & ſecundarum extractio. b. 158
Umbilici vitiati cheirurgia. b. 117
Umbilicorum prominentium curatio. b. 55
Unciæ pondus. 262
Unctio confert corpori. 97
Uncus infanti mortuo educendo. b. 156
Ungues pallidi mortem indicant. 59
Unguis oculorum. b. 88
Unguium ortus. b. 172
Unguium ſcabrorum curatio. b. 68
Voci adjuvandæ catapotium. 299
Vomica hepatis. 204
poſt Vomitum quid agendum. 31
Vomitum quid exigit. 29 & 30
Vomitus bilioſus noxius vulnerato. 315
Vomitus infirmo capite laboranti alienus eſt. 36
Vomitus luxuriæ cauſa fieri non debet. 30
Vomitus non ſit quotidianus. *ibid.*
Vomitus prodeſt bilioſis. 95 epilepticis. *ibid.* nocet ſanis. *ibid.*
Vomitus quando utilis. 29 & 30
Vomitus quibus inutilis. *ib.*
Vomitus quibus utilis. 30
Vomitus rejectus ab ASCLEPIADE. 29
Vomitus remedia. 31
Vomitus ſupprimit dejectiones. 76
Ureteres. 195
Urina alba, rufa, quid indicet. 22
Urina bona quænam in veſicæ morbo. 72
Urina craſſa, carunculas, pilos, bullas, malum odorem, arenam habens, renum vitia denotat. 65 & 66. liquida ſuppurationem. 68
Urina craſſa & alba articulorum & viſcerum dolores indicat. 65
Urinæ difficultati ſanandæ catapotium. 299
Urinæ nimiæ profuſio. 245
Urina mala. 55 & 56
Urinam moventia. 118
Urina purulenta vel ſanguinolenta ulcus renum vel veſicæ indicat. 65
Urina quæ valetudinem longam indicet. 57
quæ mortem. 61 & 62
Urina ſani qualis. 53
Urina viridis, viſcerum dolores & tumorem indicat. 65
οὐρορυάς veſica. b. 144
Uvæ inflammatæ exciſio. b. 111
Uvæ inflammatæ paſtillus. 285
Uvæ inflammatio. b. 51
Vulnera inſanabilia. 301 difficilia. 302. tutiora. *ib.*
Vulnera, quibus oſſa loco moventur, periculoſa. b. 225

Vulnerato quid agendum. 314
Vulneribus glutinandis paſtilli. 283 & 284
Vulneris colliſi curatio. 323
Vulneris curatio. 314. 315
Vulneris deraſi curatio. 323
Vulneris glutinatio. 310. 311
Vulneris ligatio. 313
Vulneris notæ. 314. 315
Vulnerum inflammationis curatio. 310. 316
Vulnus aperientia. 255. purgantia. 256. rodentia. *ibid.*
Vulnus glutinantia. 254
Vulnus quomodo purgandum. 317. implendum. 318
Vulpinum jecur ac pulmones aſthmati ſanando. 208
Vulva. 195
Vulvæ concubitum non admittentis curatio. b. 154
Vulvæ dolenti catapotium. 297
Vulvæ molliendæ peſſus. 286
Vulvæ morbus. 243. curatio. *ibid.*
Vulvæ natura mirabilis. 155
Vulvæ percuſſæ ſigna. 305
Vulvæ procidentia. b. 66

X.

Ξηροφθαλμία. b. 24

Z.

Ζυγῶδες os. b. 167

FINIS.